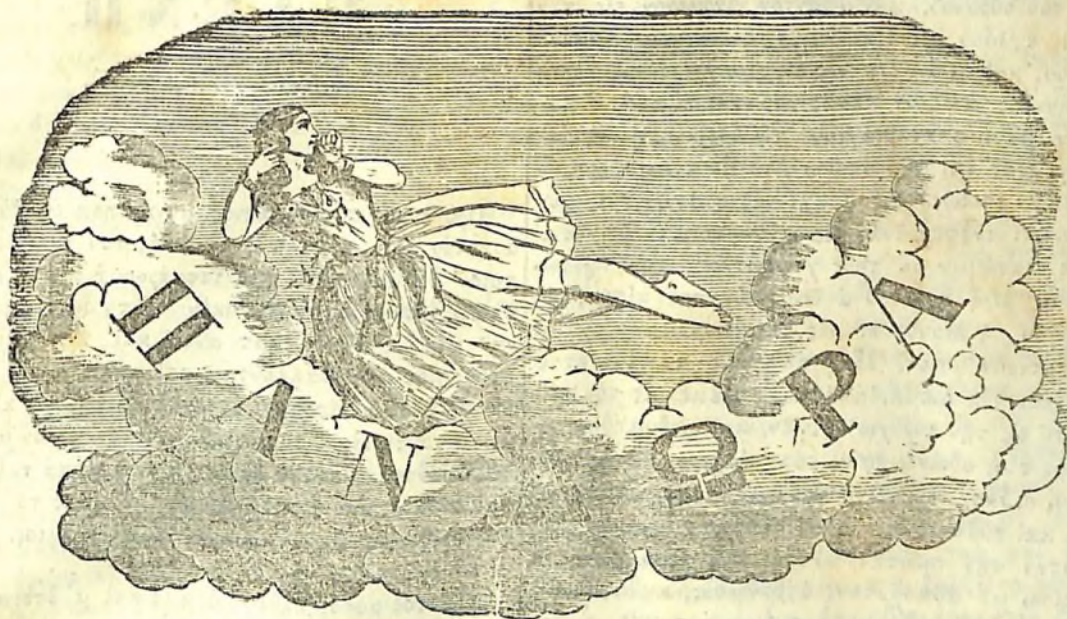

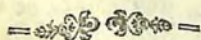

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

—ο—

Ἐπειδὴ ἐξέλιπεν ἀπὸ τὸ Γραφεῖον τῆς Πανδώρας ὁλόκληρος ὁ τόμος τοῦ πρώτου ἔτους αὐτῆς, ὅσοι ἔχοντες τοιοῦτους εὐχαριστοῦνται νὰ τοὺς πωλήσωσιν, ἄς τοὺς στείλωσιν εἰς αὐτό· καὶ ἐὰν μὲν ᾖναι πολὺ μεταχειρισμένα τὰ φυλλάδια θέλουσι λάβει ἀνὰ δρ. 8. τὸν τόμον, ἐὰν δὲ μετρίως, ἀνὰ 10.

Τὸ γραφεῖον τῆς Πανδώρας ἀγοράζει προσέτι καὶ τὰ ὑπὸ Στοιχ. Β. Γ. καὶ Ε. φυλλάδια.

Η ΝΥΞ

ΤΟΥ

ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ.

Ἀνὴρ γέρων ἵστατο τὴν νύκτα τοῦ νέου ἔτους εἰς τὸ παράθυρον τῆς οἰκίας του, καὶ ἔντρομα ἔρριπτε βλέμματα καὶ ἀπληπισμένα, ὅτε μὲν εἰς τὸν ἀγανῆ καὶ διάστερον οὐρανὸν, ὅτε δὲ κάτω εἰς τὴν ἡρεμον

γῆν τὴν χιονοσκεπῇ ἐφ' ἧς κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὐδεὶς ὑπῆρχεν αὐτοῦ ἀθυρότερος. Διότι ὁ τάφος τοῦ ἔχαινε πλησίον του, καὶ αὐτὸν ἐκάλυπτεν ἀντὶ τῆς νεανικῆς γλῶσς, ἡ χιὼν τοῦ ἐσχάτου γῆρας, καὶ ἐκ τῆς μακρᾶς ζωῆς του μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερε μόνον πλάνους, ἀμαρτίματα καὶ ἀδυναμίας, σῶμα παραλελυμένον καὶ ψυχὴν στεῖραν· τὸ στήθος του ἦτο πλήρες τραυμάτων, τὸ δὲ γῆρας του πλήρες μεταμελειῶν. Αἱ ὥραίαι ἡμέραι τῆς νεότητός του, ὡς φάρμακα ἐπιφανιόμεναι εἰς αὐτόν, τὸν ἐπανέφερον εἰς τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην πρωΐαν, ὅτε τὸ πρῶτον ὁ πατήρ αὐτοῦ τὸν εἶχε φέρεи εἰς τὴν διασταυρουμένην λεωφόρον τοῦ βίου, ἥτις δεξιῶς μὲν φέρεи εἰς τοὺς λειμῶνας τῆς ἀρετῆς, εἰς εὐρύν, ἡρεμον καὶ φωτεινὸν τόπον, εἰς τόπον ἔαρος, εἰς τόπον Ἀγγέλων, ἀριστερῶς δὲ παρασύρει εἰς τῆς κακίας τὰ βάραθρα, εἰς σπῆλαιον μέλαν, καὶ ἀποσταλάζον ἰὸν, πλήρες ἐπικινδύνων δρακόντων καὶ πνιγερῶν ἀναθυμιάσεων. Ὡ! οἱ δράκοντες ἔδρακνον ἤδη τὸ στήθος του, καὶ τὸν ἰὸν ἀπέματτε διὰ τῶν χειλέων του, καὶ εἶχε τὴν συνκρίσθησιν τοῦ φοβεροῦ μέρους ἐν ᾧ εὐρίσκετο.

Μετὰ σπαραγμοῦ καρδίας καὶ ὡς φρεντήρης ἀνέκραξε πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀποβλέπων· «ἐπίστρεψόν μοι αὖθις τὴν νεότητά! ὦ πάτερ ὁδήγησόν με πάλιν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ βίου, καὶ ἡ ἐκλογή μου ἄλλη θὰ εἶναι.» Ἀλλ' ὁ πατήρ του καὶ ἡ νεότης του πρὸ πολλοῦ εἶχον τὸν ἐγκαταλείψει. Ἐβλεπε φῶτα ἀπατηλὰ σκιρτῶντα ἐπὶ τῶν ἐλῶν, καὶ σβεννύμενα εἰς τὸ κοιμητήριον, καὶ ἔλεγεν· «Ἰδοὺ αἱ ἡμέραι τῆς ἀφροσύνης μου!» Ἐβλεπεν ἀστέρα καταπίπτοντα λαμ-

πρὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἄφαντον γινόμενον εἰς τὴν γῆν, καὶ, αἰδοῦ ἐγώ! ὃ ἔλαβεν ἡ τετραυματισμένη καρδιά του, καὶ οἱ ὄνυχες τῆς Μεταμελείας, ὡς ἄλλης τινος ἐρινύος ἀνέξουν πάσας του τὰς πληγὰς.

Ἡ ἐξημένη φαντασία του τῷ ἐδείκνυνεν ὑπνοβάτας φεύγοντας ἐπὶ τῶν στεγῶν, ὃ δὲ ἀνεμόμυλος ὕψωνεν ἀπειλητικῶς τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, καὶ μορμολύκειόν τι ἐναπομείναν εἰς κενὸν κοιμητήριον ἀνελάμβανε κατὰ μικρὸν τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Μεταξὺ τοῦ ἀγῶνος ἤχησεν αἴφνης ἐκ τοῦ πύργου ἡ Μουσική. ὡς τι ἀπομεμακρυσμένον ἐκκλησιαστικὸν ἄσμη, ἐξαγγέλλουσα τὸ νέον ἔτος. Τότε συνεκινήθη ἡρέμα, ἀπέβλεψε περίεξ εἰς τὸν ὀρίζοντα καὶ εἰς τὴν εὐρύχωρον γῆν, καὶ ἐνεθυμήθη τοὺς ὀμηλικούς του, οἵτινες ἦσαν εὐτυχέστεροι καὶ καλλήτεροί του, διδάσκαλοι τῶν ἀνθρώπων, πατέρες εὐτυχῶν τέκνων, καὶ εὐδαίμονες. «ὦ! εἶπεν, ἡδυνάμην καὶ ἐγὼ τούτην τὴν πρώτην νύκτα τοῦ νέου ἔτους νὰ πανηγυρίσω μὲ ἀδακρύτους ὀφθαλμούς, καθὼς ὑμεῖς, ἐάν ᾔθελον! ὦ! ἡδυνάμην νὰ ἔμην εὐτυχὴς, ὡ πολῦτιμοι γονεῖς μου, ἐάν ᾔθελον νὰ ἐκπληρώσω τὰς καθ' ἑκάστον νέον ἔτος συμβουλὰς καὶ εὐχὰς σας!

Ἐνθὺ δὲ οὕτως ἐδασανίζετο ὑπὸ τῶν πυρετωδῶν ἀναμνήσεων τῶν χρόνων τῆς νεότητός του, τῷ ἐφάνη ὅτι τὸ μορμολύκειον τὸ λησμονηθὲν ἐπὶ τοῦ κοιμητηρίου ἀνωρθώθη, καὶ ἀσπαζόμενος τὴν δεισιδαιμονίαν, ἥτις πιστεύει ὅτι κατὰ τὴν νύκτα τοῦ νέου ἔτους φαίνονται φαντάσματα τοῦ ἄλλου κόσμου, ἐνόμισεν ὅτι τὸ μορμολύκειον, αὐτὸν παριστῶν, μετεβλήθη αἴφνης εἰς ζώηρον νᾶν.

Ἄλλο περισσώτερον δὲν ὑπέφερε νὰ ἰδῇ. Καλύψας δὲ τοὺς ὀφθαλμούς του ἤρχισε νὰ κλαίῃ, καὶ τὰ θερμὰ του δάκρυα ἔρρεον καὶ ἠφανίζοντο ἐπὶ τῆς χιόνης. Στενάζων δ' ἐκ βάθους ψυχῆς, αἰ ἐπᾶνελθε, » ἔλεγεν, αἰ ὦ νεότης, ἐπᾶνελθε πάλιν! » Καὶ ἀληθῶς ἐπαγγέλλετο. Διότι τὰς πάντα ἦσαν φρικτὸν μόνον ὄνειρον τῆς νυκτός τοῦ νέου ἔτους: Αὐτὸς δὲ ἦτον ἀκόμῃ νέος, καὶ ἦσαν τὰ πάντα ὄνειρον μόνον αἱ πλάναι του καὶ αἱ ἁμαρτίαι του, αὐταὶ δὲν ἦσαν ὄνειρον. Ἀμὰ δ' ἐντρομος ἐξυπνήσας, ἠὲ χαρίστησε τὸν Θεὸν ὅτι νέος ἦτον ἀκόμῃ, καὶ ἡδύνατο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν βδελυρὰν ὁδὸν τῆς κακίας, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ἀγλᾶν τῆς ἀρετῆς στάδιον, ἥτις φέρει εἰς τὴν εὐθαλὴν χώραν τῆς εὐδαιμονίας.

Ἐπίστρεψον μετ' αὐτοῦ καὶ σὺ, ὦ νέε, ἀνίστασαι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἰδίας πλάνης. Τὸ τρομερὸν τοῦτο ὄνειρον ἂς γείνη τοῦ λοιποῦ μάθημα καὶ εἰς σέ: διότι ἄλλως εἰς μάτην θέλεις φωνάζει ἐλπεινῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου σου· αἰ ἐπᾶνελθε, ἐπᾶνελθε, ὦ ὥραία νεότης! »

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

Γαβριήλ Σοφοκλῆς.

ΕΛΕΝΗ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Πρὸ ἐνὸς σχεδὸν μηνὸς συνήντησα εἰς τὸ θίατρον ἀρχαῖον τινα φίλον τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, τὸν ὁποῖον δὲν εἶχα ἰδεῖ πρὶ τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν. Ἐν καιρῷ νεότητος τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα δὲν εἶναι μικρὸν, διότι κατ' αὐτὸ καὶ ἡ καρδιά καὶ τὸ πρόσωπον μεταβάλλονται, καὶ μάλιστα τὸ δεύτερον ἐάν ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἐπιρροὴν διαφόρων κλιμάτων. Αὐτὸ τοῦτο εἶχε συμβῇ καὶ εἰς τὸν φίλον μου. Εἶχε ταξιδεύσει, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, κατὰ τε θάλασσαν καὶ ξηρὰν, καὶ διατρίψει δύο ἔτη εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Μεξικῆς, ὅπου τὸν κατέκαυσεν ὁ ἥλιος. Ἴδου διὰ τί ἐδυσκολεύθη νὰ τὸν γνωρίσω.

Πρῶτος αὐτὸς ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ μ' ἔειπε τὴν δεξιάν· ἐγὼ δὲ τὴν ἐσφιγξα εἰπὼν κατ' ἐμυτὸν· ἰδοὺ φίλος τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζω. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα συμβαίνουν συνεχῶς, οἱ δ' ἐμπειροὶ εἰς τὰ τοῦ κόσμου δὲν πολυταράσσονται ἀπὸ τὰ ἐπουσιώδη ταῦτα συμβεβηκότα, ἐραιδρύνθη τὴν ὄψιν, καὶ ἀτενίσας τὸν φίλον, εἶπα·

— ὦ! Καλ' ἡμέρα σας! Πρὶ πολλοῦ δὲν ἀπηντήθημεν.

— Ναί! ναί! ἀνεφώνησεν ὁ ξενοπρόσωπος φίλος· ἐπέρασαν κάμποσοι χρόνοι, καὶ χαίρω διότι μ' ἐγνώρισες.

Ἡ θέσις μου τῇ ἀληθείᾳ ἦτον πολλὰ δυσχερής. Πῶς νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν τὸν ἐγνώριζα, καὶ ὅτι ἐδέχθην μὲ παιδικὴν ἀφέλειαν τοὺς ἀσπισμούς του; Ἐνθυμήθη εὐτυχῶς τὸ κοινὸν ἐκεῖνο ἀπόφθεγμα, καθ' ὃ ἡ εὐθεῖα ὁδὸς εἶναι καὶ καλῆτέρα καὶ συντομωτέρα, καὶ λαβὼν ἀρέτως καὶ τὰς δύο τοῦ χεῖρας, τὰς ἐσφιγξα μ' ἐνδείξιν αἰσθήματος φιλικωτέρου, καὶ εἶπα γελῶν·

— Ὁχι, ἀγαπητὲ, δὲν δέχομαι τὰς φιλοφρόνους προσρήσεις σου, διότι εἰμαι πάντῃ ἀνάξιος αὐτῶν. Εἰμαι βέβαιος ὅτι σὲ γνωρίζω πολὺ, καὶ ὅμως τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἀγνοῶ ποῖος εἶσαι.

— Σὺ τοῦλάχιστον εἶσαι εἰλικρινής, ἐπᾶνέλαβεν ὁ ἀγνωστὸς φίλος μου· πλὴν σὲ βεβαιῶ ὅτι λυποῦμαι κατὰκαρδία, διότι φαίνεται ὅτι ὁ Μεξικανικὸς ἥλιος μὲ ἠλλοίωσε φρικτῶς. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μὲ ὑποδέχονται ὅπως καὶ σὺ ὥστε δὲν θὰ συμβουλεύσω κανένα νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Μεξικὴν, διότι εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του δὲν θὰ τὸν γνωρίσουν οἱ φίλοι του. Ἐν τοσούτῳ ἂς μὴ σὲ τυραννῶ περισσώτερον... δὲν ἐνθυμίσαι τὸν Ρεῦδάλ;

— ὦ! φίλτατε Ρεῦδάλ! ἀνέκραξα σὲ ζητῶ συγχώρησιν διὰ τοὺς ὀφθαλμούς μου μόνον, ἐπειδὴ ἡ καρδιά μου δὲν εἶναι διόλου συνένοχος. Δὲν θέλω νὰ σὲ κρύψω ὅτι μετεβλήθης ὀλίγον.

— Ὀλίγον! ἐξ ἐναντίας πολὺ, ὡς φαίνεται.

— Ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἀρῇσῃ πλέον γρήγορα.

— Τοῦτο, φίλε, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τῶν

ἐξωτερικῶν· αὐτὸς ἔχει καὶ τὴν τύχην καὶ τὰ ταξείδια μου εἰς χεῖράς του.

— Μὲ φαίνεται ὅτι τὸ πρξεῖλωσε.

— Σὺ δὲ, φίλε μου, δὲν ἀνεχώρησες ἔκτοτε ἀπὸ τοὺς Παρισίους;

— Σχεδόν.

— Θὰ ὑπῆγες εἰς τὸν Σαιγκλου, εἰς τὰς Βερσαλλίας.

— Τῇ ἀληθείᾳ, ὄχι· ὑπῆγα κάπου μακρότερα.

— Ἀδιάρητον, εἶπεν ὁ Ρεϋβάλ· φαίνεται ὅτι εἰσαι κολλημένος εἰς τὸ θεάτρον σου.

— Καρφωμένος, εἶπέ.

— Τότε ἔλα νὰ μὲ πληροφορήσῃς ὀλίγον τὰ περὶ αὐτοῦ.

— Καὶ πολὺ μάλιστα· ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μὲ πληροφορήσῃς περὶ τῆς Μεξικῆς· διότι, τῇ ἀληθείᾳ, δὲν ζηλεύω τὴν φυσιογνωμίαν τὴν ὁποίαν ἔφερες ἀπ' ἐκεῖ.

— Ἀργότερα, ἐπανελάθειν ὁ φίλος μου, κάμει με ὅτι θέλεις· πρὸς τὸ παρὸν ἔχω νὰ σὲ ἀπευθύνω μίαν μόνην ἐρώτησιν.

Εἶπε καὶ μ' ἔσυρε πρὸς τὸ ἐνδότερον τοῦ θεάτρου.

— Βλέπεις, μὲ ἠρώτησε, τὴν νέαν ἐκείνην γυναῖκα εἰς τὸ τρίτον θεωρεῖον;

— Ναί, ἀπεκρίθην.

— Τὴν γνωρίζεις;

— Βεβαίως.

— Παρατήρησες πόσον εἶναι χλωμή;

— Πρὸ πολλοῦ.

— Πῶς φαίνεται περίλυπος, καὶ ὅτι πάσχει!

— Πάσχει τὴν καρδίαν.

— Καὶ πῶς ὀνομάζεται;

— Κόμησσα Σαιγγεράν.

— Ὅταν ἦλθ, ἡ χλωμὴ ὄψις τῆς μ' ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν, καὶ τὴν παρατήρουν μὲ προσοχήν· τὸ πρόσωπόν της μένει ἀκίνητον ὡς μάρμαρον ὁμοιάζει ἀγαλμα καθήμενον. Πρὸ ὀλίγου, ὅταν ἤρχισεν ἡ τρίτη πρᾶξις, ἶδεν δάκρυα βέοντα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της· καὶ τὸ περιεργότερον ἐφαίνετο ἀγνοοῦσα ὅτι ἐκλαίει· διότι τὰ δάκρυά της ἔβρεχον τὰς παρειάς της, χωρὶς αὐτὴ νὰ τὰ σφουγγίσῃ· τὸ πρόσωπόν της ἦτον ἀδιακόπως ὡς ἀπολιωμένον. Βεβαίως, θὰ πάσχη καὶ αὐτή.

— Ἐχεις δίκαιον, φίλε μου· ἡ ὄψις καὶ τὰ δάκρυά της κρύπτουν λυπηρὰν τινὰ ἱστορίαν. Πρὸ πολλοῦ παρατηρῶ τὴν κυρίαν αὐτὴν τὴν ὁποίαν ἐγνώρισα ἄλλοτε, ὄχι σιωπηλὴν καὶ κατηφῇ ὅπως σήμερον ἀλλὰ νέαν, φαιδρὰν καὶ ἀμέριμον ὡς παιδίον. Εἰς πᾶσαν λέξιν της ἔχαμογέλα, καὶ ἐτραγώδει εὐθυμὸς ὡς κελαιοῦν τὰ πτηνὰ τῶν ἀγρῶν εἰς τὴν ἀνατολὴν τῆς αὐγῆς.

— Ὅχι πλέον ἀπὸ περιέργειαν, μὲ εἶπεν ὁ Ρεϋβάλ, ἀλλ' ἀπὸ συμπάθειαν πολλὰ ζωηράν καὶ πολλὰ εἰλικρινή, σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ διηγήθῃς τὴν ἱστορίαν της.

— Ἐλα λοιπὸν μαζὶ μου· ὑπάγωμεν νὰ καθίσωμεν εἰς τὴν γωνίαν ἐκείνην, καὶ θὰ σὲ διηγήθῃ τί ἔμαθα καὶ τί ἐμάντευσα διὰ τὴν νέαν αὐτήν.

Καὶ ἀποσυρθέντες εἰς τὴν μεμονωμένην ἐκείνην γωνίαν ἐκαθήσαμεν.

— Ἡ διηγήσις μου, εἶπα εἰς τὸν Ρεϋβάλ, δὲν θὰ εἶναι πολλὰ τακτική. Θὰ σὲ εἰπῶ τὰ πράγματα ἀσυνάρτητα ὅπως τὰ ἐγνώρισα· θὰ σὲ εἰπῶ ὅσα ἶδεν καὶ ὅσα μὲ εἶπαν. Τὰ πρῶτα τὰ ἐπορίσθην ἀπὸ δύο ἐπισκέψεως τὰς ὁποίας ἔκαμα εἰς τὸν ἄνδρα της, τὴν μίαν ὅταν ἐνυμφεῖθῃ, καὶ τὴν ἄλλην μετὰ δύο χρόνους. Ὅταν τὸν ἐπρωτογνώρισα ἦτον συνταγματάρχης εἰς Περπινιάν, καὶ ἐξ σχεδὸν μῆνας καθ' ἐσπέρας ὑπῆγαίνα εἰς τὴν οἰκίαν του.

Πολὺν καιρὸν μετὰ ταῦτα, διαβαίνων ἀπὸ τὰς Μέτας, ἔμαθα ὅτι ὁ συνταγματάρχης Σαιγγεράν ἦτον ἐκεῖ. Ἐνόμισα λοιπὸν πρέπον νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ. Ἦτον τότε πεντηκοντούτης. Εἶχε χαρακτηριστικὰ ἀνδρικά, φυσιογνωμίαν σκυθρωπὴν, φωνὴν τραγεῖαν καὶ βλέμματα διαπεραστικά. Ἦτον δὲ τόσον αὐστηρὸς πρὸς τοὺς ὑποδαστέρους του καὶ τόσον ἀκαμπτος, τὸ σύνταγμα του τὸν ἐφοβεῖτο τόσον πολὺ, ὥστε θὰ τὸν ἐμίσουν, ἐάν δὲν ἦτον εἰς ἄκρον ἀνδρείος, τίμιος καὶ εὐθύς· ἦτον ἀληθὲς ἱππότης· ὅλοι ὑπέφεραν τὰ ἐλαττώματά του χάριν τῶν σπανίων προτερημάτων του.

Ἦκουσα ὅτι ὁ συνταγματάρχης ἦτον ὑπανδρευμένος, καὶ ὑπέθεσα ὅτι, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, θὰ ὑπανδρεῖθῃ χάριν ἀποκαταστάσεως. Ἐβανταζόμην δὲ βλέπων τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ ἐξωτερικόν του, ὅτι καὶ ἡ σύζυγός του δὲν θὰ ἦτον μὲν γραῖα, ὄχι ὅμως καὶ πολλὰ νέα. Τὴν ἐβανταζόμην μάλιστα περίλυπον καὶ σιωπηλὴν, εὐπειθῆ, ὡχρὰν καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσιν δακρυσμένους.

Ἦπῃγα εἰς τοῦ συνταγματάρχου, ὅστις μὲ ὑπέδεχθη εἰς πρόσγειον θάλαμον. Τὰ παράθυρά του ἦσαν μεγάλα ὡς θύραι, καὶ ἠνοίγοντο εἰς ὠριότατον κήπον θρίθοντα ἀνθέων τῶν ὁποίων ἡ εὐωδία ἐφθάνεν ἕως εἰς ἡμᾶς. Αἱ πασχαλῖαι κινούμεναι ἀπὸ τὴν αὐρὰν ἐμβαίνουν ἐντὸς τοῦ θαλάμου, τὰ πτηνὰ ἐκελεύδουν, εἰς ἓνα λόγον θλα ἦσαν φαιδρά καὶ χαροποιὰ πέραν ἡμῶν. Ἐπεδόθημεν δὲ εἰς διαφόρους ὀμιλίαις, περὶ ὑπηρεσίας στρατιωτικῆς, περὶ στρατηγίας, καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων.

Ἦμην ἐκεῖ πρὸ μιᾶς ὥρας, ὅταν ἤκουσα φωνὴν ἐξελθοῦσαν ἀπὸ τὸν παρακείμενον θάλαμον, φωνὴν γυναικείαν πολλὰ νεανικὴν καὶ πολλὰ καθαράν, ἐπαναλαμβάνουσιν τὴν ἐπορὴν ἐνός τραγῳδίου.

— Σιωπὴ λοιπὸν, Ἐλένη! εἶπεν ὁ συνταγματάρχης ἡμινοῖζας τὴν θύραν· ἔχω ἐργασίαν, μὴν κάμεις τόσην ταραχήν.

— Ποίος εἶναι; ἠρώτησα θελχθεῖς ἀπὸ τὸ φαιδρὸν ἐκεῖνο ἄσμα ἠχῆσαν πλησίον ἀνθρώπου σκυθρωποῦ, χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῶ ὅτι ἄτοπος ἦτον ἡ περιέργειά μου.

— Ἡ σύζυγός μου καὶ ἡ ἀδελφὴ της ἐργάζονται μαζὶ.

Ἦπέθεσα λοιπὸν ὅτι ἡ σύζυγός του θὰ εἶχεν ἀδελφὴν νέαν, καὶ ὅτι αὐτὴ θὰ ἐτραγώδει.

Ἐπανελάβαμεν τὴν ὀμιλίαν μας· ὁ μὲν συνταγματάρχης μὲ διηγείτο τὰς ἐκστρατείας του, ἐγὼ δὲ

τὸν ἥκουα ἔχων ἄλλου τὸν νοῦν. Ποτὲ τὸ πρόσωπόν του δὲν μὲ εἶχε φανῇ τὸσον αὐστηρὸν, ποτὲ δὲν εἶχα αἰσθανθῇ εἰς τὸσον βαθμὸν τὴν παγερὰν ψυχρότητα τὴν ὁποίαν διέδιδε περὶ αὐτοῦ. Αἰφνης ἴδα περιπατούσας μακρὰν, εἰς τὰς δεινδροστοιχίας τοῦ κήπου, δύο γυναῖκες αἱ ὁποῖαι ποτὲ μὲν ἐγίνοντο ἄφαντοι ὀπισθεν τῶν δένδρων ποτὲ δ' ἐφαίνοντο. Βεβαίως θὰ ἦσαν ἡ σύζυγος καὶ ἡ γυναικαδὲλφον τοῦ συνταγματάρχου· τὰς παρετήρησα μὲ προσοχήν. Καὶ ἡ μὲν μία ἐφαίνετο τριακοντούτης, μελαγχροινῇ, ὑψηλῇ, ὀλίγον χλωμῇ, καὶ ἥθος ἔχουσα ἐν γένει γυναικὸς φιλασθένους· ἡ δὲ ἄλλη ἦτις ἐστηρίζετο εἰς τὸν βαχίονα τῆς πρώτης εἶχε πρόσωπον ἀγγελικὸν τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἐξαλειφθῇ πώποτε ἀπὸ τὴν μνήμην μου.

Φαντάσθην γυναῖκα δεκαοκταετῇ μόλις, ζωερὰν, εὐκίνητον, ὑψηλὴν, χαριτωμένην, λευκὴν ὡς ἀλάστρον, καὶ συγχρόνως ἀθηρὰν ὡς αἱ πρῶται λευκάκανθαί τῆς ανοίξεως. Νεφρὸς μαλλίων ξανθῶν περιετρύγιζε τὸ μαγευτικὸν πρόσωπόν της, λέγω δὲ νέφρως διότι αἱ τρίχες της ἦσαν τὸσον λεπτὰ καὶ τὸσον μεταξωταί, ὥστε ἂν δὲν ἐβλεπες τὴν χρυσὴν ἀντανάκλασιν των, λαμπρὰν ὡς ὁ ἥλιος, θὰ τὰς παρωμοιάζες μὲ τὰ νήματα ἐκεῖνα τῆς παρθένου τὰ ὁποῖα λεπτὴ αὐρὰ ἀναρπάζει εἰς τὸν ἀέρα.

Ἡ νέα αὕτῃ ἐφόρει ἐνδυμα λευκὸν, τὸ ὁποῖον ἐδέετο περὶ τὴν μέσην της ἀπὸ ζώνην ἐπίσης λευκὴν. Ἐμειδία, ἐτραγῶδει μὲ φωνὴν χαμηλὴν, ἔδρεπεν ἄνθη ποτὲ μὲν κύπτουσα πρὸς τὴν γῆν, ποτὲ δὲ ἀνυψουμένη πρὸς τὰ δένδρα, καὶ ἐπομένως οἱ ξανθοὶ βόστρυχοί της ἄλλοτε μὲν ἀπεκάλυπταν ὅλην τὴν ἀγγελικὴν μορφήν της, ἄλλοτε δὲ πίπτοντες ἐκ νέου ἐσκέπαζαν τὸ πρόσωπόν της. Καὶ ἐγὼ μὲν τὴν παρετήρουν ἐκθαμβὸς, ὁ δὲ συνταγματάρχης ἐξηκολούθει ἀδιακόπως τὴν διήγησιν δὲν ἐνθυμούμαι ποίας πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως τὴν ὁποίαν, ἐννοεῖται, δὲν ἤκουε. Τέλος πάντων ἐσιώπησε, καὶ παρατηρήσας ἀναμφοβῶς τὴν διεύθυνσιν τοῦ βλέμματός μου, μὲ εἶπε·

— Πρέπει νὰ σὲ παρουσιάσω εἰς τὴν γυναῖκά μου. . . Ἐλένη! Ἐλένη! ἀνέκραξε μὲ τὴν ἐντονὸν καὶ τραχεῖαν ἐκείνην φωνὴν ἡ ὁποία ἐτρόμαξε τοὺς ὑποδεστέρους του.

Ἐστρεψα τὸ βλέμμα πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦσαν αἱ δύο γυναῖκες διὰ νὰ ἴδω ποία τῶν δύο θ' ἀνεσκίρτω ἀκούσας τὴν φωνήν, ὡς ἀνασκιρτᾷ ὁ δέσμιος ἀκούων τὸν ἥχον τῆς ἀλύσεώς του· ἀλλὰ καμμία δὲν ἐκινήθη.

— Ἐλένη! Ἐλένη! ἐπανελάθεν ὁ συνταγματάρχης.

Τὴν φορὰν ταύτην, ἴδα ἐρχόμενον δρομαῖον, καὶ κρατοῦν φέρειν μίγδην εἰς τὰς ἀγκάλας του σωρὸν ἀνθέων, τὸ ἀγγελικὸν πλάσμα τὸ ὁποῖον εἶχα τὸσον θαυμάσει. Ἐκείνη ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ συνταγματάρχου.

Ἀμα ἰδοῦσά με ἐστάθη, ἠρυθρίασεν, ἀφῆκε τὰ ἄνθη της, καὶ ἔλαβεν ἄλως βαρὺ. Ἐγείνε δὲ οὕτως ὠραιότερα.

Ὁ συνταγματάρχης μὲ πείνασε νὰ προγευθῶ μετ'

αὐτῶν· ἡ δὲ Ἐλένη μ' ἐφιλοορροῖει μὲ ἄπειρον χάριν. Ἡ πρὸς αὐτὴν συμπάθειά μου κῆξεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ ἐπροσπάθουν νὰ μαντεύσω ἀπὸ τὸ βλέμμα καὶ τὴν φωνὴν της τοὺς λογισμοὺς τῆς καρδίας της. Ἡ Ἐλένη ἦτον εἰδαμὼν δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐμπατεύσει εἰς τὰ τοῦ κόσμου· ὅλα τὴν ἤρεσκον, καὶ ὅλα τῇ ἐδίδαν ἐλπίδας· εἰς ἓνα λόγον διεικτέροι ὅλον τὸ ἀμέριμνον τῆς νέας ἡλικίας, καὶ δὲν ἐροβεῖτο παντάπασιν τὸν αὐστηρὸν καὶ ψυχρὸν ἐκείνον ἄνδρα. Καὶ τῶνόντι, ἔχουσα καρδίαν τῶσφ αἰῶν καὶ καθαράν, τί θὰ ἐροβεῖτο. Τὰ ἄσπρα, ὁ γέλως, ἡ χαρὰ, ἰδοὺ ὅλη της ἡ ζωὴ! Οὐτε ὁ Θεὸς, οὐτε οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐδύναντο νὰ τῇ ἀπαγορεύσωσι τὴν εὐκολὸν ταύτην εὐδαιμονίαν τῆς ὁποίας ἡ εἰκὼν ἠκτινοβολεῖ εἰς τὸ μέτωπόν της, ὡς ἀκτινοβολεῖ ὁ ἥλιος εἰς τὸν οὐρανόν.

Βλέπων αὐτὴν οὕτω πως διατεθειμένην, ἀπέβαλα τὴν ἀκυσίαν θλίψιν ἥτις μὲ εἶχε κυριεύσει, καὶ εἶπα κατ' ἐμαυτὸν ὅτι βεβαίως ὑπάρχουσι τινες ψυχαὶ ἀπολαμβάνουσαι εὐτυχίαν ἀπλήν, ἥσυχον καὶ γλυκειαν, ἥτις ἔχει τὰς πηγὰς της εἰς τὸν καθαρώτερον οὐρανόν, καὶ διανύουσιν τὸ στάδιον τοῦ κόσμου χωρὶς νὰ μέλῃ εἰς αὐτὰς οὕτε διὰ τὰς χαρὰς οὕτε διὰ τὰς λύπας τῆς ζωῆς. Ἡ νέα Ἐλένη, ἐστοχάσθην, θὰ ἦναι τοῦλάχιστον εὐτυχὴς, ζῶσα ἀγνωστος μακρὰν τοῦ κόσμου, οὗ τινος ἡ πνοὴ μαρναίται συχνάκις καὶ τὰ δροσερώτερα ἄνθη, καὶ σκοτίζει μὲ δεικνυὰ ἀλγινὰ τὸ βλέμμα τὸ ὁποῖον ὑψώνεται πρὸς τὸν Θεὸν ἢ χαμηλόνεται πρὸς τὴν γῆν.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ὁ συνταγματάρχης ἔμελλε νὰ ἱππεύσῃ· ἔφεραν λοιπὸν τὸν ἵππον του, καὶ ἡ Ἐλένη τὸν ἐπλησίασε, τὸν ἐχάδευσεν, ἐπαῖξε μὲ τὴν χαίτην του, καὶ τὸν ὠμίλησε μὲ φωνὴν ἰδυμελῇ καὶ θαλερὰν. Ἐπειτα, ἐνῶ ὁ σύζυγός της ἤτο μάζετο νὰ τὸν κεντήσῃ, ἀνυψώθη ἐπὶ τῆς ἀκρας τῶν ποδῶν της, ἔφερε τὸ μέτωπόν της πρὸς τὰ χεῖλη τοῦ συνταγματάρχου, καὶ μὲ κλαδίον πασχαλίας ἐμαστιγώσεν ἰσχυρῶς τὴν πλευρὰν τοῦ ἵππου, ὅστις ἀνεχώρησεν ἐκδρομῶς, ἐνῶ αὕτῃ ἐξεκαρδιζέτο γελῶσα.

Μετὰ μίαν ὥραν ἐπανελάβα τὴν πορείαν μου, ἀναπολῶν καὶ ἄκων τὴν ὥραιαν ἐκείνην νέαν δροσερὰν ὡς τὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα ἔδρεπε. Διὰ τί ἄρα τὸ περιχαρὲς πρόσωπόν της, διὰ τί ὅλη ἐκείνη ἡ φαιδρὰ εἰκὼν τῆς ὁποίας αὕτῃ ἦτο τὸ κυριώτερον πρόσωπόν, μ' ἐνέπληπεν ἰδεῶν θλιβερῶν; Διότι ἡ εὐτυχία της ἐκείνη δὲν εἶχε μέλλον· διότι ὁλόκληρος ἡ οἰκοδομὴ ἐθεμελιόυτο ἐπὶ τοῦ λεπτοφυοῦς καλύμματός τὸ ὁποῖον ἐκρουπεν ἀπὸ τοῦς ὀφθαλμοὺς τῆς νέας ἐκείνης γυναικὸς καὶ τὸν κόσμον, καὶ αὐτὴν τὴν καρδίαν της.

Δύο ἔτη διέτριψα εἰς Ἰταλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψα εἰς Γαλλίαν κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα· ὁ συνταγματάρχης προβιβάσθεις ὀνομάσθη στρατηγός, καὶ κατελήχθη μετὰ τῶν ἐπιτελῶν τῶν Παρισίων. Τότε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μνήμην μου ἡ νέα Ἐλένη, τὸ φαιδρὸν καὶ ἀμέριμνον ἐκεῖνο παιδίον οὐτινος ἡ ἐνθύμνσις μ' ἐλύπει ἄλλοτε καὶ μὴ θέλοντα. Μ' ἐφαίνετο ὅτι τὴν ἐβλεπα ἀκόμη εἰς τὸν πολυανθῆ

καὶ τερπνότατον κήπὸν τῆς, τοῦ ὁποῖου τὰ λιγυσμένα δένδρα τὴν ἐπορύλατταν ἀπὸ τὰς φλογεράς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, καὶ ὅτι ἤκουα τὴν φωνὴν τοῦ συνταγματάρχου καλοῦσαν αὐτὴν κατ' ὄνομα. Τὴν ἐβλεπα ἀκόμῃ νέαν, ξανθὴν, φιλομειδῆ, παρουσιάζουσιν τὸ μέτωπον εἰς τὸν σύζυγόν τῆς διὰ τὰ τοῦ φιλήσῃ, ὡς μικρὰς τῆς νέας πρὸς τὸν πατέρα τῆς.

Εἶπε! εἶπα κατ' ἐμαυτὸν, νὰ διετῆρξῃς τὴν γαλήνην τῆς ζωῆς τῆς, καὶ ν' ἀγοῇ ἀκόμῃ τὴν καρδίαν τῆς! Εἶθε, εἰς τὸ διάστημα τῶν δύο παρελθόντων χρόνων, νὰ μὴν ἐδοκίμασεν οὔτε πόνους, οὔτε πληγὰς! Εἶθε νὰ ἦναι παντοτε ὁποῖα ἦτον, ἀνέριμος, ἀπειρος καὶ αἰώα.

Δυσκολεῖμαι νὰ σὲ εἰπῶ, φίλε μου, πόσον ἐταρτάτην, καὶ πόσον ἤμην ἀνίσχυος ὁράκις τὴν ἐσυλλογιζομένην. Καὶ ἐνῶ ἦτον ξένη σχεδὸν εἰς ἐμὲ, ἐσκεπτόμην, δι' αὐτὴν ὡς ἂν ἦτον σύζυγος ἢ ἀδελφὴ μου. Ἐπροσπάθησα νὰ μαντεύσω τί ἀπέγεινε, καὶ ἐχαιρόμην καὶ ἐπροβούμην συνάμα νὰ τὴν ἐξαπαθῶ. Καὶ ὅμως, σὲ τὸ βεβαίως, κανὲν ἄλλο αἰσθημα ἢ ἀπλῆς συμπάθειας δὲν εἶχε διεγερθῇ εἰς τὴν καρδίαν μου. Τὴν εἶχα ἰδεῖ πλεῖστον τοῦ ἀνδρός τῆς τόσον ἀνὴν, τόσον ἀρετὴν καὶ τόσον αἰώαν. ὥστε ἰερόσυλον θ' ἐνόμιζα πᾶν ἄλλο αἰσθημα παρὰ τὸ ἀδελφικόν, "Ὅθεν, τὴν ἐπιούσαν τῆς ἐπανόδου μου ἐξετάσας ἐπληροφρήθην ποῦ ἐκκτοίκει ὁ στρατηγὸς Σαιγγερὰν.

Ἡ οἰκία τοῦ εὐρίσκειτο εἰς μίαν τῶν γνωστοτέρων συνοικιῶν τῆς πόλεως. Εἰσερχόμενος διέβην διὰ τετραγώνου αὐλῆς, καὶ ἔφθασα εἰς πλατύτερον πρόδομον. Ἀγοῶν διὰ τί ἐπεπόθησα τὰς πασχάλιας καὶ τὰ ἄλλα ἀνθη τοῦ μικροῦ κήπου τῶν Μαιτῶν. Πλὴν τούτου τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ οὐρανὸς ἦτον ζοφερός, λεπτὴ βροχὴ ἐπιπτεν ἀπὸ πρωῒας, ἐνῶ τὴν τελευταίαν φορὰν καθ' ἣν εἶδα τὴν Ἑλένην, ὁ ἥλιος ἦτον τόσῳ ὥραις καὶ τόσῳ λαμπρὸς, ὥστε καθωράτιζεν ὅλα τὰ πρόσωπα.

Ἐβῆθα εἰς τὴν οἰκίαν· οἱ θάλαμοι ἦσαν μεγάλοι, καὶ πολυτελεῖς ἀλλ' αὐστηρῶς, οὕτως εἰπεῖν, στολισμένοι. Παραπετάσματα πικρὰ καὶ παχέα ἐμποδίζαν τὸ φῶς τοῦ νὰ εἰσέρχεται ἐλευθέρως εἰς τὰς αἰθούσας· ὅλα ἦσαν συμμετρῶς τοποθετημένα, καὶ ἐκαστοῦ ἐπιπλὸν ἐφαίνετο ὅτι ἦτον ἐκεῖ μᾶλλον δι' ἐπίδειξιν ἢ δι' ἀνάπαυσιν. Οἱ τάπητες ἦσαν μαλακώτατοι, καὶ ἐνός τινων γαστρῶν ἐκυπταν τὰς κορυφὰς τῶν ἀθῆν, τῶν ὁποίων τὰ ἡμιμαρμαμένα στελέχη ἐφαίνοντο ἐπιποθοῦντα ὀλίγην γῆν καὶ ἥλιον· ἡ οἰκία ἦτον ψυχρὰ καὶ σκοτεινὴ. "ὦ! ἤμην βέβαιος ὅτι δὲ ὑπῆρχε πλεον ἀνάγκη νὰ ἐπιβῇ τις εἰς τὴν Ἑλένη ὡς εἰς παιδίον σιωπῆν· ἡ νύκτις ἦτον σήμερον μεγάλη κυρία· δύο ἔτη εἶχαν παρέλθει.

Τέλος πάντων εἰσῆλθα καὶ εἰς τὸν τελευταῖον θάλαμον ὅπου ἐκάθητο ἡ κυρία. Ἐπειδὴ δὲ δὲν μὲ εἶχαν ἀναγγεῖλει, αὐτὴ εἴτε οὕσα ἀσχολημένη, εἴτε μὴ προσέχουσα, δὲν μὲ ἤκουσεν ἐμβάντα. Ἐκάθητο τὴν ῥάχιν ἔχουσα πρὸς τὴν θύραν. Ὡραῖον παιδίον μονοετὲς ἔκειτο παρὰ τοὺς πόδας τῆς ἐπὶ τοῦ τάπητος, παίζον μὲ τὰ χρυσὰ βραχιόλια τὰ ὁποῖα ἐκβαλοῦσα ἔδωκεν εἰς αὐτὸ ἢ μῆτηρ. Φοροῦσα μακρὸν ἐνδυμα

ἀπὸ μαῦρον μεταξωτὸν, ἦτον ἑξαπλωμένη εἰς πλατύτατον θρανίον, καὶ δὲν ἐβλεπε τὸν υἱόν τῆς. Ἡ κεφαλὴ τῆς ἐστῆρξεν εἰς τὴν χειρὰ τῆς, καὶ τὸ βλέμμα τῆς διευθύνετο ἀόριστως πρὸς τὸ παράθυρον, ὅθεν ἐφαίνετο ὀλίγον ὁ οὐρανός.

Τὸ ἐξωτερικόν τῆς ἐδείκνυν ἀθυμίαν· μ' ἐφάνη ὅτι ἐτήκετο ἀπὸ πάθος κρύφιον, καὶ ἠσθάνθη συγκινηθεῖσθαι τὴν καρδίαν μου. Ἐστάθην ἀκίνητος, καὶ τὴν παρετήρουν οὕτω πῶς κύπτουσιν τὴν κεφαλὴν, ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ἐγνώρισα ἄλλοτε τόσῳ ἀφροντίν, τῆς ὁποίας ἡ φωνὴ ἐπανελαμβάνε φαιδρὰ ἄσπαστα. Δὲν ἐτραγώδιε πλέον σήμερον, ἀλλ' ἐσκέπτετο. Ἐπροχώρησα ἐπὶ τέλους, αὐτὴ δὲ στρέψασα τὴν κεφαλὴν ἀνεσηκώθη.

Ἐνόμισα ὅτι ὠνευρεύομην· διότι οἱ ὀφθαλμοί μου δὲν τὴν ἀεγνώριζαν πλέον. Ἰπέθεσα ὅτι ἦτον ἀδελφὴ τῆς ἔχουσα καὶ ἄλλην ἡλικίαν, καὶ ἄλλον χαρακτήρα.

Ἡ κόμησάς Σαιγγερὰν ἦτο εἰς ἄκρον ἰσχνή, καὶ τὸ ἄλλοτε εὐλύγιστον σῶμά τῆς, ἐφαίνετο ὅτι μόλις εἶχε τὴν δύναμιν νὰ σταθῇ εὐθύ. Βεβαίως· θὰ ἐπασχε· τὸ ἀγγελικόν πρόσωπόν τῆς. ἦτον ὡρὸν αἱ παρειαί τῆς εἶχαν τὸ αὐτὸ χροῖμα τοῦ μετώπου τῆς, οἱ πάλαι ζωροὶ καὶ γλαυκοὶ ὀφθαλμοί τῆς ἦσαν μαλακοὶ καὶ ἀπλανεῖς, καὶ συγκεκολλημένα σχεδὸν τὰ πρὶν φιλομειδῆ χεῖλη τῆς, αἱ δὲ ἄκραι αὐτῶν, κλίνουσιν πρὸς τὰ κάτω, ἀνεδείκνυν τὴν φυσιογνωμίαν τῆς ὡσανεὶ πεθοῦσαν.

"ὦ φίλε μου! ἐὰν ἐβλεπες τὸ νέον ἐκεῖνο πρόσωπον, τὸ ὅποιον ὅμως ἦτον τόσῳ περιλυπὸν, τὸ πάθος ἐκεῖνο τῆς καρδίας τῆς τὸ ὅποιον ἠλλοίωσε τὸν χαρακτῆρά τῆς, σὲ βεβαίως ὅτι θὰ ἠσθάνεσθαι ὡς ἐγώ, δακρύοντας τοὺς ὀφθαλμούς σου. Μὲ ἠτένευσεν ὀλίγον χωρὶς νὰ μὲ γνωρίσῃ, καὶ μετὰ μικρὸν ἐδοκίμασεν νὰ χαμογελάσῃ καὶ εἶπε σιγαλὰ·

— Ἀ! ἐνθυμούμαι! . . . Εἰς τὰς Μέγας, εἰς τὸν κήπον, πρὸ δύο ἑτῶν, μίαν ὥραίαν ἡμερὰν τῆς ἀοιζέως.

— Ναι, κυρία, ἀπεκρίθην. Φθάσας πρὸ τινων ἡμερῶν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, ἐσπευσα νὰ ἔλθω νὰ πληροφορηθῶ περὶ τῆς ὑγείας σὰς καὶ τῆς τοῦ Κ. Σαιγγερὰν. Ἐμαθα μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν ὅτι ὠνομάθη στρατηγός.

Ἐβιθόρισε λέξεις τινὰς ἀσημάντους, καὶ μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς ἄλλας ὁμιλίαις. Ἐπρατεν οὕτω χρόνος ὑγεῖνης, ἀλλὰ τὸ ἐπρατε μὲ ἀπειρον δυσκολίαν, ἐνῶ ἐγὼ δὲν τὴν ἤκουα ἀλλὰ τὴν ἐβλεπα. Ἰγωνιζόμεν νὰ μαντεύσω τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἀλλοιωσεως εἰς τόσον βραχὺ διάστημα, ἀλλ' ἀόριστε ἦσαν οἱ συμπερασμαί μου.

Τὴν ἡρώτητα ἐν ἠσθάνεσθαι, αὐτὴ δὲ μὲ ἀπεκρίθη ὅχι. Ἐπειτα ἀνακύψασα ἐτραλίε τὰς λέξεις ταύτας· καὶ ὀλίγον ἐπασχα, ἦμην ἀδύνατος, καὶ ἠλλαξεν ὁμιλίαν. Παρετήρησα τὸ βρέφος τῆς, ἦτον εὐρωστὸν καὶ ζωηρόν, καὶ ἐπαμένως δὲν ἐδίδε κάμμιαν ἀφορμὴν ἀνησυχίας εἰς τὴν μητέρα του. Μήπως ὁ στρατηγὸς ἀνέπτυξε τὸν ἀπότομον καὶ τραχὺν χαρακτῆρά του, καὶ καθυπέβαλεν ὑπὸ τὸν σιδηροῦν ζυγὸν τοῦ νέαν

ἐκείνην κεφαλὴν; Ἡ ἰδέα αὐτὴ μ' ἐράνην ἢ μᾶλλον πιθανή, καὶ, ἂν καὶ λυπηρὰ, δὲν προσήπτε κανένα μῶμον εἰς τὴν ἀγνότητά της γυναικὸς ἐκείνης.

Ἦλθε καὶ ὁ στρατηγός. Μ' ἔτεινε τὴν χειρὰ του μὲ πολλὴν εὐμένειαν, καὶ μετὰ ταῦτα προχωρήσας πρὸς τὴν γυναῖκά του ἐρίλησε τὸ μέτωπόν της μὲ στοργὴν ἥτις μὲ καπέπληξε. Τὴν ἐπέπληξε διότι δὲν ἐξῆλθεν, ἐξέφρασε λύπην διότι ἐπέμενεν οἰκουροῦσα, καὶ ἡγανάκτει διότι ἔχων ἀπείρους ἐργασίας, ἔμενε πολὺν καιρὸν μακρὰν αὐτῆς. Ἐὰν λοιπὸν ἡ Ἐλένη ἡγάπα τὸν σύζυγόν της, θὰ τὸν ἡγάπα βεβαίως τότε ὅτε ζῶν πλησίον της ὁ ἀπότομος ἐκεῖνος στρατιώτης ἐγενεῖν ἥπιος καὶ προσηνής.

Ἐντοσοῦτω τὰ πάντα μ' ἐφαίνοντο μεταβληθέντα εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην. Οὐδ' ἡ Ἐλένη ἦτον ἡ γυνὴ τὴν ὁποίαν εἶχα γνωρίσει, οὐδ' ὁ στρατηγὸς ὁ ἴδιος ἄνθρωπος· ἡ ἀκαμπτος καὶ σχεδὸν ἀγρία φύσις του εἶχε λυγισθῇ ἐνώπιον τῆς ἀθηνόους ἐκείνης κόρης. Ἀλλ' εἰς τὸ διάστημά των δύο ἐτῶν, ἡ κόμη τοῦ στρατηγοῦ ἐλευκάνθη ἐξ ὀλοκλήρου· ὥστε αὐτὸς μὲν θὰ ἡγάπα ὡς πατὴρ, ἐκείνη δὲ ὡς θυγάτηρ.

Ἡ συνομιλία ἐγένεε μετ' ὀλίγον οἰκειότερα· ὁ στρατηγὸς μ' ἐδείξεν ἐπαίρουμενος τὸν υἱόν του, τὸν εἰεώρει ἤδη ὡς στρατηγόν, καὶ ἔχαιρε προσαρτῶν εἰς τὸ στήθος τοῦ βρέφους τὰ παράτημά του. Ἦπειτα μὲ ὠμίλησε περὶ τῶν Παρισίων, περὶ τῶν διασκεδάσεων τοῦ χειμῶνος, καὶ περὶ τῶν χορῶν εἰς τοὺς ὁποίους ἔλαμψε καὶ ἐθαυμάσθη ἡ Ἐλένη του· ὠμίλησε δὲ μὲ ζέσιν νέου. Ἡ δὲ Ἐλένη ἐμειδίασε μὲ μειδίαμα θλιβερόν.

Μετ' ὀλίγον ἐστικώθη διὰ τὰ ἀναχωρήσω. Ἐνῶ δὲ ἡτοιμαζόμην ν' ἀνοίξω τὴν θύραν, ὑπηρέτης τις εἰσελθὼν ἀνήγγειλε τὸν κόμητα Ὁσμόνδον Σερινιῦ, ὑπασιπότην τοῦ στρατηγοῦ· οὗτος ἦτον νέος ὡραίος καὶ ὑψηλός, μακροκόμης καὶ ὑπαυχρος. Ἐχαιρέτων ἀκόμη τὴν κυρίαν Σαι, γερὰν ὅταν ἡκούσθη τοῦ ὀνόματός του.

Ἡ Ἐλένη ἀνεσκήρτησεν ἀρέτως· αἰφνης ἀνέβη μικρὸν ἐρίθημα εἰς τὸ ὄχρον μέτωπόν της, καὶ ἀνεπαίσθητός τις κλόνος συνετάραξε τὸν ἀσθενῆ ὀργανισμόν της. Κανεὶς δὲν θὰ τὸ παρετήρει· ἀλλ' ἐγὼ... ἐγὼ... προσθάνομαι καὶ ἐμάντευσα. Ταλαίπωρος Ἐλένη! εἶπον καταβαίνων ταχέως.

Οἱμοὶ!... ἔμαθα λοιπὸν τὸ μυστικὸν τοῦ πάθους καὶ τῆς ὀχρότητας τῆς νέας ἢ ταλαίπωρος!... ἡ ἡγάπα τὸν κόμητα Σερινιῦ, ἡ ἐφοβεῖτο τὸν ἀγαπήσῃ. Πῶς τοῦτο συνέβη; τὸ ἔμαθα ὕστερον ὁμοῦ μὲ τὰς ἄλλας λεπτομερείας τῆς ἱστορίας της. Σὲ εἶπα, φίλε μου, ὅποια ὑπῆρξεν ἡ νέα αὐτῇ σύζυγος ὑπῆρξεν ἀθάνα καὶ εὐτυχὴς, ἡγνέει τὰ ἐγκόσμια, διῆγε ζωὴν παιδικήν, καὶ ἦτον ὀλοτελῶς ἀφιερωμένη εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ βρέφους τὸ ὅποιον ἐκυλίστο εἰς τοὺς πόδας της καὶ ἐδοκίμαζε νὰ τὴν ὀνομάσῃ μητέρα. Ἡ γνέει ὅλα τὰ ἄλλα αἰσθήματα, ὅλας τὰς ἄλλας διασκεδάσεις, ὅλας τὰς ἄλλας εὐτυχίας, οὐδ' ἐγνώριζε τὰ φιλογερά δάκρυα τὰ ὅποια πολλοὶ χύνουν μόνον καὶ σιωπηλοί. Ἐγὼ, δὲ νὰ εἶπω οὕτω, μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, μεταξὺ τῆς εὐτυχίας τῶν ἀγγέλων καὶ τῆς εὐτυχίας τῶν ἀνθρώπων· ἔμελα, ἐτραγώδει, ἐδρεπε

ἄνθη, ἦτον εὐθυμὸς ὡς παιδίον, καὶ ἐρασμία ὡς μήτηρ· ὁ γέρον ἐκεῖνος ὅστις χάριν αὐτῆς ἐξημέρωσε τὴν πρώτην φύσιν του, ἦτον προστάτης, φίλος της· καὶ εἰς αὐτὸν, καθὼς καὶ εἰς τὸ τέκνον της εἶχε συγκεντρώσει ὅλους τοὺς λογισμούς της. Ἀλλ' ἦλθεν εἰς Παρισίους καὶ νέος τις, ὑπασιπότης τοῦ στρατηγοῦ, εὐρίσκεται ἀδικόπως πλησίον της, ἐρχεται εἰς τὴν οἰκίαν της διὰ λόγους ὑπηρεσίας· ἦσαν καὶ οἱ δύο παιδιὰ, καὶ ἐμάντευσαν ἀμοιβαίως τὰς καρδίας των. Καὶ οἱ δύο ἀνεφρίξαν ὅταν ὁ αἰφνίδιος ἐκεῖνος λογισμὸς εἰσεχώρησεν εἰς τὴν ψυχὴν των, ἐπειδὴ δὲν ἐδύναντο ν' ἀποφύγουν τὸν κίνδυνον. Ἐξῆταν λοιπὸν οὕτω πολλοὺς μῆνας, φοβούμενοι ὅτι εἰς τὸν ἄλλον, ἀνήσυχτοι καὶ τεταραγμένοι, διότι καὶ οἱ δύο εἶχαν τὸ τραίσιόνημα τὸ ὅποιον προηγείται τῆς δυστυχίας ἢ τοῦ σφάλματος. Ὁ Ὁσμόνδης ἐγένεε μελαγχολικὸς καὶ κατηφής, ἡ δὲ Ἐλένη ὡχρὰ καὶ σύννου. Ἀλλ' οὔτε λέξις, οὔτε βλέμμα, οὔτε νεῦμα δὲν ἐμόλυνε τὴν τιμὴν τῶν δύο τούτων νέων, πασχόντων ἐν σιωπῇ.

Καὶ ἐκεῖνος μὲν εἶε θέλησιν, αὐτὴ δὲ ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν· ἀλλὰ τὸ κελιάδιμά της ἐσίγησεν, ἡ χαρὰ ἐπέσθη εἰς τὴν καρδίαν της, καὶ τὸ μειδίαμα ἀπεσκήρτησεν ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Ὅταν ἐπεριδιάβαζε τὰ ἄνθη ἔτειναν πρὸς αὐτὴν τοὺς μυριπνούς καλυκάδας των, ἀλλ' ἡ χεὶρ της δὲν τὰ ἐδρεπε πλέον. Αἱ πρὸς Θεὸν προσευχαί της ὅν ἦσαν πλέον αἱ αὐταί, καὶ αἱ χεῖρες της ὑψόναντο τρέμουσαι πρὸς τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ τὸν ζητήσουν προστασίαν καὶ ἄστυον. Ὡ φίλε μου! ἦτον ἀξιολύπητος ἡ ταλαίπωρος Ἐλένη, εὐρεθείσα οὕτω πῶς ἐν μέσῳ κινδύνων καὶ θλίψεων. Ὅταν ἡ νόσος δὲν θεραπεύεται προοδεύει εἰς τὸ χειρόν.

Ὁ Σερινιῦ εἶχε ψυχὴν εὐγενῆ καὶ εὐθείαν· ἡγάπα δὲ τὴν Ἐλένην, διότι ὁ ἔρως δὲν ἐξαρτᾶται οὔτε ἀπὸ ἡμᾶς οὔτε ἀπὸ τῆς θέλησίν μας, καὶ διότι δὲν ἔχομεν ἐπ' αὐτοῦ καμμίαν ἐξουσίαν· καὶ τὴν ἡγάπα ἀσκόπως, οὕτως εἶπεν, χωρὶς νὰ ἡξεύρῃ ποῦ θὰ τὸν ἔφρεν ὁ ἔρως του. Ἀλλ' ὁ ἔρως του τὸν ἔφρεν εἰς βάραθρον, καὶ αὐτὸς ἔπασχε σιωπῶν, διότι ἐμάντευσε τὴν Ἐλένην, καὶ τὴν ἡγάπησε μὲ καθαρότητα καὶ μὲ τιμὴν. Ἐγκλίμα θεώρει τὸ νὰ προσπαθῇ νὰ παρατύρῃ τὴν ὡραίαν ἐκείνην νέαν κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ψυχὴν, εἰς τὸ νὰ λησμονήσῃ τὸ ἱερώτερον χρέος της. Ἐνθυμεῖτο ὅτι καὶ ὁ πατὴρ του εἶχε τὴν κόμην λευκὴν, καὶ ἐσέβετο εἰ μᾶλλον τὸν στρατηγὸν Σινγγεράν.

Ἐντοσοῦτω καθ' ἐκάστην παρευρίσκοντο εἰς τὸ αὐτὸ μέρος καὶ οἱ δύο, πολλάκις δὲ καὶ μόνον· καὶ αἱ δυνάμεις τῆς Ἐλένης παλαιούσης, καὶ δεινοπαύουσας, ἐξιντλοῦντο ἀδικόπως.

Μὲν ἐσπέρην ὁ στρατηγὸς ἡγοπόρκει νὰ ἐπιστρέψῃ· ὁ δὲ Σερινιῦ ἐλθὼν καὶ ἰδὼν μόνην τὴν Ἐλένην, ἐστάθη εἰς τὸ κατώφλιον διατάζων ἐὰν ἔπρεπε νὰ ἐμῇ· ἀλλ' ὁ ὑπηρέτης τὸν εἶχεν ἤδη ἀναγγεῖλαι. Εἰσελθὼν ἐχαιρέτισε τὴν κυρίαν καὶ ἐκάθησεν εἰς τὴν ἄλλην ἀκρὰν τῆς ἐστίας· ἠθέλησε νὰ ὀμιλήσῃ περὶ πραγμάτων ἀδιαφόρων, ἀλλ' οἱ λόγοι ἐξέπνεαν εἰς τὰ χεῖλη του, διότι δὲν ἐβλεπε παρὰ τὸ ὡραῖον πρόσωπον τῆς Ἐλένης, ὡχρὸν ἀλλὰ γαλήνιον, ἐχούσης τὰ βλέμ-

ματα προσηλωμένα εις τὸ τέκνον της τὸ ὅποιον ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ σκεπτικῆς. Ἡ δοκιμασία ἦτον βεβαίως πολλὰ δεινὴ, καὶ ἰδρὼς φλογερὸς ἔρρεεν ἀπὸ τὸ μέτωπόν του.

Ἄλλ' εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἑλένης τί συνέβαινε τότε; Ποία ἐμπνευσις θεία ἤλθε τὴν κρίσιμον ἐκείνην ὥραν εἰς βοήθειάν της; Πόθεν ἐδανείσθη τόσην δύναμιν καὶ τόπον θάρρους; Ὅποιαν προσευχὴν ἀπεύθυνε εἰς τὸν Θεόν; Τοῦτο ἦτον ἴσως μυστήριον, ἴσως δὲ καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἰδίαν. Ἐστράψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν νέον, καὶ τὸ μέτωπόν της ἠκτινοβολεῖ ἀγνότητα ἄρρητον. Μεγαλοπρεπὴς ἦτον ἡ θλίψις της, καὶ γαληνιαία ἡ καρτερίαι της.

— Κύριε Σερινύ! ἀνέκραξεν.

Ὅταν ὁ νέος ἤκουσε τὴν φωνὴν ταύτην ἀνεσκήρτησεν ὡς ἂν τὸν ἐξύπνισεν αἰρνιδίος κρότος βαθείας ὑπνώττοντα. Ἀνύψωσεν ἐπίσης τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπαντήσας τὸ παρβενικὸν ἐκεῖνο πρόσωπον, ἤνωσε τὰς χεῖρας· μὴ τολμῶν δὲ νὰ γονατίσῃ ἐστηκόθῃ.

Ἡ Ἑλένη ἐπανελάβε·

— Κύριε Σερινύ! μὲ ἀγαπᾷς καὶ ἐγὼ . . . ὁμοίως.

Ὁ Ὀσμὸνδος ἀφῆκε φωνὴν εὐδαιμονίας καὶ ἐκστάσεως, καὶ ἠθέλησε νὰ κρημνίσῃ τὴν κεφαλὴν· ἀλλὰ τὸ βλέμμα τῆς Ἑλένης, διατηρούσης πάντοτε ἥθος γαλήνιον καὶ εὐγενὲς, τὸν προσήλωσεν εἰς τὴν θέσιν του. Καὶ ἐκείνη ἐξηκολούθησε·

— Πρέπει νὰ ἀναχωρήσῃς ἀπὸ ἐδῶ· διότι ὁλόκληρος ἡ ὑπαρξίς μου εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὰ πρὸς τὸν σύζυγόν μου χρέη μου, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὸ τέκνον μου. Πρέπει νὰ χωρισθῶμεν· διότι ἐὰν μείνῃς ἐδῶ θ' ἀποθάνω.

— Ἑλένη! ἀνέκραξεν ὁ νέος μὲ φωνὴν τρέμουσαν.

— Ὁ ἀναχωρήσας λοιπόν; εἶπεν ἐκ νέου δικόψασα τὸν λόγον του ἡ Ἑλένη.

— Ὅχι ὑπακούσω εἰς τὰς διαταγὰς σου, ἀπεκρίθη μὲ σιγαλὴν φωνὴν ὁ Ὀσμὸνδος.

— Εἰς τὴν παράκλησίν μου, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἑλένη. Καὶ ἐπανελάβε τὰς λέξεις ταύτας, «εἰς τὴν παράκλησίν μου,» μὲ φωνὴν ἱκετικὴν καὶ περίλυπον.

— Ὀσμὸνδος! ἐξηκολούθησε, βλέπεις ὅτι δὲν ἐδίστασα νὰ σὲ εἰπῶ ὅτι ἐπάσχα, διότι ἡ εἰσαὶ εὐγενὴς καὶ τίμιος, καὶ τότε θὰ μ' ἐννοήσῃς, ἢ, ἐὰν δὲν εἴται τοιοῦτος, εἰμπορεῖς νὰ μείνῃς, καὶ τότε δὲν εἴσαι ἐπίφοβος . . . Ἐπικατάρτος ἦτον ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐμβῆκες εἰς ταύτην τὴν οἰκίαν· ναι, ἐπικατάρτος, διότι ἐγὼ ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου δὲν ἐγνώριζα παρὰ μόνον τὴν λευκὴν κόμην τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τὰς αὐστηρὰς νοθεσίας τῶν καλογραίων. Ἦλθες σὺ καὶ μὲ ἀπεκάλυψες ζωὴν νέαν. Διήγειρες εἰς τὴν καρδίαν μου αἰσθήματα τὰ ὅποια δὲν ἐνόησα κατὰ ποῶτον, ἀλλ' ἐπειτα ἐστερήθην καὶ τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν μου, ἐστερήθην τὴν ἀφροντισίαν καὶ εὐθυμίαν μου, δὲν μ' εὐχαριστεῖ πλέον τίποτε. Ἦμην μελαγχολικὴ χωρὶς νὰ ἐννοῶ διὰ τί· παρετήρησα ὅτι ἡ παρχὴ μου ἠῤῥαζεν ὅταν ἦσθ παρών, ἡ καρδία μου ἐξωχοῦτο, καὶ μ' ἐφαίνετο ὅτι τὸ αἷμα ἐπάγωνεν εἰς τὰς φλέβας μου. Ἰδὼ τότε ὅτι σὲ ἠγάπων, καὶ μ' ἐκυρίευσε φόβος.

Κατανυκτικὴ ἦτον ἡ ἀφελὴς αὐτῇ ὁμολογία, καὶ σπαραξικάρδιοι οἱ γλυκεῖς καὶ ἀληθεῖς λόγοι οἱ ἐξερχόμενοι ἀπὸ τὰ χεῖλη της· ὁμοιάζεν ἐξομολογήσιν. Ἰπεράνω τοῦ ἀνθρώπου ὅστις ἤκουεν, ὑπῆρχε καὶ ὁ Θεός, ὁ ὅποιος ἤκουεν ἐπίσης. Πρῶτη αὐτῇ, μεταξὺ σιγῆς ἐπισήμην, εἶπε «μὲ ἀγαπᾷς,» ἀλλ' ἡ βραχεῖα αὐτῇ φράσις κατεδείκνυσεν ὅλην τὴν ἀγνότητα τῆς ὠραίας ψυχῆς της, καὶ ὅλην τὴν γαλήνην τῆς καθαρᾶς συνειδήσεώς της.

Ὁ Ὀσμὸνδος τὴν ἠτένιζε, καὶ δάκρυα ἔρρεαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἡ Ἑλένη τὸν ἶδε καὶ εἶπε·

— Κλαίεις Ὀσμὸνδος; Πρέπει λοιπὸν νὰ σὲ διδάξῃ μία γυνὴ μὴ παθοῦσα ποτὲ, νὰ ἦσαι γενναῖος καὶ καρτερικὸς εἰς τὰς λύπας; Ἀναχώρησε! ὁ Θεὸς προσδιώρισεν τὴν τύχην ἐνὸς ἐκάστου, καὶ δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ τὴν ἀλλάξωμεν. Ὁ Θεὸς μ' ἐθαλε πλησίον ἐνὸς γέροντος διὰ νὰ τὸν ἀγαπῶ ὡς θυγάτηρ καὶ νὰ τὸν σέβωμαι ὡς πατέρα. Ὁλόκληρος ἡ ζωὴ μου εἶναι ἀφωσιωμένη εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν μου. Ὅχι παρελθὺς, Ὀσμὸνδος, ἐνώπιόν μου, ὡς ὄνειρον, ἀλλὰ τὴν ἐνθύμησίν σου θέλω διατηρῆσαι χωρὶς νὰ εἶμαι ἐνοχος ἢ δυστυχὴς. Ὑγίαινε!

— Ναι! ὑγίαινε! ἐπανελάθεν ὁ Ὀσμὸνδος σφογγίσας μὲ τὴν χεῖρά του τὰ δάκρυά του· εἴται καθαρὰ καὶ ἀμώμητος ὡς ἄγγελος, καὶ ἡ καρδία μου ἤλθε πρὸς σὲ ὡς ὑπάγει ὁ ἀρρώστος εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Ναι, Ἑλένη, σὲ ἀγαπῶ, καὶ τώρα ὅτε θ' ἀναχωρήσω, τολμῶ νὰ σὲ τὸ εἰπῶ κατὰ πρόσωπον· ἐπεὶδὴ ἡ ἀγάπη αὐτῇ καὶ τὰ λόγια ὅσα μὲ εἶπες, θὰ μὲ χρυσαυτίζουσιν ὡς φυλακτῆριον ἐφ' ὅλης μου τῆς ζωῆς. Ὅχι ἐξευγενίσῃς τὴν ψυχὴν μου, θὰ μὲ υποστηρίξῃς εἰς τὰς δευὰς δοκιμασίας εἰς τὰς ὁποίας ἐνδέχεται νὰ μὲ ῥίψῃ ὁ Θεός. Τὸ ὄνομά σου καὶ ἡ μνήμη σου θὰ ἦναι πάντοτε μαζὶ μου ὡς δύο πτέρυγες ἀγγέλου φύλακος. Ἄφες, ἄφες νὰ τρέξουν τὰ δάκρυά μου· διότι ἀπὸ τὴν λύπην μου ἀντλῶ ὅλην τὴν δύναμιν καὶ ὅλον τὸ θάρρος μου. Ἑλένη! αὔριον θ' ἀναχωρήσω, θὰ φύγω μακρὰν ἀπ' ἐδῶ. Αὔριον, Θεοῦ θελοντος, θ' ἀνακτήσῃς τὴν γαλήνην σου πλησίον τοῦ ἀνδρός καὶ τοῦ τέκνου σου· αὔριον δὲν θὰ μὲ ἐνθυμῇσαι πλέον παρὰ ὡς ἐνθυμεῖται τις φ' ἑλόν του. Ἀλλ' ἐγὼ . . . ἐγὼ θὰ λέγω· ἠγαπήθην ἀπὸ τὴν ἀγγελικὴν ἐκείνην ψυχὴν.

Ἡ Ἑλένη ἤκουε σιωπῶσα.

— Ναι, ἠγαπήθης, εἶπε μὲ φωνὴν χαμηλὴν, ὡς ἀγαπῶν οἱ δυστυχεῖς διὰ νὰ πάσχουν! . . .

Ὁ Ὀσμὸνδος τὴν ἐπλησίασε, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἦτον ὀλιγωτερον ὠχρόν.

— Δός με τὴν χεῖρά σου, Ἑλένη, εἰς σημεῖον ἀποχαιρετισμοῦ καὶ ἐνθυμήσεως. Ὅχι ἐνταμιωθῶμεν ἄλλὰ γε ποτὲ;

— Ἐν ὅχι εἰς τὴν γῆν, ἀπεκρίθη ἡ Ἑλένη, βεβαίως εἰς τὸν οὐρανόν.

Καὶ σηκωθείσα ἐπίσης, ἔτεινε βραδέως τὴν χεῖρά, πρὸς τὸν Ὀσμὸνδον, ὅστις ἐκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτῆς.

— Ὑγίαινε, εἶπεν ἀναχωρῶν, ὑγίαινε! . . .

Ἐνταῦθα διέκοψα τὴν ὁμιλίαν μου, καὶ εἶπα εἰς τὸν Ῥεῦθάλ.

— Ἡ τετάρτη πράξις ἤρχισεν ἀργότερα σὲ διηγούμαι καὶ τὰ λοιπὰ.

— Διὰ τί ἀργότερα ; μὲ ἀπεκρίθη· τώρα σὲ παρακαλῶ, τί μᾶς μέλει διὰ τὴν τετάρτην πράξιν ;

— Βλάστησε καὶ Βάνδαλε ! ἀνεφώνητα ἔρχεσαι ἀπὸ τῆν Μιξικὴν, καὶ λαλεῖς οὕτω διὰ τὴν τετάρτην πράξιν τῶν Ὑγερότων ! Κατ' εὐτυχίαν εἴμεθα μόνοι· διότι ἂν σὲ ἤκουε κανεὶς, θὰ κατεστρέφετο διὰ παντός. Τὸ κατ' ἐμὲ θέλω νὰ τὴν ἀκούσω καὶ σὲ ἀφίνω.

— Καὶ ποῦ θὰ συμπαραυρεθῶμεν ἐκ νέου ;

— Ἐδῶ, εἰς τὸ τέλος τῆς πράξεως.

— Ὑπαγε λοιπὸν ν' ἀκούσῃς τοὺς Ὑγερότους, μὲ εἶπεν· ἐγὼ δὲ θὰ ὑπάγω νὰ τὴν ἰδῶ καὶ νὰ τὴν οἰκτείρω.

Μόλις ἐτελείωσεν ἡ πράξις, καὶ ἐπανῆλθα ὅπου ἦμην καὶ πρὶν. Ὁ Ῥεῦθάλ μ' ἐπερίμενεν.

— Εὐγε ! ἀνέκραξεν ἐφοδούμην μήπως δὲν ἔλθῃς ! ὦ φίλε μου ! πόσον μ' ἐφάνη περίλυπος καὶ δυστυχὴς καθ' ὅλην τὴν τετάρτην πράξιν ! Τὴν ἐδωκεν ἀδιακόπως ἦτον πλέον χλωμὴ, τὸ σῶμά της ἐφαίνετο ὅτι ἐφρίσσε, καὶ αἱ χεῖρές της ἦσαν ἠνωμέναι ὥς ἂν ἤθελε νὰ προσευχηθῇ.

— Ἐλα νὰ καθήσωμεν, εἶπα εἰς τὸν Ῥεῦθάλ. Ποῦ ἀρῆκα τὴν διήγησίν μου ;

— Ὁ Ὀσμὸνδος εἶχεν ἀναχωρήσει . . .

— Ναί, καὶ ἡ Ἑλένη ἔμεινε στηριζομένη εἰς τὴν ἐστίαν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα ξηρούς καὶ ἀπλανεῖς ἀλλ' ἡ ὠχρότης της ἦτον μεγίστη. Ὅστις ἤθελε τὴν παρατηρήσει ολίγοι μόνον θὰ ἐνόηε πόσον φαικώδης ἦτον ὁ πόνος τῆς καρδίας της, καὶ ὅτι προσποιτῇ ἦτον ἡ ἐξωτερικὴ ἐκείνη ἀταραξία. Ἡγοράσθη ἑωσὺ ἔπαυσε καὶ ὁ κρότος αὐτὸς τῶν βημάτων τοῦ νέου, ἐρρίφεν ἀνήσυχον καὶ λυπηρὰ περὶ αὐτὴν τὰ βλέμματά της, καὶ καλύψασα τὸ πρόσωπον μὲ τὰς δύο χεῖρές της, ἔκλυτε πικρῶς. Τὴν ὥραν ἐκείνην καθ' ἣν εὐρίσκετο μόνη, ἡ γενναϊότης καὶ τὸ θάρρος της τὴν ἐγκατέλειπον· δὲν ἦτον πλέον ἡ ἰδία ἐκείνη γαληνιαία καὶ ἀτάραχος γυνὴ, τῆς ὁποίας οὐδὲ μία λέξις δὲν ἐπρόδιδε τὴν ταραχὴν, τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξεν ἡ ἀκλόνητος ἰδέα περὶ τῶν χρεῶν της καὶ ἡ καθαρότης τῆς συνειδήσεώς της !

Ἐκάθησε μηχανικῶς, καὶ ἀνέκραξε· — Θεέ μου ! Θεέ μου ! Ἐπειτα ἔκυψεν, ἀνεσήλωσε τὸ τέκνον της τὸ ὁποῖον ἐπαίξε κυλιόμενον, καὶ προσηλώσασα ἐπ' αὐτοῦ τοὺς ὑγροὺς ὀφθαλμοὺς της·

— Ταλαίπωρον τέκνον ! εἶπε περιπτυχθεῖσα αὐτό. σὺ εἶσαι ἡ μόνη χαρὰ καὶ ἡ μόνη εὐτυχία μου ! ὦ ! μείνε εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός σου ! Στρέψε πρὸς αὐτὴν τὸ καθαρόν καὶ ζωηρὸν βλέμμα σου ! Σὺ μόνον ἔμπορεῖς νὰ δώσῃς εἰς αὐτὴν δύναμιν διὰ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ὑπομένῃ πάτχουσα ! Ναί, γλυκὺ καὶ ἀθῶον πλάσμα, ἐξάπλωσε τὰς μικρὰς σου χεῖρας διὰ νὰ τὰς φιλήσῃ, καὶ νὰ τὰ ἐνώσῃ μὲ τὰς ἐδικὰς της διὰ νὰ προσευχηθῇ τέκνον μου, πρὸς ὀλίγον μ' ἐδίδες θάρρος, τώρα μὲ αἴσας καὶ καρτερίαν. Σὺ εἶσαι δύναμις καὶ ζωὴ τῆς μητρός σου.

Τὴν ὥραν ἐκείνην εἰσελθὼν ὁ στρατηγός,

— Εἴσαι μόνη, Ἑλένη ; ἤρώτησεν.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΚΑΘΟΛΙΚΟΝ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

ΤΩΝ

ΑΘΗΝΩΝ.

—ο—

Ἄν τις ξένος ἐμελέτα ἐκ τῶν πολιτικῶν μας ἐσημερίων καὶ οὐχὶ ἐξ αὐτοψίας τὴν κατάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, δὲν ἀμφιβόλλομεν ὅτι πολλὰ στρεβλὴν ἰδέαν ἤθελε σχηματίζει περὶ αὐτοῦ. Διὰ τί δέ ; Διότι τὰ πολιτικὰ πάθη εἶναι τόσον σφοδρὰ παρ' ἡμῖν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἄλλως μετρίους, ὥστε δὲν δύνανται εὐκόλως οἱ τὰ τῆς ἡμέρας γράφοντες νὰ προσέξωσι καὶ εἰς ἄλλο τι παρὰ τὸ χρῆζον διορθώσεως εἰς τὴν ὑψηλὴν πολιτικὴν, καὶ εἰς ἄλλο τι παρὰ τὸ ἄξιον αὐστηρῶς κατακρίσεως εἰς τὴν χαμηλὴν διοικητικὴν ἐπιστήμην. Πολλὰ διὰ τοῦτο τῶν ὑπαρχόντων ἢ τῶν λεληθότως ἀναφανομένων καλῶν, μάλιστα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πρωτεύουσῃ, μένουσιν ἀπαρτήρητα καὶ ἀνεκτίμητα. Καὶ ὅμως ὑπάρχουσι. Δὲν κρᾶζουσι βέβαια γεγωννίᾳ τῇ φωνῇ, δὲν φέγγουσι τόσον, ὅσον ὁ ἥλιος, ὁ ἐκδιάζων τὴν ἐξυτοῦ πρόσωψιν καὶ ἀπὸ μέρους τῶν σφόδρα ἀδιαφόρων ἀνθρώπων. Ἄλλ' ὅμως πρόκειται τὰ οἰαδήποτε ταῦτα καλὰ, τὰ ὁποῖα ἔχομεν ἡμεῖς σήμερον κατὰ νοῦν, κινούμεντες ἐνταῦθα τὸν κάλαμον, πρόκειται μετριοφρόνως εἰς πᾶν εὐκρίστον ὄμμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπαξιοῖ νὰ τὰ προσδλέψῃ καὶ μίαν κἂν στιγμὴν. Ἄς μὴ τ' ἀφήσωμεν ἡμεῖς τὸ ὑλάχιστον παραπονεμένα· ἄς τὰ ἀξιώσωμεν εἰς βλέμματός· θέλουσι κἄπως καὶ αὐτὰ, ὥς καὶ ἡ καλλονὴ ἔχουσα σιμνὴ παρθένος, νὰ μὴ μένωσιν ἀπαρτήρητα. Ἄν δὲ ἡ ἐδικὴ μας πρὸς αὐτὰ προσοχὴ εἶναι μικρὰ διὰ τὴν τὸν κόρον γεννωσάν συνήθειαν, ἄς προμηθεύσωμεν εἰς αὐτὰ ἄλλους, εἰ δυνατόν, θερμότερους λάτρεις ἐκ τῶν ἀπόντων.

Αἱ Ἀθηναί, τὸ ἀσπάζειν τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς πρᾶγμα καὶ ὄνομα, ἂν δὲν εἶναι πλέον αἱ παλαιαὶ ἐκεῖναι αἱ γεραίραι καὶ ἰοστέφανοι τοῦ Πινδάρου Ἀθηναί, ἂν δὲν εἶναι αἱ θαυμασταὶ καὶ πολυύμνοι τοῦ Ἀριστοφάνους, ἂν δὲν εἶναι ἡ Ἑλλάς Ἑλλάδος τοῦ Περικλέους, εἶναι ὅμως πόλις μεγάλη ὅπως θέλγητρα ἔχουσα διὰ τὸν φιλόπατριν Ἕλληνα, τὸν ὅχι μεμφόμενον πολίτην, τὸν ὅχι ἀνυπόμονον καὶ θέλοντα πᾶν τὸ ἄωτον τῶν ἐλπίδων του ἐν ἀκαρεῖ τῷ χρόνῳ νὰ καταφθῇ. Δὲν εἶναι πλέον σήμερον αἱ Ἀθηναί ἡ ἀσημὸς ἐκείνη ἐπαρχιακὴ τῶν Τούρκων πόλις ἡ πενιχρῶς δεχομένη

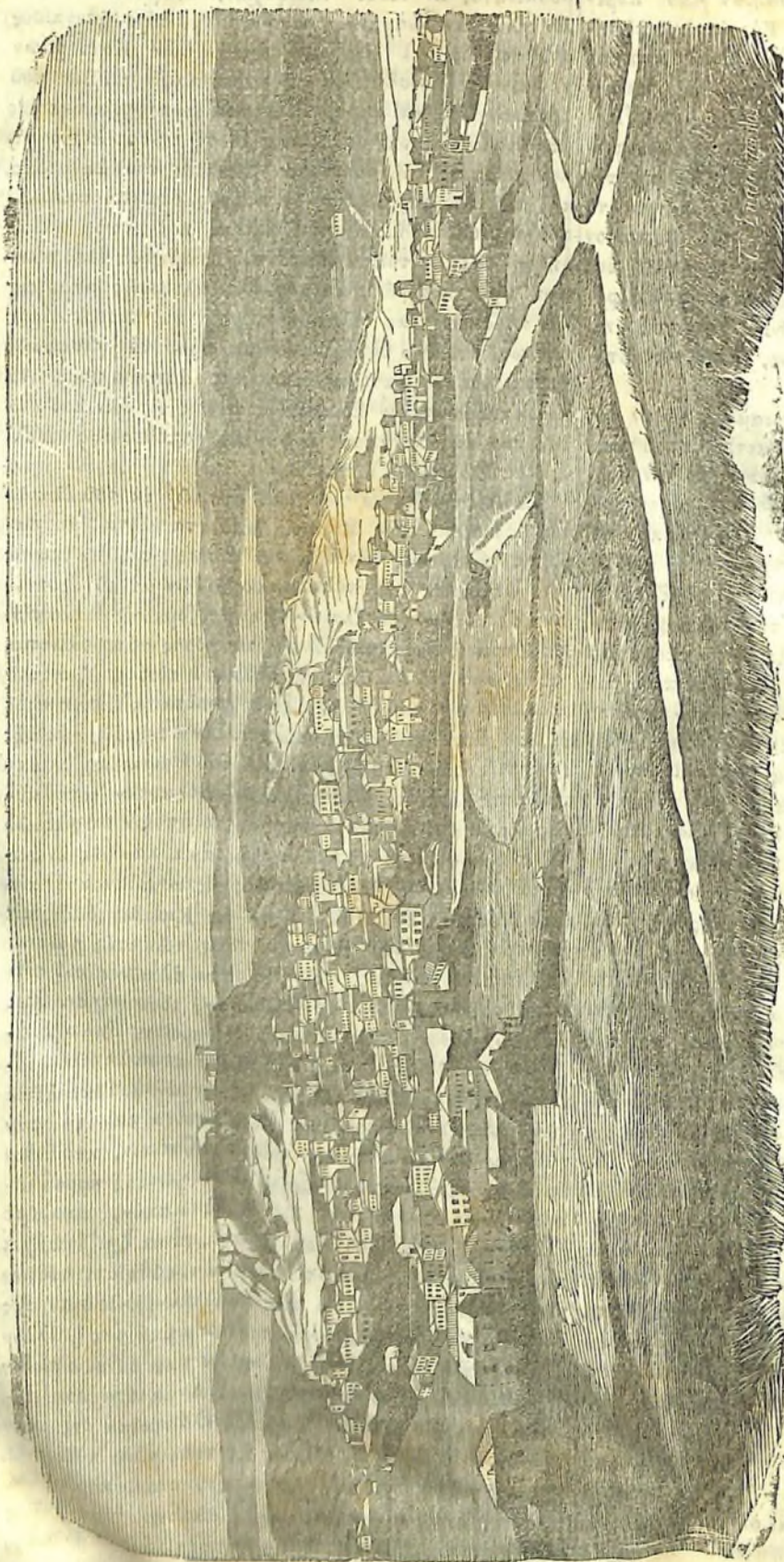
καὶ κατοικίζουσα εἰς τὸν ἄθλιόν της Χασσεκίειον περιβόλον ἕνα ἢ δύο Φραγκικοὺς κωτσόλους ὡς ἐπισημότατα ὄντα. Δὲν εἶναι ἡ λυπηρὰν θέαν παρέχουσα εἰς ἕνα ἢ δύο κατ' ἔτος Εὐρωπαϊοὺς περιηγητὰς καθέδρα Τουρκικοῦ βοειδόδα. Εἶναι ἀπὸ τοῦ 1835, δηλαδὴ ἀπὸ δεκαεπτὰ ἤδη ἐνιαυτῶν, κατοικία τριάκοντα χιλιάδων ψυχῶν, τοῦ ἀνθους τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ τῆς ὑπερτάτης ἐξουσίας καὶ πολλῶν πρέσβειων καὶ πρακτόρων ἀξιοπρεπῆς ἑδρα. Νὰ μὴ τῆς δώσωμεν τὸ ὄνομα βασιλεύουσα; Νὰ ἔχῃ ἀκόμη τὸ σεμνὸν τοῦτο ὄνομα μόνῃ ἢ παρὰ τὸν Βόσπορον πλουσία δούλη; . . . Φορεῖ ἡ ἡμετέρα πόλις ἐπὶ κεφαλῇ βασιλικὸν στέφανον τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀκρόπολιν μὲ τὰ ἐξέχοντα ἀρχιτεκτονικὰ θαύματά της, α Ὡστ' ἂν ἀναβλέψῃς, ὦ νάννε, ποτὲ εἰς αὐτὰ, στραγγουλεῖς τὸν καιρὸν σου! .

ἔχει ὡς φρουρὸν ὄρθιον τὸν εὐγραμμον κῶνον τοῦ Λυκαβήττου πλησιέστατα. ἔχει ἐν μετρίᾳ ἀποστάσει μέγαν μεγαλωσπὶ τεταμένον πρὸς ἀνατολὰς τὸν πορφυρόχρουν περὶ δυσμᾶς ἡλίου Ἰμνητὸν, ἔχει πρὸς βορρᾶν καὶ δύσιν τὰ σοβαρώτερα τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τοῦ Πάρνηθος ὄρη, καὶ τὴν ποικιλόσχημον καὶ μετριοφρονεστέραν συζυγίαν τοῦ Κερυδαλοῦ καὶ Αἰγάλεω. Τί δέ; Εἰς πολλῶν μερῶν καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως, ὅπου καὶ ἂν σταθῶμεν, καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἐν τῷ προαστείῳ τῆς Νεαπόλεως πλανώμενοι, δὲν βλέπομεν πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὴν γλαυκὴν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου θάλασσαν, καὶ τὴν μητέρα τοῦ δικαίου Δίακοῦ Αἰγιναν, καὶ τὴν κοσμοπεριβόητον Σαλαμίνα, καὶ ἀπωτέρω δὲν κατοπτρεύομεν, καὶ τοὶ πεζοὶ καὶ χθαμαλοὶ μένοντες, τὴν ὄρεινὴν τῶν παλαιῶν καὶ νέων Πελοποννησίων χερσονήσον οὐχὶ πλέον ὡς ἐχθρὰν ἀλλ' ὡς φίλην; — Ἀς ἔλθωσι τώρα πολλοὶ Εὐρωπαϊκοὶ ἢ ἄλλων ἡπείρων πόλεις νὰ ἐρίσωσιν ὡς πρὸς τὴν ποικιλίαν τῶν ἀπόψεων μετὰ τῶν Ἀθηνῶν μας. Δύω ἢ τρεῖς, τῇ ἀληθείᾳ, ὅχι πλείότεραι! ἴσως δὲ οὐδὲ τούτοις παρουσιάζονται ὡς πρὸς τὴν καθαρὰν αὐτῆς καὶ διαυγῇ ἀτμοσφαῖραν, ἥτις μένει ἀνέφελος καὶ τὰς πλείστας τοῦ χειμῶνος ἡμέρας. Θέλεις καὶ δάσος, ἀναγνώστη, πλησίον; ἔχεις εἰς 15 λεπτῶν ἀπόστασιν τὸν μέγαν καὶ φαῖον ἐλαιῶνα. Θέλεις καὶ λόφους νὰ ἡλιαῖεςαι, (ὦ, ἐγὼ συχνὰ ἡλιαῖομαι!) ἢ νὰ ἀερίζεσαι εἰς διαφόρους τοῦ ἐνιαυτοῦ ὄρας κατ' ἀρέσκειαν; ἔχεις ἀπωτέρω μὲν τὸν θρησκευτικὸν Κολωνόν μὲ τὸν τάφον τοῦ ἀρχαιολόγου Μυλλέρου κατεστημένον, πλησιέστερον δὲ τὸν σοβαρὸν Ἀρειὸν Πάγον μὲ τὰς λαξευτὰς κλίμακας τοῦ προσηλοῦντάς σε ὅπου στρατιωτὰι παλαιοὶ φουσταναλλοφόροι ἐμφιλογώροντες κλέα ἀνδρῶν νεώτερα συχνὰ ὑποτον. θορύβουσιν. ἔχεις καὶ τὸν τῶν Νυμφῶν προσηνέστερον λόφον, ὅπου ὁμῶς εὐσχημῶς παράμειβε τὴν ἐκ τριβῆς συχνῆς ὑαλίζουσαν πέτραν, μὴ τινα τῶν ἐγκύων Ἀτθίδων παρεμποδίσῃς ἀπὸ τινος γνωστοῦ ἐνταῦθα δεισιδαιμονικοῦ καθίσματος τε καὶ ὀλισθήματος. Ἀνδρικώτερον δὲ προβαίνειν φθάσε ἢ τὸν τῆς Πνυκὸς νοστάρειν πέτρων, ἢ τὸν ἀνοικτότερον τοῦ φιλοπάππου βουνόν, ἢ δεξιόθεν ἑλικυδρόμων κατὰλαβε τὴν ἄκραν τοῦ ἀστεροσκοπείου. Πρὸς ταῦτα τὰ μέρη ἀπερ-

χόμενος διὰ μέσου λητῶν πρασίνων καὶ πολλῆς παρούσας κοκκίνης τὴν ἀνοιξιν, καὶ ἀπαθὲς τις καὶ δυσκίνητος ἂν εἴσαι τὴν ψυχὴν, ἀναγκάζεσαι πάλιν γλυκεῖαν ἀνάγκην, νὰ ἀναπολῇς τότε γενναίους στοχασμοὺς καὶ περὶ τοῦ ὄγκου τῶν Καισαρείων χρόνων ὅτε προσβλέπεις τὸ κολοσσαιοῦ μνημα τοῦ Σύρου ἀνδρός, καὶ περὶ τῆς Δημοσθένους φιλοπατρίας ὅτε ἀναβαίνεις τὰς σωζομένας ἐν τῷ αὐτοφρεῖ βράχῳ κομψοτάτας τοῦ πολιτικοῦ βήματός του βαθμίδας, καὶ περὶ τοῦ Σοφοκλείου δὲ πάθους, ὅτε ἀπὸ τοῦ λόφου τοῦ Οἰδίποδος ἀκούεις ἀκόμη καὶ τώρα παναληθεῖς τὰς ἐν τοῖς κήποις τοῦ Ἀκαδήμου ἐκεῖ πλησίον καὶ ἀμπελῶσι κελαδούσας γλυκερῶς ἀηδόνας καὶ περὶ νεωτέρας τέλους ἐπιστήμης καὶ προοδευτικῆς τάσεως, ὅτε ἂν τὸ ὄμμα τείνεις πρὸς τὸ γλαφυρῶς πεποικιλμένον κατοικητήριον τῆς ἀστρονομίας. Νὰ προσκαλέσω πάλιν Εὐρωπαϊὰς πόλεις εἰς ἕριν καὶ διὰ τὰς ἡδὴ καταλεχθείσας ἐμφύχους τοποθεσίας; Ἀλλ' ἄς μεταβῶ εἰς τὰ ἐντὸς.

Καλλίστην θεωρῶ τὴν ἀπὸ δυσμῶν ἐκ τοῦ ἐλαιῶνος πρόσοψιν τῆς πόλεως, μάλιστα μετὰ μεσημβρίαν. Ἀνάμεσα τῶν δένδρων βλέπεις ἐκεῖθεν ἱκανὰς τῶν μεζόνων τῆς πόλεως οἰκοδομῶν μὲ εὐχάριστόν τινα ἐξ αὐτῶν τῶν ἐλαιῶν σχηματιζομένην διακοπὴν. Ἀπωτέρω ἢ ἀκρόπολις ὅλη χρυσοχόρος τότε φαίνεται καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ ὀπισθέν της μελανοῦ εἰσέτι Ἰμνητοῦ ἐπεριδομένη, καὶ θαρρεῖς, ξένε, κινεῖται κ' ἐκείνη πρὸς σὲ καθ' ὅσον καὶ σὺ πλησιάζεις. Ἀν δὲ ἐμβῇς ἐκ τῆς Ἑρμαϊκῆς ὁδοῦ ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ Πειραιῶς, θὰ μετανότης, ὦ ξένε. Ὀλίγην μόνον ἀπόλαυσιν ἀπολαύσας ὡς ἐκ τοῦ ἀρχαίου Ὁησείου τὸ ὅποιον ἐκ δεξιῶν σοὶ παρουσιάζεται αἰφνιδίως πως ἄμα κάμψας ἐν λοφιδίον, ἔπειτα ἐμβάλλεσαι εὐθὺς εἰς ἀθυρίαν καὶ ἀηδίαν πολλήν. καὶ ἰδοὺ διὰ τί. Ἡ Ἑρμαϊκὴ ὁδὸς, εἰς ἣν ἐμβάνεις, εἶναι μὲν μακροτάτη τῶν τῆς πόλεως καὶ εὐθεία, ἀλλ' εἰς τὸ πρὸς τὸν ἐλαιῶνα καὶ τὴν Πειραικὴν λεωφόρον εἴτε τέρμα της εἴτε ἀρχὴν, ἔχει ἀσήμερος μόνον μικρὰς οἰκίας, τῆς πρώτης δηλαδὴ ἀνάγκης τοῦ 1835 ἔργα, καὶ κόνις ἐκεῖ πολλὴ οὐ μόνον ἐπικαθῆται ἀλλὰ καὶ νεφελοδῶς ἀνυψοῦται ὡς ἐκ τῶν πολυπληθῶν ἀμαξῶν. Ἄλλο ἔπειτα κακόν. τὴν ἡμισείαν σχεδὸν διανύεις ὁδὸν ἀναβαίνων, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀμβλείας καὶ ὀξείας ὁδῶν γωνίας προσβλέπεις καὶ τούτων στενῶν. Τρίτον δὲ κακόν, κατ' ἐμὲ ἰδιαιτάτως, τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἑρμοῦ, εἶναι ὅχι ὅτι ἔχει πρὸς ἐν τῷ μέσῳ φοινικά τινα ὑψηλὰν, οὐδὲ ὅτι προσωτέρω πάλιν ἐν τῷ μέσῳ τὴν παλαιὰν ἐκκλησίαν τῆς Καπνικαρέας, (ταῦτα ἐγὼ προτερήματά της μᾶλλον θεωρῶ) ἀλλ' ὅτι εἰς τὸ ἄνω τέλος της εὐθὺς ἀπώθεν τὸ ὄμμα σου ἐξανοίγει τὰ λευκὰ Ἀνάκτορα κατ' εὐθείαν γραμμὴν. Τοῦτο εὐρίσκω ἐλάττωμά της κυριώτατον. διότι ὅταν ὁ ξένος ἐκ προοιμίων εὐθὺς κατοπτρεύσῃ ὅ,τι ἡ πόλις ἔχει λαμπρότατον, κορηννυται ἐξαιφνης ἢ περιέργειά του πρὸς βλάβην τῆς λοιπῆς σημασίας τῆς πόλεως. Ὅπως δὲ ποτε, ἄλλην εἴσοδον ἐκλεξόν, διὰ νὰ θελχθῇ περισσότερον, ὁπόθεν κατὰ μικρὸν καὶ ἄλλας οἰκοδομὰς ἀξίας λόγου προσφερομένας σοὶ δύνασαι νὰ ἴδῃς ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ μᾶς

ἐλθὺς διὰ ξηρᾶς. Ὡς δὲ τῆς πόλεως ἐμβαίνων εἶδεν ῥοῦσαν ταύτην ἑδὼν τοῦ Αἰόλου· μυθικὰ ὀνόματα, ἐξ ἧς ὁνομασία, ὅπως παρὰ τὴν εὐρύτητα, ὅτι τὸ σχεδὸν τῆς ὥν τὸ πρῶτον, ὅχι λίαν εὐτυχῶς ἐκλελεγμένον κατ' ἐμέ. Ἐκτὸς τούτων καὶ ἄλλαι εὐθείαι ὁδοὶ εἶναι ἐν τῷ μορφοῦσθαι, ὡς αἱ λαμπραὶ λεωφόροι τῆς Ἀμαλίας, καὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἡ τοῦ Σαδίου τρίτη. Αὗται δὲ ὡς καὶ ἄλλαι τιναὶ ἔχουσι καὶ δεινὰ στοιχίας χαρίεσσας, (ἡ πρώτη μάλιστα καὶ τετραπλὴν) ἀλλὰ ἐκ τῆς διακοπτομένης ἀκόμῃ. Αἱ ιδιωτικαὶ τῶν Ἀθηνῶν οἰκοδομαί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στερεαὶ οὖσαι, εὐρωπικίζουσι προφανῶς κατὰ τὸν ῥυθμόν, καὶ τὰ καφενεῖα μάλιστα ἐρίζουσι τῇ ἀληθείᾳ καὶ μετὰ τῶν δευτέρως τάξεως Παρισινῶν.

Πλατείας ὅσας καὶ οἷας θέλεις δὲν εὐρίσκεις. Ἡ τοῦ Συντάγματος ὁμῶς ἐμπροσθεν τῶν μεγάρων τοῦ ἀνακτοῦς εἶναι ἀξία λόγου μάλιστα διὰ τὰς δεινὰς φουτείας, ὡς καὶ ἡ ἐμπροσθεν τοῦ Νομισματοκοπείου, ἥτις ὁμῶς χρῆται πλείονος ἐπιμελείας διὰ νὰ μὴ παραμελῶσιν αἱ πλατάνοι καὶ αἱ μεγάλαι λεῦκαι καὶ τὰ ἄλλα δένδρα τῆς. Σημειωτέον ὅμως ὅτι αὗται αἱ πλατεῖαι, δὲν ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀλλαχού πλατειῶν. Ἡ πρώτη μόνον κατὰ τὴν ὥραν τῆς μουσικῆς περὶ μεσημέριον ὑπὸ ἀνθρώπων πολλῶν ζωοποιεῖται ἡ δευτέρα ὑπὸ ὀλίγων συχνάζεται, καὶ τούτων μεριμνώντων πρὸ τῆς θύρας τοῦ κεντρικοῦ ταμείου. Οὔτε ἡ μία οὔτε ἡ ἄλλη εἶναι ἐν κέντρῳ, καὶ σερπύνται ἀμφοτέραι ἐργαστηρίων περίῃ ἢ λεσχῶν. Ὡστε τὸ Ναύπλιον καὶ ἄλλαι τῆς Ἑλλάδος πόλεις ὑπερτεροῦσι κατὰ τοῦτο τὰς Ἀθήνας, καὶ κυρίως εἰπεῖν τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Βρμού εἶναι ἡ μόνη τῶν Ἀθηνῶν θέσις, ὅπου ἀληθῶς πλήθουσα ἀγορὰ τῶν πολυσχόλων ἢ ἄλλως λεσχηνεύοντων καθ' ὅλας σχεδὸν τῆς ἡμέρας τὰς ὥρας καὶ μετὰ βαθείας νυκτὸς συγκροτεῖται.

Ὀλίγαι μὲν εἰναι εὐθείαι ὁδοί, ἀλλ' ἔχει δύο μάλιστα τῶν κατὰ τὴν ὁδοῦ καὶ κατωτέρως μετὰ πεζοδρομια ἐστρωμένων, καὶ τὴν ὁδοῦ τοῦ Βρμού καὶ δευτέραν τὴν δικασταίων. Ἀνεφέρμεν ἀνωτέρω τὴν σκιερὰν τοῦ Νομισμα-

τοκοπέιου πλατείαν, καὶ δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ μὴ ἐκφράσωμεν τὴν μεγάλην ἡμῶν εὐχαρίστησιν διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἐντὸς τῆς πόλεως δένδρα, ἀναγκαιότατα ὄντως εἰς τὸ θερμὸν τῆς Ἀττικῆς κλίμα καὶ τὰς αἰωνίους ἡλιοφωτιστούς ἡμέρας τῆς. Τόσον δὲ περὶ αὐτῶν τῶν δένδρων ἡμεῖς μεριμνῶμεν, ὥς ἂν ἦσαν ἰδιόκτητά μας, ἀναμετροῦντες αὐτὰ καθ' ἡμέραν καὶ σεμνυνόμενοι ἐπὶ τῇ προόδῳ τῶν. Καὶ μὴ τὰς Ἀμχδρουάδας, ὧ ἀναγνώσται, ἐν δὲν ἐφοδούμεθα μὴ μας εἴπητε μικρολόγους ἠθέλαμεν σὰς γράψει ἐνταῦθα καὶ τὸν ὅλον αὐτῶν ἀριθμὸν, ἀλλὰ φοβούμεθα ἂν καὶ δὲν μᾶς φαίνεται ὅτι περισσώτερον δίκαιον νὰ κοπιήσῃ εἶχεν ἢ ἡμεῖς ὁ μελαγχολικὸς ἐκεῖνος Ἀγγλος, ὅστις, λέγουν, ἐμέτρησεν ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς συνδέσμους ΚΑΙ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς. Θαρσείτε ἤδη, ὦ φιλαθῆναιοι, ὡς ἐκ τῆς συγκρίσεως καὶ προσπλησιάζουσέ μου ταύτης, καὶ πείσθητε ὅτι πολλὰ καὶ τὰ ἐν Ἀθῆναις πράσινα καὶ δροσοδόλα δένδρα ὡς καὶ τὰ γνωστά σας ἐκεῖνα ΚΑΙ. Ὅσοι δὲ εἴθε ἐκ τῶν Τουρκικῶν πόλεων, ὅπου δενδροστοιχίας δὲν γνωρίζουσι, ζηλεύσατέ μας καὶ σπεύσατε νὰ μᾶς ἴδῃτε καὶ νὰ λάβητε προκλήθῃσιν τινὰ τῶν δυτικῶν τῆς Εὐρώπης μεγαλοπόλεων. Ὁ μὲ εἴπητε ὅτι ἔχετε κήπους. Δὲν λείπουσι καὶ ἐδῶ. Ὁ βασιλικὸς, ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου ἐκτεινόμενος ὁσήμεραι καὶ προκόπτων, εἶναι ἐκ τῶν μεγίστων καὶ καλλίστων τοῦ εἶδους του, φύσιν ἅμα καὶ τέχνην ἐνόνων ἐπιτυχῶς. Αὐτοῦ ἐγγύρια καὶ ἐξωτερικὰ φυτὰ καὶ δένδρα θάλλοντα δι' ὅλου τοῦ ἔτους κατακαλύπτουσι δις καὶ τρίς τόσον χῶρον ὅσον ἡ ἀκρόπολις. Καὶ ἄλλοι δὲ τινες φιλοκάλων καὶ πλουσιῶν ἰδιωτῶν κήποι δὲν εἶναι ἀνάξιοι λόγου, ὅλοι σχεδὸν ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ τινες καὶ ἐκτὸς παρὰ τὸν ὀλιγοστὸν Ἰλισσὸν τὸν τὸ πάλαι τόσον χαριέντα ποταμὸν ἢ ποτάμιον, ὅστις τῶρα καὶ μὲ καλλίστην μαρμαρίνην γέφυραν ἀγλαΐζεται, ὑψούσαν τὰς καμάρας τῆς οὐ μακρὰν τοῦ σχηματιζομένου παρὰ τὴν Καλιῆρόν κατὰ ῥάκτου.

Δημόσια οἰκοδομήματα ἄξια θεᾶς δὲν λέγω ὅτι δὲν ἔχομεν, ἀλλ' εἶναι ἐσκορπισμένα εἰς διάφορα μέρη καὶ πρέπει ν' ἀναζητῶνται κοπιωδῶς. Μετὰ τὰ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ μὲ Δωρικοὺς κίονας κεκοσμημένα Ἀνάκτορα, (τὰ ὅποια ὁμῶς ἐντὸς μᾶλλον εἶναι μεγαλοπρεπῆ ἢ ὅτι ἐξῴθεν φαντάζουσι) προσέχει τὸ Πανεπιστήμιον μὲ δύω Ἰωνικοὺς πρὸ τῆς εἰσόδου κίονας τοιούτους, ὁποῖους ἀμφιδέλλω ἂν ἔχῃ τόσον καλοὺς καὶ εὐρύθμους ἄλλη πόλις τοῦ κόσμου. Ἐχει δὲ ὁ ναὸς οὗτος τῶν Μουσῶν εἰς τὰ πλάγιά του καὶ δενδροφυτείας δύω ἐν περικλείστοις χώροις καὶ ἐντὸς τοῦ ἐνὸς τούτων στήλην μαρμαρίνην εἰς τιμὴν τῶν πεσόντων στρατιωτῶν τοῦ ἱεροῦ λόγου, τὸ μόνον νεωτερικὸν μνημεῖον ἐντὸς τῆς πόλεως, ἀνεγερθὲν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου. Ἐπειτα μνημονευτέα πάντως τὸ Στρατιωτικὸν ὡς καὶ τὸ Πολιτικὸν Νοσοκομεῖον, τὸ δεῦτερον καὶ μὲ ἀξιόλογον δένδρφυτον περίβολον, τὸ σοβρὸν Νομισματοκομεῖον, τὸ ἰδιότροπον τὴν κατασκευὴν Τυρλοκομεῖον, τὸ μέγιστον τοῦ Ἀρσάκη Παρθενωνογείων, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο ἐπίσης ἂς μὴ ἀποσιωπᾶται. Τὸ δὲ λιθινὸν μὲν, ἄλλως

δ' ἐν παραθύρῳ που ὀκοδομημένον θέατρον ὑπερτερεῖ ἂν ὅχι κατ' ἄλλην ἀρετὴν, κατὰ τὸν ὄγκον του, ὡς ἡκούσαμεν, τὰ θέατρα τῶν περὶ τὸ Ἑλληνικὸν βασιλεῖον τόπων.

Ἐκκλησίας πολλὰς μὲν ἀλλὰ μικρὰς Βυζαντινὰς βλέπεις ὅχι ὁμῶς ἀνευ χαρακτῆρος. Πολλὰς δ' αὐτῶν προσβάλλει καθ' ἡμέραν ἡ ἐπισκευαστικὴ τῶν προσοίκων μανία, καὶ ἐνίοτε μὲν ἐπὶ τὸ βέλτιον αὐτὰς εὐρύνει, ἄλλοτε δὲ καὶ τὰς χειροτερεῖ. Μία δὲ τῶν Διαμαρτυρομένων ἐκτίσθη ἐν μέσαις ταῖς Ἀθῆναις κατὰ τὸν Γοτθικὸν ρυθμὸν, ἀλλὰ στερουμένη μεγέθους, τοῦ ἀπαραιτήτου εἰς τὸν ρυθμὸν τοῦτον πράγματος, δὲν ἐμποιεῖ ὅσῃν ἐπρεπεν ἐντύπωσιν. Καλαὶ δὲ καὶ μεγάλαί τῶν Ἀνατολικῶν ἐκκλησίαι εἶναι ἐν τῇ κτίσει τῆς τέσσαρες, καὶ ὅταν τελειώσωσιν αὐταί, λέγομεν θαρρόχλειως, ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν θέλει ὑπερέχει διὰ τῆς τεχνικῆς αὐτῶν εὐρυθμίας ὅλης τῆς Τουρκίας ἔσω, δὲ καὶ τῆς Ἑπτανήσου τὰς πόλεις· διότι (ἀπλουστάτη ἡ αἰτία) ἐπ' ἐκεῖθεν ἐκτίσθησαν αἱ ἡμέτεραι οἰκοδομαὶ ἢ ὑπὸ Εὐρωπαίων, ἢ ὑπὸ Εὐρωπαϊκῶς μεμορφωμένων Ἑλλήνων ἀρχιτεκτόνων, οὐχὶ δὲ ὑπὸ πρακτικῶν μόνον μαϊμάριδων, οὔτινες οὔτε γραμμῆς οὔτε συμμετρίας αἴσθημα ἔχουσι, καθὼς βλέπομεν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς πολυτελεστάτους πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ μετὰ ταῦτα κτισθέντας ναοὺς εἰς πολλὰ τῆς Ἀνατολῆς μέρη.

Ἄλλ' ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν σεμνύνεται μᾶλλον δι' ἄλλα τινὰ μὴ φαινόμενα τόσον ἐναργῶς ἢ διὰ οἰκοδομὰς. Εἶσαι ἐραστὴς ἐπιστημῶν; ἔχεις τότε, ὦ ἀναγνώστα, ὅχι μόνον τὸ Ὀθώνειον Πανεπιστήμιον, (πρᾶγμα ἀνέλπιστον πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν) ὅπου διδάσκουσιν οὐχὶ εἰς ἡ δώδεκα πτωχολογίους οἰκουμηνικοὺς διδασκαλοὺς καὶ μαθηταί, ἀλλὰ τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρες καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταί, πάτας τοῦ ἀνθρώπου νοὸς τὰς ἐπιστήμας· ἀλλὰ καὶ γυμνάσια βασιλικά δύω μὲ 15 καθηγητάς, καὶ Ἑλληνικὸν ἐκπαιδευτήριον μὲ ἄλλους σχεδὸν τόσους ἀγωνιζόμενον, καὶ φιλεκαπιδευτικῆς ἐταιρείας Σχολὴν διὰ τὰ κοράσια ἰδίως μὲ πολλοὺς ἐπίσης διδασκάλους ἐνεργούσαν, καὶ Πολυτεχνεῖον, ἐπαισθητῶς προάγον τὰς εἰλευθερίους καὶ τὰς ἄλλας τέχνας, καὶ Ἑκκλησιαστικὴν Ῥιζάρειον Σχολὴν ἐν χαριστάτῃ θέσει μὲ τὸ ἄποπτον μακρόθεν μνημα τοῦ γερασίου Ν. Δούκα σεμνυνομένην, κτλ. κτλ. Τὰς δὲ ἐν τῇ Πολυτεχνείῳ καὶ ἄλλαχού ἀξιοθεάτους τεχνικὰς συλλογὰς, τὰς ἐξ εἰκόνων καὶ γυφίνων ἐκμαγμάτων καὶ ἄλλων ὀργάνων συγκειμένας, καὶ τὸ Ταμεῖον φυσικῆς ἱστορίας καὶ τὸν Βοτανικὸν κήπον, τὸν ἤδη γενναίως ἀναζωπυρούμενον καὶ προσκαλοῦντα συχνούς εἰς ἐπίσκεψιν, καὶ τὴν Βιβλιοθήκην, τὴν περὶ τὰς 60 χιλιάδας τόμων περιέχουσιν μετ' ἀναγνωστηρίῳ τοῖς πᾶσι κοινού, καὶ τὸ λαμπρὸν ἀστεροσκοπεῖον, τὸ χρηγίᾳ τοῦ φιλογενεστάτου ἐν Βιέννῃ Σίνα ἀνεγερθὲν ταῦτα πάντα ἡμεῖς οὐκ εὐκαταπρόνῃτα ἀλλὰ μεγίστου λόγου ἄξια θεωροῦμεν καὶ τὴν ιδέαν ἔχομεν, ὅτι κατὰ ταῦτα ὑπερτεροῦμεν βεβαίως τὰς τρεῖς ἄλλας ἐστίς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁμοῦ λαμβανομένας, τὴν Κωνσταντινουπόλιν, τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Κέρκυραν, καὶ τοὶ προ-

στυτέρας ἡμῶν ἀδελφάς. * Ἄν ἐκεῖναι εἶναι ἀστέρες, φαίνουσαι ἐν νυκτί, ἡμεῖς εἴμεθα (καὶ ἄνευ κόμπου εἰρησθῶ τοῦτο) ἥλιος φέγγων ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ. Ἀποδείξει δὲ τούτου, ὅτι εἰς ἡμᾶς συρρέουσιν οἱ φιλομαθοῦντες ἀπὸ Βηρυτοῦ ἕως Ζακύνθου καὶ ἀπὸ Ἰασιῶν ἕως Καΐρου. Ὅλων τῶν μερῶν τούτων αἱ τυπογραφίαι μόλις ἴσως ἀποτελοῦσι τὸ ἡμισυ τῶν παρ' ἡμῖν. Αἱ δὲ ἐταιρίαι ἡμῶν ἢ τε ἀρχαιολογικῇ, ἢ ὑπὲρ τῶν παλαιῶν μνημείων τὸ κατὰ δύναμιν φροντίζουσα καὶ τὴν ὑπαρξίν της ἐκ διαλειμμάτων διατρανοῦσα· καὶ ἡ φιλεκαπιδευτικῇ, τῆς ὁποίας δόμος περικαλλέστατος ἤδη ἀνεγέρθη τῇ γενναίᾳ τοῦ Ἀρσάκη δαπάνῃ, καὶ ἡ τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἢ πρὸς καιρὸν ἡσυγχάζουσα, εἰς ὅλας ἐκεῖνας τὰς χώρας γενναίους αὐταὶ τρέφουσι συνδρομητὰς καὶ εὐεργέτας, ἀναγνωρίζοντας τὸ ἐν κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς ὑπάρχον ἐνταῦθα. Τίνος καρδίᾳ ἀναλογιζομένου τὰς μεγάλας τοῦ γένους ἐλπίδας δὲν πάλαι ἔσω τοῦ στήθους παλμὸν ἱερὸν; Τίς μακρόθεν ἐρχόμενος καὶ βλέπων μάλιστα ἐν ἑορτῇ τινὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν, καὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς μουσικοτρόπους μαθητὰς ἐλευθέρως κινουμένους εἰς τὰς ἀγυῖας τῶν ζωνῶν Ἀθηνῶν, δὲν μεταλαμβάνει τῆς κοινῆς εὐφροσύνης;

Εἶναι Κυριακῇ. Συνέβηλθε, ξένε, μετὰ ἐγγυρίων καλῶς ἐστολισμένων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν εἰς τὸν κοινὸν τῶν Πατησίων περίπατον. Συνακροάσου τὴν Εὐρωπαϊκὴν μὲν καθόλου, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐθνικούς τινας σκοποὺς παίζουσαν μουσικὴν μετὰ τοῦ βασιλέως προβαίνοντος ἐρίππου εἰς τὴν κοινὴν εὐθυμίαν. Θαύμασον τὸ κάλλος τὸ σωματικὸν τῆς ἐκλεκτῆς τῶν Ἑλλήνων φυλῆς, καὶ λησμόνησον τοὺς λήρους τοῦ κατὰ φαντασίαν Ἑλληνολέτορος Φαλλμεραυέρου· καὶ θαύμασον ἐν πρώτοις μὲν (διὰ τὰ εἴπωμεν τὸ ἀληθές) τὰ εὐκίνητα καὶ υπερήφανα ἀναστήματα τῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ πρόσωπά των, κατὰ δευτέρον δὲ λόγον καὶ τὴν χάριν καὶ ζωηρότητα τῶν κομψῶς ἐνδεδυμένων γυναικῶν. Ἀλλὰ δὲν θέλεις ἴσως ταῦτα· ἀποφεύγεις τὸν πολὺν ὄμιλον· ὡς ὀλίγας μέλλων νὰ διατρίψῃς ἡμέρας ἐνταῦθα, τὰς κλασικὰς ἐπιθυμίας σὺ πρὸ πάντων νὰ ἴδῃς ἀρχαιότητας· ἐγὼ δὲ μόλις που τινὰς αὐτῶν σοὶ ὑπέδειξα. Ἔστω· εὐκαιρίαν ἰδοὺ ἄλλην εἰ καὶ ὀλιγόωρον σοὶ παρουσιάσω, καλλίστην ὅμως νὰ σὲ προφυλάξῃ ἀπὸ τῆς πολλῆς κόπωσης τῶν ἤδη ἐλαυνουσῶν ἀμαξῶν πρὸς τὰς ἐξοχικὰς οἰκίας τῶν Πατησίων. Ὅπισθοχώρησον ἀτάρακτος εἰς τὰ ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ πρόσσελθε μετὰ περιεργείας εἰς τὸν τεχνήντα ὀκτάγωνον τοῦ Κυβρήστου πύργον μὲ τοὺς ἀνεμικούς του θεοῦς. Μετάθεθι εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλιν τῆς ἀρχηγέτιδος Ἀθηνᾶς· ἀλλὰ μὴ τὴν ζητήσης οὕτω, ἂν θέλῃς νὰ μὴ γίνῃς καταγέλαστος. Πύλιν τῆς ἀγορᾶς εἰπέ, καὶ ὁ τυχερὸς σοὶ τὴν δεικνύει. Μὴ ροβήθῃς δὲ νὰ περάσῃς ὑποκάτωθεν τῆς· οἱ τέσσαρες αὐτῆς κίονες ἀσφαλῶς ἄνωθεν συνίστανται. Ἐκ τοῦ πλησίον δὲ σὲ προσλαλεῖ (δὲν βλέπει) στήλη μεγάλη γράμματοσκεπάστος τὸν δασμὸν τοῦ καίου ζητοῦσα καὶ παρὰ σοῦ, ὡς ὑπολαμβάνουσά σε κολληγμένην τοῦ δένδρου τῆς Ἀθηνᾶς· ἀλλ' ὁ εἰσπράκτωρ ὁ ἀρχαῖος πλέον δὲν περιμέ-

νει αὐτοῦ. Ἐλευθέρως νὰ πλανηθῇς δύνασαι καὶ πρὸς τὴν Ἀδριάνειον στοᾶν καὶ πρὸς τὰ λείψανα τοῦ Πτολεμαϊκοῦ γυμνασίου, ὁπόθεν καὶ εἰς αὐλὴν τινα εἰσχωρῶν εὐθαρσῶς, ἐπισκέπτεσαι τὸν λίθινον γίγαντα, τὸν ὀφιοειδῆ, ὅστις καὶ τοὶ γονατιστὸς διπλοῦν τὸ σὸν ἀνάστημα ὑπερβαίνει. Τοῦτον, φίλε, πολλοὶ αἰσχυνητοὶ δὲν ἐγνώριταν, ὡς ἐν ἰδιωτικῷ περιβόλῳ ἱστάμενον καὶ ἀποσοβόυντα τοὺς μὴ καρτερικούς των περιηγητῶν. Πολλὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ἀρχαίων δὲν παρέλειψας δύναμαι νὰ εἶπω· μία ὅμως παρθενικὴν ἐρασιμότητα ἔχουσα ἀρχαιότης εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς πόλεως σὲ παραπονεῖται, τὸ μνημεῖον δελονότι τὸ Λυσικράτειον, ἡ ἐρωμένη αὐτῇ τοῦ ἐκεῖ που κατοικῆσαντος Λόρδου Βύρωνος. Ἐρώτα ὁδὸν Βύρωνος τοῦ ποιητοῦ, καὶ εὐρίσκεις τὴν μικρὰν κιονοστήρικτον θόλον καὶ καταλαμβάνεις προσδύλεπον αὐτὴν, τί ἐστὶ χάρις Ἑλληνικῇ. Ἀλλ' ἐνῶ σὲ λαλῶ περὶ τούτων, πῶς δὲν σὲ ἀναδιδάξω καὶ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν; Μὴ γένοιτο! Μόνος ἐκεῖ ἀνέρχεται ὅστις ἔχει αἴσθησιν, οὐδὲ στέργει πλησίον ἄνθρωπον ζῶντα καὶ φθόγγον ἀκρίριμον ἐκ τοῦ στόματός του ἐκβάλλοντα. Οὐδὲν κοινὸν ἐμοὶ καὶ σοὶ καὶ τῇ ἀκροπόλει. Μυστήρια ἐκεῖ παρὰ σοῦ μόνου ἐπόπτου ἄς τελεσθῶσιν ἐν ἀφασίᾳ σεμνῇ.

Ἰδωμεν τὰ πεζώτερα. Εἶσαι πλούσιος πολυτελὴς ἢ καὶ νῆ Δία ποδαλγὸς γέρων; Ἐχεις ἐν Ἀθήναις ἀμάξας γοργὰς καὶ εὐσχήμους διὰ τὰ περιδιαβάξῃς ἀντὶ μετρίου ἀγωγίου, καὶ τοιαύτας ὁποίας δὲν εὐρίσκεις ἀλλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς. Ἐμβαίνεις εἰς μίαν καὶ ἂν θέλῃς ἐξέρχεσαι καὶ εἰς ἀπωτέρας ἐξοχὰς εὐφροσύνης, εἰς τὴν μονὴν, φέρ' εἰπεῖν, τοῦ Δαφνίου, διὰ τὰ ἴδῃς τάφους μὲ κρίνα τῶν Δουκῶν τῆς Ἀθηνᾶς Φράγκων, ἢ εἰς τοὺς εὐόδρους Ἀμπελοκήπους διὰ τὰ ἴδῃς καθ' ὁδὸν τὰ τῆς πλουσίας Δουκίσσης τῆς Πλακεντίας ἀλλόκοτα ἐκεῖνα παλάτια, εἰς τὴν Κηφισίαν, τὴν αἰετοπερὶ δροσερὰν διὰ τὰ θαυμάσια καὶ τὰ ἐκεῖ πλησίον λατομεῖα τοῦ Πεντελικοῦ ὄρους, ἐξ ὧν ὁ σεμνὸς Παρθενῶν καὶ τὰ γεραρὰ Προπύλαια ἀνυψώθησαν εἰς αἰῶνας. Εἰς δὲ τὴν χαρίεσσαν μονὴν τῆς Καιοσαριανῆς πρέπει νὰ τύχῃς τῆς Πέμπτης τῆς Ἀναλήψεως καὶ νὰ συνεπιστρέψῃς ἐκείθεν μετὰ θιάσων Βακχικῶν πολυκρότων.

Ποῦ δὲ ἄλλου, ὦ ἀναγνώστα τῆς μοναξίας ἐραστὰ, ἢ εἰς τὰ περίεξ τῶν Ἀθηνῶν δύνασαι νὰ κατανοήσῃς τὸ ὕψος τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, ὅτε λαβὼν αὐτοὺς ὑπὸ μάλῃς ἐξέλθῃς καὶ ἀναγνώσῃς τινα ῥῆσιν αὐτῶν καθήμενος φέρ' εἰπεῖν ἢ ἐν τῇ ἡχοδονήτῳ μυχρῷ τοῦ παλαιοῦ Διονυσίου θεάτρου, ἢ εἰσχωρήσας εἰς κἀνὲν τῶν παραθύρων τοῦ ὀγκηροῦ ὠδείου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἢ καὶ ὑπὸ τινα γιγάντειον κίονα τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς κατακλιθεῖς. Ἀλλὰ σ' ἐκόπωσα βεβαίως. Δίελθε τὴν πλησίον Ἀδριάνειον πύλιν, ἄφες τοῦ Θεσέως τὴν πόλιν καὶ τὴν περὶ αὐτῆς ἐπιγραφὴν ἂν δύνασαι ἀνανάγνωστον, καὶ ὑπάγε καὶ σήμερον καὶ πολλὰς ἂν θέλῃς συνεχῶς θερινὰς ἐσπέρας καὶ θέρους πεζωτέρας καὶ εὐκολωτέρας ἡδονὰς εἰς τὰ τερπνὰ καταγώγια τῶν ξενωνύμων μὲν ἀλλὰ πολιτογραφηθέντων Τιβούρων καὶ

Παυσιλύπου. Ἐκεῖ πάγωτ' Ἑυρωπαϊκὰ, χάρις εἰς τὸν Πάρνηθα, καὶ σφαιριστήρια μετὰ ζυθοποσίας, χάρις εἰς τοὺς ἐναπομειναντας Βαυαρούς, ἐκεῖ καφεῖδες καὶ ναυγηλίδες Τουρκικοὶ, χάρις εἰς τὰς παλαιὰς ἔξεις, ἀντι μικρὰς λεπτῶν πληρωμῆς θέλουν σὲ ὑπερφυράνει. Ἄν δὲ εἰς τὸ πλῆθος τῶν παρακαθημένων σοι ἐν τὸς τῶν σκιοδῶν τούτων περιβόλῳ ἀναμυχθεῖς προσέξῃς ἀπὸ τῆς ἑδρας σου καὶ εἰς τὰς οὐμυλίας τῶν διαφόρου τάξεως ἀνθρώπων, τότε δὴ τότε, πρᾶγμα περιέργον! θέλεις ἀκούσει μονότονον μίαν μεταβολὴν (variation) ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος; θέλεις ἀκούσει μετ' ἐλευθεροστομίας πολλῆς συζητουμένης ὅλας τῶν Ἑυρωπαϊκῶν καὶ Ἀνατολικῶν Κυβερνήσεων καὶ λαῶν τὰς πράξεις, ἐπικρινομένης, ἐννοεῖται, καὶ πρὸ πάντων κατακρινομένης μέχρις ὥρας μεσονυκτίου. Ἐπιστρέφῳ δὲ ἀκούεις καὶ τότε ἀκόμη ὥδ' αὖ τῶν κατὰ τὰς ὁδοὺς ἀπολείπομένων, καὶ ἂν εἶσαι Βυζάντιος ἢ Σμυρναῖος, αἰσθάνεσαι ζωηρὰν βεβαίως εὐχαρίστησιν, διότι ὦδ' αὖ τῶν μερῶν ἐκείνων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θέλουν πλήξει τὰς ἀκοάς σου. Ὁ λαὸς ἡμῶν τελεῖ ἀκόμη φόρον εἰς τὴν μητέρα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, τὴν Ἀσίαν, ὡς πρὸς τοῦτο τὸ κεφάλαιον. Σπανιώτερον δὲ τὰς τῆς Νόρμας ἢ τοῦ Κουρέως τῆς Ἰσπάλειως (συγχώρει μοι τὴν νεολογίαν!) μελωδίας ψάλλουν οἱ νέοι μας; συχνότερον ὅμως φιλονεικοῦσιν ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ ψαλτρῶν, διότι τοῦτο καὶ εὐκολώτερον, ἢ διάγνωσις τοῦ σωματικοῦ κάλλους τῶν.

Ἀλλὰ πῶς; νὰ μὴ σὲ ὑπάγω, φίλε, καὶ εἰς τόπους σπουδαιότερων συζητήσεων; Τίνι τρόπῳ νὰ κατορθώσω τοῦτο ἐγὼ, ἀφοῦ εἰς κύκλους ἐσπερινούς τῶν πολιτικῶν δὲν εἰσῆλθην ποτὲ μου! Ἀλλ' ἂν ἀγαπᾷς πολιτικὰς ἀγορεύσεις ἀπὸ τοῦ βήματος; ἀνοικτὴ εἶναι ἡ εἰσοδὸς σου εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Γερουσίαν. Ἐκεῖ ὅμως διατρίβοντά σε, (νὰ τὸ εἶπω, ἢ μὴ;) δὲν σὲ φθονῶ πολύ. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ὃ ἐν τῇ Δύσει πολιτικούς συλλόγους ἰδὼν, δὲν μένω ἐκεῖ πολύ· διότι, ὡς εἶπω τὴν ἀλήθειαν, ἢ οἱ ἄξιοι παρ' ἡμῖν βουλευτῆραι δὲν γνωρίζουσι τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν εἰς τὸ βῆμα καὶ ἀπολείπονται αὐτοῦ, ἢ δὲν ἐμορφώθησαν ἀκόμη πολλοὶ ἄξιοι ἐν τῇ μέσῃ ἡμῶν, καὶ οὐδὲν θαῦμα· διότι ἡ Πολιτικὴ ἐπιστὴμη ἐπέρχεται ὑστέρᾳ πασῶν, ὡς τὸ ἀξιολογώτατον καὶ δυσχερέστατον φρόντισμα τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου.

Παρ' ὀλίγον ἐλησμόνησα νὰ ἀναφέρω τὴν ἀξιωματικὸν τῶν νεωτέρων Ἀθηναίων νεκρόπολιν, ἃν καὶ ἄλλως συχνάκις αὐτὴν ἐνθυμοῦμαι. Αὕτη ἐπέκεινα τοῦ Ἰλισσοῦ κειμένη δεικνύει μακρόθεν τὴν πύλιν τοῦ περιβόλου τῆς, εἰς τοὺς ἐπὶ τὰδε τοῦ Ἰλισσοῦ εὐθύμως περιδιαβάζοντες· ἀλλ' ἄνευ ἐπιγραφῆς τινος τρομερᾶς. Τὸ lasciare ogni speranza voi ch'entrate (μὴ φοβοῦ) δὲν θὰ σὲ προσβάλῃ δυσφῆμος. Ἐξ ἐναντίας, ὃ περιηγητὰ, καὶ ἐμβαίνει μετ' ἐλπίδος ἀγαθῆς, ὃ μνημεῖα Ἑλληνικῶς ἐξειοργασμένα θέλεις ἰδεῖ πολλὰ καὶ καλὰ, μὲ ἐπιτύμβια ἀρχαιοπρεπῆ τε ὁμοῦ καὶ νεωτερίζοντα, καὶ θέλεις πάλιν ἐξελεῖν καλῶς διατεθειμένος πρὸς τε ζῶν καὶ θάνατον, ἐν ταύτῃ μάλιστα τῇ χώρᾳ τῶν αἰώνιων ἀρμονιῶν τῆς ἀνθρωπότητος,

ἐν τῇ Ἑλλάδι. Δὲν εἶναι ἡ Ἑλλὰς πατρίς τοῦ Ὀμήρου τοῦ εἰπόντος; αὐτὸν τὸν θάνατον διατρέχειν τοῦ ζῆν;

Σὲ ὑπέθεσα ἀνθρώπον τοῦ Κόσμου, σὲ ὑπέθεσα, φίλε, ἐπιστήμονα, σὲ ὑπέθεσα πολιτικόν. Οἷας δὴ ποτε ὁμῶς τάξεως καὶ ἂν εἶσαι, πολλὰς ἐν ταῖς κλειναῖς Ἀθηναῖς τέρψεις ἐλπίζε· πολλὰς σκέψεις καὶ ἐλπίδας, γνώριζε βεβαίως, ὅτι θέλεις ἀναζωπυρῆσαι παρ' ἡμῖν διατρίβων, καὶ ὅταν τέλος κορσεθεῖς εἰς τὸν Πειραιᾶ καταβῇ, καὶ χαιρετῶν πρὸς τ' ἀριστερὰ τὸν τάφον τοῦ ἀθανάτου Καραϊσκάκη, ἰδῇς ἔπειτα πρὶν ἀποπλεύσης διὰ τελευταίαν ἀκόμη φορὰν τὴν κυκλοτερῆ ταύτην παραθλάσσιον πόλιν, ὅλην νέαν, νεωτάτην μὲ τὰς λαμπράς αὐτῆς προκυμαίας, μὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀκατιῶν καὶ τῶν ἰστιοφόρων καὶ ἀτμοκινήτων πλοίων, καὶ μὲ τὸ μόνον ἐρείπιον τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Στυρίδωνος, ὅπου ἤρριστευσαν πρόμαχοι Ἕλληνες πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, εἶμαι τότε βέβαιος, ὅτι σπυγγίζων ἐν ἀπὸ τοῦ βλεφάρου σου δάκρυα θερμὰ κατανύξεως, θέλεις ἀνακράξει μετὰ τοῦ Πινδάρου·

... Πausάμενοι δ' ἀπρήκτων κακῶν
γλυκύ τι θαμνώμεθα καὶ μετὰ πόνον,
ἐπειδὴ τὸν ὑπὲρ κεφαλᾶς
γε Ταντάλου λίθον πηρὰ τις ἔριψε; ἄμμι ΘΕΟΣ,
αἰόλατον Ἑλλάδι· μόχθον!

K.

ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟΝ

A. ΡΑΛΛΗ.

(Στατιστικὴ Πειραιῶς, ὑπὸ τοῦ ἱλαρχοῦ Γ. Ἀγγελόπουλου, Φρουράρχου Πειραιῶς. Ἐρ' Ἀθηναίς, ἐκ τῆς τυπογραφίας Κ. Ἀρτωριάδου, 1852.)

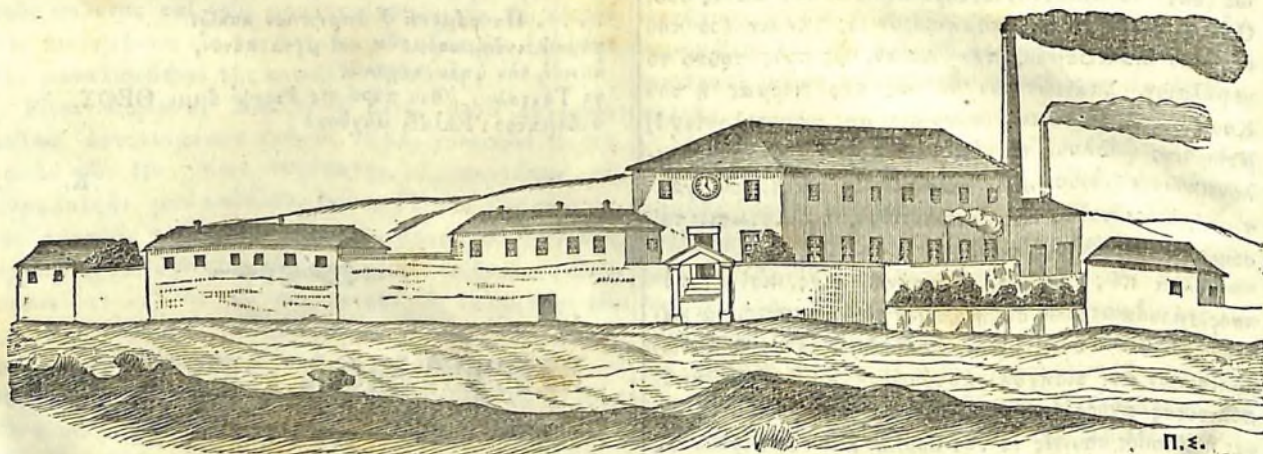
Ὁ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν τιμῶν ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, ἱλαρχος Κύριος Ἀγγελόπουλος, φρουράρχος διατελέσας ἐν Πειραιεῖ, καὶ κατὰ γενικὴν καὶ ὁμόφωνον μαρτυρίαν ἐν τοῖς δυσχερεστάτοις καιροῖς, πολλὴν καὶ ἱκανότητα καὶ φρόνησιν δείξας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σπουδαίων ἡμερῶν του, ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς ἀνέσεως του συνετάξε τὴν ἂν ἀγγελλομένην στατιστικὴν περιγραφὴν τοῦ Πειραιῶς, πᾶσι τοῖς εἴτε στρατιωτικοῖς εἴτε πολιτικοῖς διοικηταῖς ἄριστον παράδειγμα διδούς, ὅτι πρὸ παντὸς ἄλλου πρέπει νὰ λαμβάνωσιν ἀκριβοῦς γνώσιν τοῦ τόπου ὃν διοικοῦσιν. Ἐκ τοῦ κατὰ πάντα λόγου ἐπαινετοῦ αὐτοῦ φυλλαδίου ἐξάγομεν ἐν συνόψει ὅτι ὁ Πειραιεὺς, ἐκείνος ὃν πρὸ τινων ἐτῶν εἴχομεν ἰδεῖ ἐν ὅλοις ἔχοντα μίαν μόνην καλύβην, καὶ αὐτὴν ὑποσειομένην ὑπὸ τῶν κυμάτων, καὶ παντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένην, ἥδη περιέχει 5526 κατοί-

κους, 4 ἐκκλησίας, 5 ὥραιας κρήνας, 4 δημόσια καταστήματα, 6 σχολεῖα, 3 ξενοδοχεῖα, διάφορα ἐργοστάσια· ὁ εἰς αὐτὸν ἐτήσιος εἰσπλοῦς καὶ ἐκπλοῦς εἶναι 7000 πλοίων, ὧν 200 μὲν πολεμικὰ κατὰ μέσον ὅρον, 2500 ἐμπορικὰ, καὶ 4300 ἀκτοπλοικὰ, τόνων ὁμοῦ (τῶν δύο τελευταίων κατηγοριῶν) 130,000, καὶ περιέχοντα 30.000 ναύτας καὶ ἰσαριθμούς ἐπιβάτας. Δέχεται δ' ἐμπορεύματα μὲν ἀξίως 3,500,000 δραχμῶν, καὶ ἐξάγει ἀξίως 400,000. Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γενομένης ἐν τῷ χρόνῳ καὶ πρώτῃ ἐρήμῳ τούτῳ χωρὶς προόδου, ἀς ἀρκεσθῶμεν νὰ περιγράψωμεν ἐν μόνον τῶν καταστημάτων ὅσα μνημονεύει ὁ Κ. Ἀγγελόπουλος.

Ὅταν ἀποβάς, ὦ ξένε, τοῦ ἀτμοπλοῦ, πορεύῃ τὴν πρὸς Ἀθήνας, μεταστράφητι ὀλίγον πρὸς ἀριστεράν, καὶ θὰ ἰδῇς ἐν μέσῳ χλοερῶν καὶ συμφύτων κήπων, τῶν μόνων κοσμοῦντων καὶ ζωογονούντων τὸν Πειραιᾶ κατὰ τὴν θέσιν τῆς παλαιᾶς Νεκροπό-

ἐσπερίας Εὐρώπης, ἀνάβηθι πρῶτον εἰς τὸ ἀνώγειον, ὅπου θέλεις ἰδεῖ τεταμιευμένην ἐπὶ διαφόρων στιβάδων τὴν πρώτην ὕλην, πολλὰς χιλιάδας ὀκάδας βομβύκων.

Ἵποθέτων δέ σε, ὦ ξένε, ποτὲ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μὴ πολυπραγμονήσαντα, ἥδη ὅταν ἀπαξ σοὶ παρουσιάσθῃ ἡ εὐκαιρία, ἀναδέχομαι προθύμως νὰ σοὶ ἐξηγήσω τί εἶναι καὶ πῶς παράγονται τὰ ὡσεὶδὴ ταῦτα ἀντικείμενα, ἃ βλέπεις ἐνταῦθα εἰς πολλὰς μυριάδας συνεσωρευμένα. Σὺ δ' ἐν τούτοις, στηριχθεὶς εἰς θάτερον τῶν παραθύρων, ἐπισκοπεῖς τοὺς περὶ κήπους, καὶ τὸ εὐρύ ἀλίπεδον, καὶ ὑπὲρ τὸν ἐλαιῶνα στίλδοντα τὸν Παρθενῶνα καὶ τὰ μνημεῖα τῆς ἀκροπόλεως· ἢ ἐλθὼν περίφερε τὸ βλέμμα εἰς τὴν εὐκτιστον πόλιν τοῦ Πειραιῶς, καὶ πέραν εἰς τὴν ἀργυρᾶν τοῦ λιμένος λεκάνην, καὶ μετ' αὐτὴν εἰς τὸ πέλαγος, καὶ τὴν σύμμετρον τῶν νήσων στεφάνην.

Π.Ξ.

Ἐξωτερικὴ ὄψις τοῦ Μεταξουργείου.

λεως, οἰκοδόμημα μέγα καὶ εὐπρεπές, ὃ ἀδύνατον νὰ μὴ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν σου. Ἄν δὲ ἤλθες εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπως σπουδάζῃς οὐ μόνον τοῦ παρελθόντος αὐτῆς τ' ἀριστουργήματα, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰστασιν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τὰς ἐλπίδας, μὴ ὀκνήσῃς, ἐκτραπείς μικρὸν τῆς ὁδοῦ σου, νὰ ἐπισκεφθῇς τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, περὶ οὗ ἐρωτῶν θέλεις μάθει ὅτι εἶναι τὸ μεταξουργεῖον τοῦ Κ. Ῥάλλη. Ἀλλ' οὐχί· μὴ ἔλθῃς εἰς αὐτὸ κατ' εὐθείαν, μήπως τι συμβῇ ἀπευκαταῖον, ὥς τὸ νὰ σοὶ κλεισθῇ ἡ θύρα ἐμπρὸς τῆς ῥινός. Διότι τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο, ἐπὶ τῶν βάσεων ὀργανισμένον τῶν ἀρίστων βιομηχανικῶν καταστημάτων, δὲν ἀνοίγεται εἰς τὴν ἀργίαν καὶ εἰς τὴν ἀσκοπον περιέρχεται. Ἀναζητήσον ὁμῶς ἐν Πειραιεὶ τὸν θεμελιωτὴν αὐτοῦ, Κ. Λουκᾶν Ῥάλλη, καὶ παρ' αὐτοῦ θέλεις λάχει δεξιῶσεως τῆς φιλοφρονεστάτης, καὶ παρ' αὐτοῦ θέλεις λάβῃς τῆς εἰσόδου τῆς ὁδοῦ. Ἐλθὼν δὲ κρούσον τὸν κώδωνα, καὶ ἀφ' οὗ ἡ πόλις σοὶ ἀνοιχθῇ, καὶ βοσκήσῃ τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπὶ τὴν ὄψιν τοῦ καλοῦ τούτου οἰκοδομήματος. τοῦ ἀνακαλοῦντός σοι τὰς μεγάλας ἐκείνας τοῦ ὄλβου πηγὰς ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τῆς

Οἱ βόμβυκες λοιπὸν οὗτοι εἰσὶν ἡ τελευταία κατοικία ἣν οἰκοδομεῖ ἑαυτῇ ἡ κάμψη ἢ σπρικὴ λεγομένη, πρὶν μεταμορφωθείσα καταλείψῃ τὴν γῆν, καὶ ἀρθῇ εἰς τοὺς ἀέρας ὑπόπτερος. Ἡ κάμψη αὕτη εἶναι μέτοικος, ἐτερόχθων, εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἦν ἐντελὴς ἀγνώστος. Κατὰ μεταγενεστέρους δὲ χρόνους, οἱ τὴν ἔνδον Ἀσίαν πορθούντες, καὶ μάλιστα οἱ Ῥωμαῖοι, ἀπῆντων πολλάκις ἐν ταῖς τῶν ἡγεμόνων αὐλαῖς τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα ὑφάσματα, λαμπρὰ ὡς ἀργυρον, μαλακὰ ὡς χάρτην, καὶ ἀκκτάστροφκα ὡς μέταλλον, καὶ ἡγόραζον τὰ ἐλάχιστα αὐτῶν λωρῖα ἀντὶ ἰσοστάθμου χρυσοῦ· ἀλλὰ τὸ μυστήριον τῆς κατασκευῆς τῶν καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν χώραν δὲν ἐδύναντο ν' ἀνακαλύψωσι. Τέλος δὴ Ἕλληνες μοναχοί, περιηγούμενοι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τὰ ἐνδόματα τῆς Ἀσίας ἐπὶ σκοπῷ διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, ἔφθασαν καὶ εἰς Κίναν, τὴν πατρίδα τῆς βομβυκοτροφίας. Ἐντεῦθεν ἔλαβον ὡς τοῦ πολυτίμου ἐντόμου, καὶ μετακομίσαντες αὐτὰ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐδίδασκαν τὸν τρόπον τῆς καλλιέργειας αὐτῶν, καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ βομβυκοτροφία καὶ ἡ μεταξουργία ἐξετάθη κατ' ὀλίγον

ἐπὶ πᾶσαν τὴν νοτίαν Εὐρώπην, καὶ ἐγένετο αὐτῇ μία τῶν πρωτίστων τοῦ πλούτου πηγὴν.

Τὰ ὡς τοῦ μεταξοσκώληκος, μικρὰ, στρογγύλα ὡς σπόροι, καὶ τὸ χρώμα φαῖα, προσκολλῶνται συνήθως ὑπὸ τῆς μητρὸς δι' ἐξώδους τινὸς ὕλης εἰς τὰ κλαδιά, τὰ ὑφάσματα, ἢ ὅπου δῆποτε ἤθελε τὰ καταθέσει τὸ ἔντομον. Τὰ συλλέγουσι δὲ οἱ βομβυκοτρόφοι, διαθρέχοντες τὴν κόλλαν ἐκείνην, συνήθως δι' ὀλίγου οἴνου, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποσπῶνται αὐτὰ διὰ πτεροῦ. Μετὰ ταῦτα δὲ τ' ἀποθέτουσιν εἰς μέρος εὐκοχῆς καὶ στεγνόν, μέχρις οὗ βλαστάνουσι περὶ τὸ ἔαρ' συνηθέστερον δ' ἐπισπεύδεται ἡ βλάστησις αὐτῶν τεχνητῶς, πρὸς ὃ διαρροῦνται εἰς μικρὰς ποσότητας, δακτυλίσθρας, καὶ ἐκάστη εἰς δέμα ἐγκεκλεισμένη, ὑποθερμαίνεται ἢ εἰς τὸ πῦρ, ἢ μᾶλλον εἰς τὸν κόλπον τῶν γυναικῶν. Μετὰ δύο δὲ ἢ τρεῖς ἡμέρας ῥήγνυνται τὰ ὡς, καὶ ἐξέρπουσι μικρὰ σκώληκια ἄμορφα, εἰς ἃ προσφέρονται ἀμέτῳ ὡς τροφὴ τρυφερά καὶ ἀρτίθλαστα φύλλα συκαμινέας, δις τῆς ἡμέρας ἀνανεούμενα. Ἄν δὲ διὰ μεγάλης ἐπιμελείας, διὰ καθαρότητος καὶ διατηρήσεως πάντοτε τῆς αὐτῆς θερμοκρασίας 15—18 βαθμῶν ῥεωμύρου, ἀνθεξωσιν εἰς τὴν ἐπήρειαν τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, καὶ τῶν βροντῶν καὶ τῶν ἀστραπῶν, αἵτινες πολλάκις ἐπιφέρουσι τὴν πανολεθρίαν τῶν ὠκυμόρων τούτων ὄντων, μετὰ ἐπτά περίπου ἡμέρας ἀποκοιμῶνται, μένουσιν ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας ἐν πλήρει ἀκινήσει, καὶ ἐν τούτοις ἀπορρίπτουσι τὸν παλαιὸν σκώληκα, ἀνανεοῦται τὸ δέμα των, καὶ ὀγκυῖται ἡ κεφαλὴ των. Ἐκτοτε λαμβάνουσι τὴν ὀριστικὴν τῶν φυσιογνωμῶν, μορφήν προπετῇ τινα, καὶ τὴν πατρίδα των Κίαν ὑπομνήσκουσιν. Μετὰ ταῦτα ἡ πρόσδος των κατὰ μικρὸν καὶ πλάτος εἶναι ὀφθαλμοφανῆς, καὶ τρεῖς ἐπαναλαμβάνεται ἡ τοῦ δέρματος μεταβολὴ ἀπὸ ἐβδομάδος εἰς ἐβδομάδα, καὶ ἐφ' ὅλου τούτου τοῦ διαστήματος αὖξεται ἡ τροφὴ αὐτῶν, ὥστε ἐν ὅλοις ὑπολογίζεται ὅτι χίλια μεταξοκάμπαι τρώγουσιν ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς των περίπου δεκαεὶ ὀκάδας συκαμινῶν φύλλων. Πρέπει δὲ πρὸς εὐόδωσίν των νὰ ᾔται ἡ κατοικία αὐτῶν εὐαερός, εὐκραής, καὶ συνεχῶς νὰ καίωνται ἐν αὐτῇ γλυκεῖαι καὶ ἐλαφρὰ εὐωδία, διότι τὰ εὐγενῆ ζωῦφια ἀποστρέφονται τὴν ῥυπαρότητα καὶ τὴν κακὴν ὁσμήν. Τέλος μετὰ παρέλευσιν τεσσαρᾶκοντα περίπου ἡμερῶν ἀπὸ τῆς βλαστήσεώς των, αἰσθάνονται ὅτι ἤγγικε τὸ τέρμα τοῦ σταδίου των, καὶ θερμὸν αἰσθάνονται πόθον ν' ἀποχωρήσωσιν εἰς ἡσυχαστήριον, ὅπου ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου τὴν θέαν καὶ ἀπὸ τῆς τρυφῆς των συκαμινῶν φύλλων, νὰ προπαρασκευασθῶσιν εἰς τὴν νέαν των ὑπαρξίν. Τότε, ὡς ἀγγέλλουσα τὴν νέαν ταύτην τῆς ζωῆς των περίοδον, ἡ οὐρά των γίνεται ὑποκόκκινη, τότε ἀμελοῦσι κατὰ γῆς ἀνέπαφα τὰ παρατεθειμένα φύλλα, καὶ ἡ κεφαλὴ των αἵρεται πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἀνίσχως κινεῖται. Καὶ ἅμα ὁ σκωληκοτρόφος ἀνατῆσθαι, ὡς τοῦτο συνήθως γίνεται, ὑπεράνω των θάμνους ἐρείκης ἢ θύμου ἢ ἄλλους κλάδους, ἀγαλλομένην ποδὶ ἀνέρουσι πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἀρχίζουσι τὴν οἰκοδομὴν τῶν λεπτοθμήτων μοναστηρίων των. Οἰκο-

δομοῦσι δὲ αὐτὰ οὐχὶ διὰ ξένων κεφαλαίων, ἀλλ' ἐξ ἰδίας περιουσίας, ἀρῶμενοι ἐκ τῶν ἐντοσθίων αὐτῶν τὴν οἰκοδομικὴν ὕλην, ἥτις εἶναι λεπτότατον καὶ τριχοειδὲς νῆμα κολλώδους φύσεως. Διὰ τούτου πλέκουσι πρῶτον τι καὶ συγκεχυμένον δίκτυον χονδρῆς μετὰξης, εἰς ὃ μετὰ ταῦτα ἐμπλέκουσι τὸν ὡσεὶ δὴ βόμβυκά των. Ἐπειτα δὲ, κυρτοῦμενος δίχα ὁ ἀρχιτέκτων, ὥστε νὰ ἐγγίξῃ ἡ κεφαλὴ τὴν οὐράν του, ἀρχεται ἄγων τὴν κλωστήν του κανονικῶς, ἀλλ' ἐλικοειδῶς πρὸς δεξιὰ καὶ πρὸς ἀριστερά, καὶ ὥθων αὐτὴν ἐπίσης πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις, ὥστε τοῦ ὅλου κατασκευάσματος ἀποβαίνει τακτικῶς τὸ σχῆμα ὡσεὶ δὲς. Ἐπαναλαμβάνει δὲ ἐξάκις τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὥστε μέχρι τέλους ἐξαπλῇ μετὰξης στίβας τὸν περικαλύπτει, καὶ περατοῦται τὸ ὅλον ἔργον ἐν ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ ἡμέραις. Ἄν ὁ σκωληκοτρόφος συγκατανεύσῃ νὰ μὴ τὸν συνταράξῃ ἐν τῷ ἀναπαυτηρίῳ του, ἐντὸς εἰκοσι ἢ εἰκοσιπέντε ἡμερῶν θέλει τὸν ἰδὴ διαρρήγνυντα τὴν μετὰξωτὴν πλάκα τοῦ τάφου του, καὶ τὸ ἔρπον ζωῦφρον, εἰς εὐγενῆ νύμφην μεταβληθέν, θέλει κινεῖ χαρμωσύνως τὰς λευκὰς πτέρυγας του εἰς τὸν ἀέρα, τῆς νέας του ταύτης ζωῆς τὸν ἔρωτα ἔχον μόνον σκοπὸν, καὶ τὸν θάνατον μόνον κατόπιν τοῦ ἔρωτος. Καὶ οὕτω θέλει μὲν ἔχει ὁ σκωληκοτρόφος τὴν φαιδρὴν θέαν τῶν ὑποπτέρων αὐτῶν χρυσαλίδων, καὶ ὦν συγκομιδὴν ἄφθονον, ἀλλὰ μετὰξεν δὲν θέλει ἔχει παντάπασι, διότι οἱ διεσχισμένοι βόμβυκες παρέχουσι μόνον ἐν εἶδος στυππίου, ἀνεπιδέκτου ἀνελίξεως καὶ κατεργασίας. Ἄν ὅμως φιλοκερδέστερος εἶναι ἡ ποιητικώτερος, θέλει κατακλείσει τῶν ἀναχωρητῶν ἐκείνων ὅλον τὸ ἔθνος εἰς θερμὸν κλίβανον, καὶ θέλει ἀποπνίξει αὐτοὺς ἡσθῶν. Τὰ τρυφερά ζωῦφια φρονεῖ ἡ ὑπερβολικὴ θερμότης, τὰ δὲ περικαλύμματα αὐτῶν μένουσιν ἀνέπαφα, καὶ ταῦτα εἰσὶ τὰ εἰς πολλὰς μυριάδας ἐν τῷ ταμείῳ τούτῳ σεσωρευμένα.

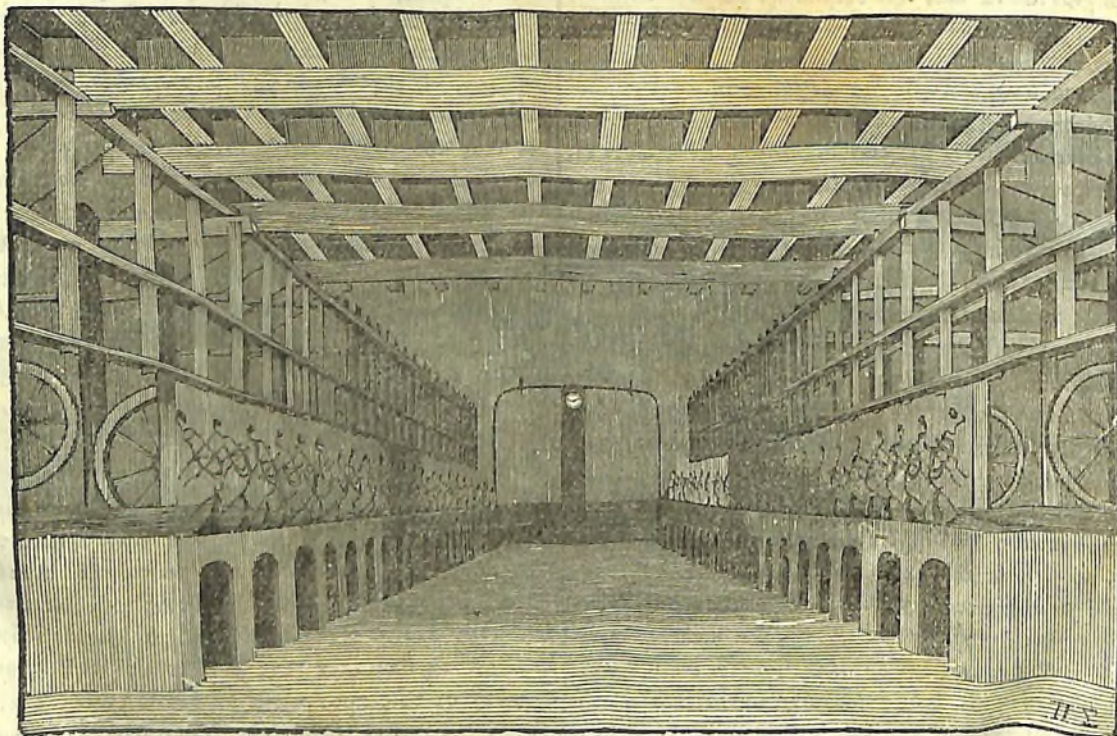
Ἄς παρακολουθῶμεν ἤδη τοὺς βόμβυκες εἰς τὸ ἀπέναντι ἐκεῖνο οἰκοδόμημα, οὗ ὁ μὲν ἄνω ὄροφος περιέχει τὰ δωμάτια τῆς διοικήσεως τοῦ ἐργοστασίου, ἐν δὲ τοῖς προσγείοις τὰ εἰς εἰς γίνονται αἱ παρασκευαστικαὶ ἐργασίαι. Ἐκεῖ πρῶτον γυναῖκες τινὲς ἀφαιροῦσι τὸν ἐξωτερικὸν χνού, τὸ βαμβάκιον, ὡς λέγουσι τεχνικῶς, τῆς μετὰξης, ἥτοι τὴν χονδρὴν καὶ πρῶτην ἐκείνην μετὰξεν, ἣν πλέκουσιν οἱ σκώληκες ὡς βάσιν τῶν βομβύκων αὐτῶν, ἥτις δὲ καὶ αὕτη δὲν μένει ἄχρηστος εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἀλλὰ πωλεῖται ὡς μετὰξογνάφαλον. Μετὰ δὲ ταῦτα διακρίνουσι τοὺς βόμβυκες κατὰ ποιότητάς, εἰς τὰ δόκιμα, ἢ ὡς ἐκ τοῦ κανονικοῦ καὶ συμμέτρου αὐτῶν σχήματος ἀμυγδαλάτα λεγόμενα κουκούλια, εἰς τὰ ὀγκώδη καὶ σκληρὰ βομβυαλάτα, καὶ εἰς τὰς ἐπίσης ὡς αὐτὰ εἰς παραγωγὴν μόνον εὐτελοῦς μετὰξης χρησίμους φολλίδας ἢ τζίπας λεγόμενας, τὰ ἰσχνὰ, ὡς μεμαρμένα, καὶ οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχοντα. Ἡ ἀναλογία τῶν ἀμυγδαλάτων πρὸς τὰ λοιπὰ εἶναι ὡς 100 πρὸς 10—20, ἥτοι ἐπὶ 100 ὀκάδων βομβύκων συνήθως 10 μέχρις εἰκοσι ὀκάδων ἀπαντῶνται οἱ κακῶς μεμορφωμένοι καὶ ἀδόκιμοι.

Μετὰ ταῦτα μεταφέρονται οἱ δόκιμοι οὗτοι βόμ-
βυκες εἰς τὸ ἐργοστάσιον, καὶ διανέμονται εἰς τὰς
ἀναπνηστρίας, ἀφ' οὗ ὁμοῦ πάλιν διαιρεθῶσι κατὰ
χρώματα, εἰς λευκοὺς, τοὺς τὴν λευκὴν παράγοντας
μεταξὺν, καὶ εἰς κιτρίνους, ὧν οἱ λεμονόχρους εἰσὶ
λεπτοφύεστεροι τῶν βαθύ ἐχόντων τὸ χρῶμα. Ἐδῶ
ἀκολούθησέ τους, καὶ ἂν ἔχῃς τὴν πεποιθήσιν ὅτι
εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸν πλουτισμὸν καὶ τὴν εὐημερίαν
εἶναι ἀφρευκτος ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας αὐτῆς.
ἡ μετ' ἄλλους τῶν ἀφρόνων θησαυρῶν, οὓς πα-
ρέχει ἡ φύσις αὐτῆς, ἡ χρησιμοποίησις τῶν εὐγενῶν
αὐτῆς προϊόντων, θέλει ἐμπλησθῇ χάρις εἰς τὴν
θέαν τῆς νοήμονος ταύτης δραστηριότητος, ἥτις σοὶ
ἀναπολεῖ τὰς βιομηχανικὰς τῆς Εὐρώπης μεγα-
λουργίας.

Ἐντὸς μεγάλης τετραπλεύρου αἰθούσης, εὐαέ-

ριστοτέρα λεπτότης 3—4 νήματα βομβύκων, καὶ
ἐνούμενα εἰς ἓν, διέρχονται διὰ τοῦ ὑελίνου ἢ ἐλε-
φαντίνου κυρτοῦ ἄκρου μιᾶς σιδηρᾶς ῥάβδου, ἥτις ἴσεται
ὀρθὴ παρὰ τὸν λέβητα, καὶ οὕτως ἀναρτῶνται εἰς τὴν
ἄνω καὶ ὀπίσω τῆς ἀναπνηστρίας στρεφομένην ἀνέ-
μης. Τὸ ἄκρον τοῦτο ὀνομάζεται ὡς ἐκ τοῦ σχήμα-
τος αὐτοῦ *μυάριον*, καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ εἶναι νὰ
συνδυάζῃ καὶ συγκολλᾷ τὰ ἀρχικὰ ἐκεῖνα τρία ἢ
πέντε νήματα, καὶ νὰ ὁμαλύνῃ τὴν οὕτω παραχθεῖ-
σαν κλωστήν, ἥς τὸ πάχος, ὅταν κατασκευάζεται
μετ' ἐπιμελείας, ὡς ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τοῦ Κ. Βάλλ-
η, εἶναι μικρότερον ἀπὸ τὸ τῆς λεπτοτέρας τριχός,
καὶ ἥς τὸ πρῶτιστον προτέρημα εἶναι ἡ ἐντελής
ὁμαλότης.

Αὕτη ἡ κλωστή, καὶ τὰ ἐξ ὧν σύγκειται πρῶτα
νήματα, εἰσὶ τὰ ἀδιόρατα ἐλαττήρια τῶν σκιρτώντων

ρου καὶ εὐηλίου, τεσσαράκοντα λέβητες ἐπὶ δύο
σειρῶν εἰς βάθρον κτιστὸν ἐντετειχισμένοι, περιέ-
χουσιν ὕδωρ κατωθεν δι' ἀτμοῦ θερμαινόμενον, ἐν ᾧ
φάνονται ἀδιακόπως χορεύοντες ὀκτώ ὡς δέκα βόμ-
βυκες, καὶ εἰς ὁ τεσσαράκοντα νεάνιδες, ἐκάστη ὀπί-
σω ἐκάστου λέβητος καθημένη, βάπτουσι διηνεκῶς ἅ-
κρους τοὺς δακτύλους τῶν. Ἡ ἐνέργεια τοῦ θερμοῦ ὕδα-
τος εἶναι νὰ ἀνελκύῃ τὴν κόλλαν δι' ἧς ὁ σκώληξ εἶχε
πᾶζει τὴν φωλεάν του, καὶ νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν εὐ-
κόλον ἀνέλιξιν τῆς κλωστής. Ἡ κλωστή δ' αὕτη
ἐξέρχεται ἐκ τῶν βομβύκων ἀσάτως λεπτὴ, πολὺ
λεπτοτέρα τοῦ νήματος τῆς ἀράχνης, ὥστε ἂν ἐξ
αὐτῆς, ὡς ἐξελίσσεται, ἦν δυνατόν νὰ κατα-
σκευασθῇ ἡ κλωστή, ἥθελον εἶσθαι ὡς ἀτμός ὑψοσμέ-
νους, διαφεύγων τὴν ἀπὸν, καὶ σχεδὸν καὶ αὐτὴν τὴν
δρακιν. Ἀλλὰ συνήθως συνάπτονται 5 ἕως 6 (πέντε
πρὸς ὅς λέγουσι τεχνικῶς), ἡ ὅταν ἀπαιτῆται πε-

καὶ πηδῶντων ἐκεῖνων βομβύκων, περὶ ὧν ἤθελες
εἰπεῖ ὅτι ζῶσι, καὶ φιλοπαιγμονῶς ὀρχοῦνται καὶ διώ-
κονται ἐντὸς τοῦ γλιαροῦ τῶν λουτρῶνος. Διευθύντρια
δ' αὐτῶν καὶ παιδαγωγὸς εἶναι ἡ ἀναπνηστρία, ἡ ἀ-
ρελίτρια, ὡς ἐπίσης Ἑλληνικῶς ὀνομάζεται ἡ νέ-
α κόρη, ἥτις ἐμπρὸς τοῦ λέβητος καθημένη, καὶ φρυγάνη
θύμου ὠπλισμένη, συλλέγει μὲν τὰ περιττὰ κατ' ἀρ-
χὰς ἐξελισσόμενα γνάφια, ἀποβάλλει δὲ τοὺς ἐξ-
αντληθέντας βομβύκας, παροτρύνει δὲ τοὺς ὀκνηροὺς,
καὶ διαστέλλει τοὺς συμπλεκόμενους, ὥστε ἡ ἀνα-
πνήσις νὰ γίνηται πανταχοῦ ἴση καὶ ὁμοία, καὶ τὰ
νήματα νὰ μὴ διακόπτονται. Ἐξαρτᾶται δὲ τοῦτο
ἀπὸ τῆς ἀναπνηστρίας τὴν ικανότητα, καὶ μία τῶν
μᾶλλον γυμνασμένων, δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ
τὴν κλωστήν τῆς ἐπὶ 10, ἐπὶ 15 καὶ μέχρις 20
λεπτῶν, ἥτοι ἐπὶ μῆκος 2400 καὶ 4800 μέτρων
χωρὶς νὰ τὴν διακόψῃ, ἐξαντλήσασα κατὰ τοῦτο τὸ

διάστημα πεντάκις καὶ μέχρι δεκάκις τοὺς βόμβυκας τῆς· διότι ὑπολογίζομεν ὅτι εἰς ἑκάστην ἐν τῷ ἐργοστασίῳ ἀναπνιγέται ἐντὸς δύο περιπτῶν λεπτῶν τῆς ὥρας. Ἐν τῶν μᾶλλον γεγυμνασμένων κορασίων τούτων μισθοδοτεῖται πρὸς 1 δραχμὴν καὶ 20 λεπ. καθ' ἡμέραν, ἐνῷ αἱ ἀρχαίαι, ὧν ἡ ἀνεπιδεξιότης πολὺ λακίς ζημίαν ἀντὶ ὠφελήματος φέρει εἰς τὸ κατάστημα, λαμβάνουσι καὶ μέχρι 40 λεπτῶν καθ' ἀρχὰς τὴν ἡμέραν, ἐγγυζόμεναι τὸ μὲν θέρος ἐπὶ 11, τὸν δὲ χειμῶνα ἐπὶ 10 ὥρας, μετὰ διαλήψεως τριῶν μηνῶν, ἀπὸ Ἰανουαρίου μέχρι Μαρτίου.

Διὰ τοῦ μυαρίου λοιπὸν διεληθῶσα ἡ τριπλῇ ἡ τετραπλῇ ἐκείνη κλωστή, ἀναρτᾶται εἰς τὴν ἀνέμην, ἥτις στρέφεται ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν καὶ ὀπίσω ἐκάστης τῶν ἀναπνιστριῶν. Τεσσαράκοντα ἀνέμαι εἰσὶ προσηλωμέναι ἐκαστέρῳ ἐν εἰς δύο ἄξωνας, καὶ ἡ κίνησις αὐτῶν εἶναι κατὰ τὴν ἀνάλογον πρὸς τῆς γῆς τὴν κίνησιν, διότι ἐνῷ στρέφονται περὶ ἑαυτὰς, ἀνελίσσονται τὴν κλωστήν, συγχρόνως, δι' ἀπλουστάτου μηχανισμού, διὰ τινος κυλίνδρου ἔχοντος ἐλικοειδῆ ἐντομήν, κινούνται καὶ πρὸς τὰ πρόσω καὶ τὰ ὀπίσω, διανέμονται τὴν κλωστήν ἴσως καὶ ὁμαλῶς ἐπὶ τοῦ πλάτους αὐτῶν, καὶ μὴ ἐπιτρέπεται νὰ σωρεύηται πᾶσα ἡ μέταξ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον. Ἡ κίνησις δίδεται ἤδη διὰ τεσσάρων ἀνδρῶν, καὶ δύο ὑπερῶν μων· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου πρόκειται ἀντ' αὐτῶν ν' ἀντικαταστήσῃ ὁ ἀτμός, οὗ ὑπάρχει πᾶσα ἡ παραγωγὴ σκευασία διὰ τὸν θερμαίνοντα τὸ ὕδωρ εἰς τοὺς λέβητας. Στρέφονται δὲ αἱ ἀνέμαι τετράκις ταχύτερον τοῦ ἄξονος, ὥστε ἐν ᾧ αὐτὸς ἀποτελεῖ 30 στροφὰς κατὰ λεπτόν, αἱ ἀνέμαι ἀποτελοῦσιν 120. Ἀναβαίνουσι δὲ εἰς ἐκάστην ἀνέμην δύο κλωσταὶ ἀπὸ ἐκαστον λέβητα, καὶ ἀποτελοῦσι δύο διακεκριμένα δέματα ἢ κυκλίαις, ὡς τὰς ὀνομάζουσι, μετὰξ· ἐκάστη δὲ τῶν κυκλιῶν τούτων περιέχει 25 δράμια μέταξ, πρὸς ὧν τὴν παραγωγὴν ἀπαιτοῦνται 1200 βόμβυκες, ἢ βομβύκων ἐκατὸν δράμια, καὶ ἐργασία τεσσάρων ὥρων ὅταν ἡ ἀναπνιστρια εἶναι ἐκ τῶν ἐπιτεθειμένων· ἀλλὰ καὶ 5 καὶ 6 ὥρων ὅταν εἶναι ἐκ τῶν πρωτοπείρων. Ἐπομένως ἐν ταῖς 10 ἐργασίαις ὥραις τῶν χειμερινῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἀνέμη ἔπρεπε νὰ παράγῃ 5 κυκλίαις, ἥτοι 125 δράμια μετὰξ, ἐν δὲ ταῖς 11 ὥραις τῶν θερινῶν ἡμερῶν, 5 ἢ κυκλίαις ἥτοι 137 δράμια, καὶ ὅλαι αἱ ἀνέμαι ὁμοῦ ἐν ἐν μὲν χειμῶνι 200 κυκλίαις ἢ 12 ὀκάδας μετὰξ, ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς 220 κυκλίαις ἥτοι 13 ὀκάδας, ἀλλὰ καθ' ἀλήθειαν παράγει ἐκάστη ἀνέμη ἐν μέσῳ ὧρῳ καθ' ἡμέραν μόνον 75 δράμια, ἥτοι αἱ 40 ἀνέμαι ὁμοῦ 7 ὀκάδες καθ' ἐκάστην. Ἄν δὲ δεχθῶμεν ἐπὶ τῶν 9 τῆς ἐργασίας μηνῶν 225 ἐργασίμους ἡμέρας, τὸ ὅλον τῆς ἐτησίως ἐξαγομένης μετὰξ ἔσται 1600 ὀκάδων περίπου, δι' ἃς πρέπει νὰ δαπανῶνται 6400 ὀκάδες βομβύκων, ἥτοι τριάκοντα ἑκατομύρια καὶ ἐπτακόσια εἰκοσιχιλιάδες βόμβυκες, ἀλλὰ βόμβυκες ξηροὶ, οἵτινες ὅταν ᾔσαν χλωροὶ, δηλαδή, ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς συγκομιδῆς τῶν μέχρι τοῦ Αὐγούστου μηνός, εἶχον πετραπλάσιον βάρος, ἢ ἐξυγίζον 25400 ὀκάδες. Εἰ-

ναι δὲ τῆς διαφορᾶς ταύτης τοῦ σταθμοῦ ἀνάλογο καὶ ἡ διαφορὰ τῆς τιμῆς· διότι οἱ μὲν χλωροὶ βόμβυκες πωλοῦνται 4—5 δραχμῶν ὁ ὀκά, οἱ δὲ ξηροὶ ἐνίοτε μὲν 11 καὶ 12, ἀλλ' ἀπὸ τίνος ἀνέστησαν εἰς 15 καὶ πορισσοτέρως· καὶ αὗται εἰσὶν ἤδη αἱ σταθεραὶ τῶν τιμαί. Ὡς εἰς προμήθειαν τῆς πρώτης ὕλης ἢ καταβολὴν ἦν πρέπει νὰ δαπανᾷ τὸ κατάστημα εἰς περί τῆς 96000 δραχμῶν, ποσότης ἥτις συντελεῖ εἰς ἐμψύχωσιν τῆς σκωληκοτροφίας καὶ τῆς γεωργίας τῶν μωρεῶν· ἡ δὲ λοιπὴ τοῦ καταστήματος δαπάνη δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 15 δραχμάς καθ' ὀκάδα, ἄρα διὰ 1600 ὀκάδας εἰς 24 χιλιάδας δραχμῶν, εἰς ἃς περιλαμβάνεται καὶ ἡ ζημία ἢ ἐκ τῶν ἐν τοῖς δοκίμοις ἀναμειγμένων ἀδοκίμων βομβύκων.

Ἀπὸ τοῦ ἐργοστασίου δὲ τοῦτου καθ' ἐσπέρως ἐξαγομένη ἡ μέταξ κατὰ κυκλίαις, μεταφέρεται εἰς τὸ ἀπέναντι ἐκεῖνο κατάστημα, καὶ ἐκεῖ καθαρίζεται ἀπὸ τὰ τυχόν ἐναπομείναντα ἄκρα κλωστῶν ἢ ἀνισαμέρη αὐτῶν, στρίπτεται εἰς δέματα, καὶ τέλος κατατίθεται εἰς τὴν ἀποθήκην εἰς κιβώτια, ἐν οἷς πιέζεται ὑπὸ βάρη μεγάλα, ὅπως ἀποβάλῃ πᾶσαν ὑγρασίαν, καὶ οὕτω τέλος ἀποστέλλεται εἰς Εὐρώπην, ὅπου γνωστὴν καθιστῶσα καὶ τιμώσα τὴν Ἑλληνικὴν βιομηχανίαν, γίνεται δεκτὴ ὡς ἀρίστης ποιότητος εἰς τὰ πρώτιστα τῶν μεταξουργιῶν τῆς Γαλλίας, καὶ πωλεῖται 60 ἢ καὶ 65 φράγκων τὸ χιλιόγραμμον, ἥτοι τὰ 312 δράμια, ἄρα 80 περίπου δραχμῶν ἢ ὀκά, ἐν ᾧ ἡ διὰ τῶν συνηθῶν μηχανῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνελισσομένη μέταξ μόλις τιμᾶται δραχμῶν 30 ἢ 35, καὶ ἡ ἔτι χονδρότερα, ἥς καὶ αὐτὸ τὸ κατάστημα παράγει μέχρι 1600 ὀκάδων ἐκ τῆς εὐτελεστέρως τοῦ ὕλης, μόλις πωλεῖται 20 δραχμῶν ἢ ὀκά. Ἄρα τὴν ὅλην τοῦ καταστήματος εἰσπραξὶν ὑπολογίζομεν εἰς 147000 δραχμῶν, ἐν ᾧ ἡ δαπάνη τῆς πρώτης ὕλης καὶ ἡ τῆς ἀνελίξεως συμποσοῦται κατὰ τὰς ἡμετέρας θεωρίας εἰς 120 χιλιάδας δραχμῶν, εἰς ἃς πρέπει νὰ προστεθῇ εἰσέτι ἡ δαπάνη τῆς ἀποστολῆς καὶ τὸ τελώνιον τῆς ἐξαγωγῆς.

Ἦτον ἐποχὴ καθ' ἣν τοιαύτη ἦτον ἡ τιμὴ τῆς μετὰξ, ὥστε ἂν, ὡς ξένης, σοὶ παρουσιάζετο ἡ Ἀφροδίτη μεταξωτὸν πέπλον ἐνδεδυμένη, καὶ σοὶ ἐδίδετο ἡ αἴρεσις μετὰξ τῆς φοροῦντος καὶ τοῦ φορέματος, ἴσως, ἂν παρήλθες μάλιστα τῆς εὐφροσύνης καὶ τῆς ἀδελφείας τὰ ὅρια, δὲν σὲ ἀδικῶ ὑποπτεύων ὅτι τὸ δεύτερον ἤθελες ἐκλέξει, διότι ὁ πέπλος ἐκεῖνος ἐτιμᾶτο ἑκατοντάδων χιλιάδων δραχμῶν. Τοῦτο δὲ ἦν ὅτε τὸ σπέρμα τοῦ εὐγενοῦς τούτου προϊόντος ἐκρύπτετο εἰς τὰς ἀγνώστους ἐσχατίας τῆς Ἀσίας. Ἀλλ' ἤδη, ἀφ' οὗτου τοσοῦτον ἐπολλαπλασιάσθη, ὥστε πᾶσα σχεδὸν ἡ εὐκράτος ζώνη ἐκαλύφθη ἀπὸ μωρεῶν δάση, καὶ πᾶν σχεδὸν στήθος γυναικεῖον ἀπὸ τῶν προϊόντων, ἢ ἐκλογῆς σου δύναται νὰ εἶναι αἰσθηματικώτερα, διότι τοσοῦτον ἐξέπεσεν ἡ τιμὴ του, ὥστε ὡς βλέπομεν, μόλις ἀμείψει τοὺς ἀγῶνας τῶν ἐργαζομένων αὐτὸ, καὶ τὸ προκείμενον κατάστημα μετὰ τριετίης ζημίας, μόλις ἦλθεν εἰς ἰσορροπίαν, καὶ ἤδη ἐπιφέρει καὶ τινα κέρδη, ἢ δὲ διατήρησις του

δύναται μᾶλλον νὰ θεωρηθῇ ὡς πατριωτικῆς ἀφοσίω-
σεως ἢ ὡς βιομηχανικῆς κερδοσκοπίας ἔργον.

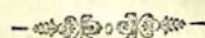
Κατὰ τὰς ἐπικρατούσας ὡς πρὸς τὰ κοινούλια καὶ
τὴν μεταξὺν παρ' ἡμῶν οἰκονομικὰς διατάξεις, τὰ
κοινούλια δεκατίζονται ὑπὸ τοῦ δημοσίου, τὸ δὲ
δέκατον ἐνοικιάζεται, καὶ ἐπιφέρει εἰς τὸ ταμεῖον
περίπου 200 χιλιάδας δραχμῶν ἑτησίως. Ἐξαρ-
μένα δὲ, τελωνίζονται πρὸς 60 λεπτὰ ἡ ὀκτὶ (ζη-
ρὰ), καὶ ἡ μεταξὺ ἐξαγομένη, οἷας δὴποτε ποιο-
τήτος καὶ ἂν εἶναι, ἀποφέρει τελώνιον 1 1/2 δραχ-
μὴν ἡ ὀκτὶ. Ἀς παρακολουθήσωμεν ὅμως ποσότητά
τινα, ἔστω 440 ὀκάδας βομβύκων ἀπὸ τῆς συγκο-
μιθῆς των μέχρι τῆς τελευταίας των τύχης, ὅπως
ἐννοήσωμεν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐνέργειαν τῆς φορολογίας.
Ἄμα συγκομισθέντες οἱ βόμβυκες οὗτοι δεκατίζον-
ται, ἐπομένως μένουσι 400 ὀκάδες. Αἱ 400 δὲ αὐ-
ταὶ ὀκάδες μετ' ὀλίγον ζητῶνται, καὶ μένουσι
μόνον 100 ὀκάδες, τιμώμεναι 1500 δραχμῶν. Αὐ-
ταὶ ἂν ἐξαχθῶσι, πληρύνουσι φόρον πρὸς 60 λεπτὰ
τὴν ὀκτὶ, ἥτοι 4 τοῖς ἑκατὸν, ἐν ὅλοις λοιπὸν 60
δραχμάς, ὥστε μένει εἰς τὸν ἰδιοκτήτην (πλὴν τῆς
δαπάνης τῆς ἀποστολῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν) κεφά-
λαιον 1440 δραχμῶν.

Ἄλλ' ἂν αἱ 400 αὗται ὀκάδες, αἵτινες ἐξηράνθη-
σαν εἰς 100, κατεργασθῶσιν εἰς μεταξὺν, θέλουσι πα-
ράξαι 25 ὀκάδας μεταξὺν. Ἡ δαπάνη τῆς κατεργασίας
εἶναι, ὡς εἵπομεν, δι' ἐκάστην ὀκτὶν 15 δραχμαὶ, ἄρα
διὰ τὰς 25 ὀκάδας 375, καὶ τὸ τελώνιον 37 1/2,
ἥτοι ὁμοῦ 412 1/2. Ἡ δὲ τιμὴ τῆς πωλήσεως τῶν 25
ὀκάδων εἶναι 2000 δραχμαὶ, καὶ ἀφαιρέσει τῆς ἀνω
δαπάνης (ἐπίσης ἀνεξαρτήτως τῆς δαπάνης τῆς ἀπο-
στολῆς, ἥτις ὅμως εἶναι φυσικῶς τῷ λόγῳ ἐλάσσων
διὰ τὴν μεταξὺν ἢ διὰ τοὺς βόμβυκες), μένει εἰς
τὸν ἰδιοκτήτην κεφάλαιον 1587 1/2 δραχμῶν, ὅπερ
ἀποδεικνύει ὅτι ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐποψὶν συμφερώτερον
τῷ εἶναι νὰ μεταβάλλῃ τοὺς βόμβυκας τοῦ εἰς μέ-
ταξὺν παρὰ νὰ τοὺς ἐξάγῃ ἀκατεργάστους, τὸ δὲ δι-
μόσιον ἐξ ἐναντίας ζημιούται μᾶλλον ἀντὶ νὰ ὠφε-
λήται ὅταν ἐξάγῃται μεταξὺν ἀντὶ τῶν βομβύκων,
διότι ἐπὶ τῆς αὐτῆς ποσότητος λαμβάνει 37 1/2
ἀντὶ 60 δραχμῶν. Ἐξάγεται ὅμως ἐκ τῶν διατά-
ξεων τούτων ἐπίσης, ὅτι εἰς τὸν μεταξουργὸν συμ-
φέρει μᾶλλον νὰ κατεργάζηται καλὴν ἢ κακὴν μεταξὺν,
διότι δι' ἀμφοτέρως πληρύνει ἴσον τελώνιον. Καὶ ἐκ-
τός δὲ τούτου ἀναγκαῖον εἶναι νὰ πεισθῶσιν ὅλοι οἱ
εἰς ἀνέλιξιν μεταξῆς ἀσχολούμενοι, πόσον συμφερώ-
τερον τοῖς εἶναι νὰ κατεργάζωνται αὐτὴν διὰ μηχαν-
ῶν, καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ ἀρχαίου καὶ βαναύσου τρόπου
ὅν μεταχειρίζονται οἱ στήνοντες τὰ πρόχειρα αὐτῶν
ἐργοστάσια ἐν ταῖς τριόδῳ. Ἐπειδὴ αὐτοὶ ἀντὶ 3
ἢ πέντε βομβύκων, μεταχειρίζονται εἰς ἐκάστην κλω-
στήν των 20 καὶ τριάντα, ἐπειδὴ δὲν διακρίνουσι
τοὺς καλοὺς τῶν κακῶν, καὶ τοὺς ἐξντλοῦσι μέχρι
τῆς ἐσχάτης οὐσίας των, διὰ τοῦτο αἱ 400 ὀκάδες
βομβύκων παρ' αὐτοῖς ἀντὶ νὰ δίδωσιν 100, δίδουσιν
125 ὀκάδας, καὶ ἕκαστος ἐργάτης ἀντὶ νὰ παράγῃ
75 δράμισ, παρὰ σχεδὸν μίαν ὀκτὶν τὴν ἡμέραν.
Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅλην τὴν δαπάνην αὐτοῦ δι'

ἐκάστην ὀκτὶν, τὸν μισθὸν τοῦ ἐργάτου, τὴν καύσα
μόν ὕλην κατὰ μόνον πρὸς 3 δραχμάς, πάλιν τὸ σύν-
ολον τῆς δαπάνης διὰ τὰς 125 ὀκάδας ἀναβαίνει, με-
τὰ τῆς ἀγορᾶς τῆς ὕλης καὶ τοῦ τελωνείου, εἰς 6560
δραχμάς, ἐν ᾧ τὸ ὅλον τῆς ἀξίας τῆς μεταξῆς ταύ-
της πρὸς 35 δραχμάς τὸ πολὺ τὴν ὀκτὶν, συμπο-
σοῦται εἰς μόνας 4385 δρ., ὅπερ ἐστὶν ἡ κατασκευὴ
τῆς κακῆς καὶ χονδρῆς μεταξῆς εἶναι ἐπιζήμιος ἀντὶ
ἐπικερδοῦς, ὅταν αἱ τιμαὶ τῶν βομβύκων εἰσὶ τόσον
ὕψωμένοι.

Ἡ διὰ μηχανῶν ὁμῶς ἀναπήνισις, ἐκτὸς ὅτι εἰς
τὸν ἐργοστάσιον ἀποφέρει ὄφελος καὶ οὐχὶ ζημίαν, ἔχει
προτεῖναι τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἀποφέρει τὸ ὄφελος
τούτο, ἀρ' οὗ κινήσῃ πρὶν δραστηρίως τὸν τρο-
χὸν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας, καὶ ἀρ' οὗ προσφέρῃ αὐ-
τῇ φόρον 15 δραχμῶν καθ' ἐκάστην ὀκτὶν. Διὰ τοῦτο
χαρμώσυνος ἀγγελίαν εἶναι, ὅτι ἀγγλικὴ ἐταιρεία ἡ-
γόρασε τὴν ἐν Κερκεμεικῷ ἀπέραντον οἰκίαν τοῦ Κ.
Κυτακοζηνοῦ, καὶ μεταβάλλει αὐτὴν εἰς ἀναπηνί-
στήριον τετρακοσίων λεβήτων.

(Ἀκολουθεῖ).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΙΠΠΙΕΗΣ.

Ἀνέβαλε μέχρι τοῦδε ἡ Πανδώρα νὰ ὁμιλήσῃ
περὶ τῆς ἀποδιώσεως Κωνσταντίνου τοῦ Ἰωνίδου,
διότι περιέμενε τὴν χάραξιν τῆς εἰκόνος αὐτοῦ. Ἐ-
καστος Ἕλλην εὐγνωμονῶν, θέλει ἐγκαταξίει εἰς τὴν
μνήμην τοῦ τοῦ χαρακτήρα τοῦ προσώπου τοῦ με-
γάλου αὐτοῦ εὐεργέτου, ὡς ἔχει ἐγκεκαχαγμένους εἰς
τὴν καρδίαν τοῦ τὰς εὐποιίας αὐτοῦ. Τὴν δημοτε-
λεστάτην κηδεῖαν τοῦ προέπεμψαν ἐν Ἀθήναις, Ἀυ-
λικοί, Ὑπουργοί, πάσης τάξεως καὶ παντὸς βαθ-
μοῦ πολῖται, καὶ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ ὧν ἀπηγ-
γέλθησαν ἐπικηδεῖαι λόγοι, ὁ μὲν ὑπὸ τοῦ σεβα-
σμίου ἱεροκλήρυκος καὶ καθηγητοῦ Κ. Νεοφύτου Βάμ-
βα ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ Κ. Α. Ρί-
ζου βαγκαβῆ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ. Τὸν δεύτερον
τούτον δημοσιεύσαμεν ὡς συγκεφαλαιούμενα ἐν συνόψει
τὸν ἐνέστητον καὶ ἀγαθοποιὸν βίον τοῦ μακαρίτου.

ΕΠΙΤΑΦΕΙΟΣ.

Εἰς τὸν τάφον τοῦτον, περὶ ὃν ἀντηχοῦσιν ὁλο-
κυρμαὶ συγγενῶν, θρῆνη ὀρφανῶν ἐκ νέου ὀρφανευ-
θέντων, εὐλογίαι πτωχῶν βοηθουμένων, ἀσθενῶν
περιθάλπομένων, ἔρχομαι καὶ ἐγὼ, ὑπὸ τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ πανεπιστημίου κληθεὶς, ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τε
καὶ τῆς ἐν αὐτῷ εὐεργετηθείσης πατρίδος, νὰ καταθέσω
τὸν ἐσχάτον φόρον εὐγνωμοσύνης.

Ὁ ἀνὴρ ὃς δημητελῶς προσπέμφθη εἰς τὴν τελευ-

εἶναι του κατοικίαν, ὑπὲρ οὗ πᾶν στόμα ἀνοίγε-
ται εὐφημοῦν, πᾶσα καρδία πᾶλλει εὐγνωμοσύνην,
καὶ οὐ τὸ ὄνομα ἐγγράφει ἡ Ἑλλάς ἐν ταῖς χυρσαῖς
δέλτοις τῶν μεγάλων εὐεργετῶν της, οὐδ' ἐξ ἐπιστή-
μων ἔφω γονέων, οὐδ' εἰς ἐπίσημόν τινα ἐτάχθη ποτὲ
ὑπουργίαν, οὐδ' ἠτύχησε μεταλαβὼν οὐδ' αὐτῶν
τῶν πρώτων τῆς παιδείας ἀρχῶν. Γιὸς πένητος λι-
θοργου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἀποχειροβίωτος καὶ
αὐτὸς κατ' ἀρχάς, καὶ τῆς πατρικῆς βαναυσουρ-
γίας διάδοχος, λόγῳ ὑγείας παρητήθη αὐτῆς μετ'
ὀλίγον, ἀλλ' ἐτάχθη ὡς ὑπηρετῆς παρ' ὕψαντῃ, ὅστις
τὸν ἐμισθοδοτεῖ ἕνα παρὰν καθ' ἡμέραν. Αὕτη ἦν
ἡ πρώτη ἀφετηρία τῆς περιουσίας του. Τὸν δ' ὁλο-
λὸν τοῦτον τριχοτομῶν, (προσθέτω ταύτην τὴν λε-
πτωμέρειαν, διότι ἀπὸ παιδὸς ἦδη χαρακτηρίζει τὴν
μέλλουσιν δίκαιαν τοῦ ἀνδρός) τὸν ὁλολὸν τοῦτον
τριχοτομῶν, δύο μὲν ἄσπρα αὐτοῦ διετήρει πρὸς
θεραπείαν τῶν ιδίων αὐτοῦ ἀναγκῶν καὶ ὀρέξεις, ἕν
δὲ ἐδίδεν ὡς τακτικὴν σύνταξιν εἰς τὴν πενομέ-
νην μητέρα του, ἥς αἱ εὐχαί, ὡς μέχρι τῶν ἐσχά-
των του ἡμερῶν μεθ' υἱικῆς φιλοτοργίας ἀπεμνη-
μόνευε πάντοτε, τῷ ἀπέδωκεν μυριοπλάσιον τὴν
εὐσεβῆ δωρεάν. Κατ' ὀλίγον δ' ἀπὸ ὑπηρετοῦ ἐγένε-
το μαθητῆς, καὶ ἀπὸ μαθητοῦ σύντροφος τοῦ κυρίου
του, καὶ ἔπειτα ἀρχηγὸς καταστήματος, εἰς ὃ ἔ-
δωκε γιγαντιαίας διὰ τοὺς τότε καιροὺς διατάξεις,
ἐργαζόμενος συγχρόνως διακοσίους ἰστούς. Μετὰ ταῦ-
τα δ' ἐδόθη εἰς τὸ μέγα ἐμπόριον, ἐν ᾧ ὑπέστη μὲν
πολλὰς πολλάκις τύχης μεταβολάς, ἀλλ' ὑπερίσχυ-
σεν αὐτῶν, διὰ τῆς εὐφυίας, τῆς ἀκαμάτου φιλοπο-
νίας, τῆς αὐστηρᾶς τοῦ οἰκονομίας, καὶ τῆς ἐτι αὐ-
στηροτέρας του τιμιότητος. Πολλάκις μέχρι θανάτου
του ἐνεκχυχάτο ὅτι διήλθεν ὅλον σχεδὸν αἰῶνα βίου
ἐμπορικῶς, πολυπαθοὺς μὲν καὶ τεταραγμένου πολ-
λάκις, ἀλλ' ἐφ' οὗ οὐδένα ποτὲ ἠδίκησε, καὶ τὸ ὀ-
νομά του ἀκηλίδωτον διετήρησεν. Οὕτω προσέκοψε
βαθυμῆδόν, καὶ οὕτω προσεκτίσαστο πλοῦτον μυριο-
τάλαντον. Ἀλλὰ τότε μάλιστα ἐδείχθη ἡ εὐγενὴς
τοῦ ἀνδρός τοῦτου φύσις. Ὁ τυφλὸς πλοῦτος, ὅταν
δὲν φωτιζέται ἀπὸ τὴν δαδα τῆς παιδείας καὶ ἀγω-
γῆς, ἀπειθαίνει ἀγέρωχος, φίλκωτος, ἀνιλεὴς καὶ τε-
τυφωμένος. Ἀλλ' ὡς ἄλλοτε εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι εἰπεῖ
περὶ ἄλλου ἐπίσης βαυπολοῦ καὶ γενναιοψύχου αὐ-
τῶν εὐεργέτου, Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, οὕτω καὶ ἦδη
δυνάμεθα οὐχ ἥττον εὐθέως νὰ εἰπῶμεν περὶ τοῦ μα-
καρίτου Κωνσταντίνου τοῦ Ἰωνίδου, ὅτι ὁ πλοῦτος ἀ-
νέβλεψε παρ' αὐτῷ. Τῷ ὄντι, ὅταν βλέπωμεν τὴν
ἀρετὴν λατρεῦμένην ὑπὸ ψυχῆς καλλιεργηθείσης δι-
ἀγωγῆς, τὴν παιδείαν ἐκτιμωμένην ὑπὸ πεπαιδευ-
μένου νοῦς, οὐδὲ μὴ ἐκπληττόμεθα ὅτι εὐγενὴς σπέρ-
μα εὐγενὴ παρήγαγε τὸν καρπὸν. Ἀλλ' ὁ τὰς μεγάλας
ἐντολάς τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας ἀσκῶν, ἀμύητος
εἰς τὰ θεωρητικὰ τῆς φιλοσοφίας μυστήρια, ὁ τὴν
παιδείαν μεγαλομῶρως προσητεύων, ἀγευστος παι-
δείας αὐτός, καὶ ἐπιπροσθεῖντα ἔχων προσέτι τὸν
ὄγκον τοῦ πλοῦτος, ἐκεῖνος κέκτηται ἀναμνησθῆ-
ναι τῆς ψυχῆς εὐγενῆ, διορθῶσαν καὶ μαντεύουσιν ὅτι
ὅτι ἄλλοι διδάσκονται. Οὕτως ἰδὼν τὰς προσπαθείας

του ἄνωθεν εὐλογηθείσας, καὶ τὴν ἀφρονίαν συρρέου-
σαν παρ' αὐτῷ, ὁ προκείμενος ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει
νεκρὸς, οὐ μόνον δὲν ἠθέλησε ν' ἀφήσῃ τεθαμμένον
καὶ ἀμετάλλευτον τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ τάλαντον,
οὐ μόνον κατ' εἰσήγησιν τῆς καρδίας του ἠθέλησε
νὰ διαθέσῃ αὐτὸ ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς πατρίδος,
τοῦ ἔθνους του, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναγκῶν τούτων τοῦ
ἔθνους του δειχθεὶς πεφωτισμένος ἐκτιμητῆς, ἐνό-
ησεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ αὐτονομία ἐν τῷ φωτισμῷ
λαβοῦσα τὴν γέννησιν, ἐν τῷ φωτισμῷ ἔπρεπε νὰ
τελειωθῇ.

Ἄν κατὰ τὸν μέγαν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους κα-
τακλυσμόν οἱ ἐνδοξοὶ ἐκεῖνοι φυγάδες, οἱ εἰς Ἰτα-
λίαν περισώσαντες τὰ κειμήλια τῆς ἀρχαίας φιλο-
λογίας, ἦσαν οἱ ἔσχατοι ἐν Ἑλλάδι τῶν μουσῶν μύ-
σται καὶ θιασῶται, ἂν μετ' αὐτῶν εἶχον συναπο-
δημήσει ὀριστικῶς καὶ αἰμοῦσαι, τὸ νέφος τῆς βαρ-
βαρότητος πικνούμενον ὅσημέραι, ἤθελε καταβιδά-
σει τοὺς ἡττηθέντας εἰς τὴν βαθμίδα τῶν νικητῶν,
ἤθελε ἀποπνίξει πᾶσαν συναίσθησιν ἐθνισμοῦ, καὶ
τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἡ τύχη θὰ ἦτον ὅποις τοσού-
των ἄλλων ἔθνων, ἐνδοξῶν τὸ πάλαι καὶ πολυκρό-
των, ἅτινα ὅμως, ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐνσκηψάσῃ ἐπ' αὐτὰ
καταιγίδι παρέβλεψαν παρ' ἐκτοῦς ἀποσβεσθεῖσαν
τῆς παιδείας τὴν δαδὴν, ἐστερημένα ἐν τῷ χειμῶνι
τοῦ μόνου τούτου ἀσφαλοῦς ὁδηγοῦ, κατεποντίσθη-
σαν μέχρι τέλους, καὶ ἐξέλιπον ἀπὸ τοῦ προσώπου
τῆς γῆς, ἡ συγχωνευθέντα μετὰ τῶν ἀγροίκων κα-
τακτητῶν αὐτῶν, ἡ διόλου καταστραφέντα. Ἀλλ'
εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅταν τὸ βαθύτερον τῆς δου-
λείας σκότος ἐπυκνοῦτο ἐπ' αὐτῆς, ἔμενε πάντοτε,
ἀμυδρῶς μὲν λάμπων, ἀλλ' οὐχί ποτε δύσας, ὁ ἀ-
στήρ τῆς ἀρχαίας παιδείας, καὶ τὸ πῦρ αὐτῆς εἰς
διαφόρους ἀνέβηλλεν ἀλληλοδιδόχως ἐστίας, εἰς Ἰω-
άννιν, εἰς Ἀμπελάκια, εἰς Δημιτζάναν, εἰς Χίον,
εἰς Πάτριον, εἰς Σμύρνην, εἰς Κωνσταντινουπόλιν, καὶ
διδάσκαλοι καὶ συγγραφεῖς οὐδέποτε ἐντελῶς ἐξέ-
λιπον, πρὸς τὴν προϋούταν βαρβαρότητα γενναίως
ἀνταγωνιζόμενοι, τῆς προπατορικῆς μεγαλοφυίας τὰ
λαμπρὰ δείγματα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐν τοῖς βι-
βλίοις ἐρμηνεύοντες καὶ ἐπιδεικνύοντες, τὴν ἐθνικὴν
φιλοτιμίαν ὑποθάλλοντες, καὶ τὴν εἰς ἐαυτοὺς παποι-
θήσιν τῶν Ἑλλήνων στηρίζοντες, μέχρι οὗ ἐκ τῶν
κρίσθημάτων τούτων προσέκυψε πράξις γενναία, ἐπα-
γχαροῦσα τὴν ἐνδοξὴν τοῦ ἔθνους ἀνάστασιν.

Καὶ ὅτι μὲν ἡ ἐπὶ τῆς δουλείας ἡμῶν ἀνένδοτος
καλλιέργεια τῆς παιδείας ἦν ἡ κατ' αὐτῆς δραστη-
ροτάτη καὶ εὐγενεστάτη διαμαρτυρία, καὶ ἡ ὁζυ-
τάτη ῥίνη, ἡ διαπρίουσα τὰ δεσφὰ ἡμῶν, ὅτι τὰ
σχολεῖα ἦσαν αἱ ἐστίας, καὶ ὁ Πλούταρχος καὶ ὁ
Δημοσθένης οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐλευθερίας, τοῦτο ἦτον
ἰδέα εὐκατάληπτος, καὶ ἰσως προχειρὴς εἰς πάντα
ἐπερχομένη. Ἀλλ' ὁ αἰσίδμος οὗτος ἡγήθη μέχρι τῆς
ἐτέρας, τῆς πολὺ μάλλον ἀφελώσεως, καὶ τὴν ὁρμὴν
ἀπαιτούσης καὶ δυσχερὴ διάγνωσιν τῶν ὑψηλοτέρων
συμπεριόντων τοῦ ἔθνους, καὶ τῆς μελλούσης πορείας
αὐτοῦ· κατενόησε τὴν ἰδέαν ὅτι, ἂν αἱ ῥίζαι τῆς πο-
λιτικῆς ἡμῶν υπάρξεως εἰς τὴν ἐκμάδα τῆς παιδείας

ἐτράφησαν, εἰς τὸ φῶς τῆς παιδείας μόνον δύνανται
νὰ ὠριμάσωνται αὐτῆς οἱ καρποί. Διείδε διὰ τῆς αἰ-
ποτῆς ὁρθῶς ὁδηγησάσης αὐτὸν ἀσφάλτου τοῦ κρι-
σεως, ὅτι ὁ ὑλικὸς ἐκεῖνος ἀγὼν ὃν ὑπέστημεν, ἐπρο-
οιμιάζε μόνον ἄλλον ἀγῶνα διανοητικόν, τὸν τοῦ
ἐξευγενισμοῦ κατὰ τῆς βαρβαρότητος, ὅτι ἔθνος ἔχον
τὴν ἀξίωσιν νὰ καταταγῇ μετὰ τῶν αὐτονόμων
τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν, ἔθνος μάλιστα φέρον τὸ δυσδιά-
στακτον βᾶρος τῆς Ἑλληνικῆς εὐγενείας του, ἂν θέλῃ

τοῦτο. Λείπεται ἡ ἀγωγή τῆς εἰσέτι, ὅπως ἀποδεί-
ξῃ ἂν ζώσιμος ἐτέχθη ἢ οὐ. Οἷός τις θέσωμεν εἰς αὐτὴν
ἐξ ἀρχῆς βίσεις, τοιαύτη ἔσται ἡ μέλλουσα τύχη
της. Ἄν τῇ ἐμπνεύσωμεν ἀνέκαθεν αἰσθημάτων γενναίας
καὶ δικαίας πρὸς ἑαυτὴν ὑπολήψεως, ἂν κινήσωμεν ἐν
αὐτῇ τὸν ἔρωτα τῶν ἀρχαίων ἀρετῶν, καὶ τὸ λαμ-
πρὸν ἀλλ' οὐχὶ ἀνέφικτον ὄνυξ τῆς ἀρχαίας εὐκλείας,
ἂν ἐξάψωμεν τὴν τῆς μιμήσεως ἀμιλλαν πρὸς τὰ
εὐγενέστερα καὶ σοφώτερα τῶν νέων ἐθνῶν ἐν οἷς τατ-

Ἀριστοκράτης Ἰωάννου Ἰπ. Λιέης.

νὰ μὴ συντριβῇ ὑπ' αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ φέρῃ τὸ ὄνομα
του ὡς αἰώνιον ἔλεγχον, καὶ νὰ μὴ καταστῇ ὁ περι-
γελῶς τῶν λαῶν, πρέπει πρὸ παντὸς ἄλλου καὶ με-
τὰ πάσης σπουδῆς, περιελόν τὸν βάνανσον φλοῖον ὃν
δεινὴ τύχη τῇ περιέβαλε, νὰ ἀλειφθῇ εἰς τὸ στάδιον
τοῦ ἐξευγενισμοῦ, νὰ πολέμησῃ τὴν ἀμάθειαν, ὑπ' ἣν
ἔρπει τὸ βέβαιον τῆς διαφθορᾶς, καὶ νὰ ἐγκολπω-
θῇ τὴν σωφρονιστικὴν καὶ μεγαλύνουσιν τοὺς λαοὺς ἀρε-
τὴν, καὶ τὴν τροπὴν αὐτῆς, τὴν παιδείαν.

Ἡ αὐτονομία ἥρην ἐτέχθη ἐν ὠδίσι. Δὲν ἀρκεῖ

τόμεθα, καὶ τὸν πόθον καὶ τὴν ἀνένδοτον προσπά-
θειαν διανοητικῆς καὶ ἡθικῆς βελτιώσεως, ἐπίδοσις,
καὶ εὐδαιμονία κατ' οἶκον, εὐφροσύνη παρὰ τοῖς λαοῖς
ἔσται ἡ μοῖρα αὐτῆς, καὶ μέγα καὶ ἐνδοξόν ἔσται τὸ
μέλλον της. Ἄλλ' ἂν ἐξ ἐναντίας δοθῇ εἰς τὴν ἀμά-
θειαν ἐρμῆσι, ἂν ταχέως καυτηριασθέντα δὲν ἐπου-
λωθῶσι τὰ ἔλκη τῆς βαρβαρότητος, ἂν τὴν ἐπινεμη-
ται ἡ ὑπὲρ τινος καὶ ἄλλης νόσον μεταδοτικῆς καὶ ἐ-
θνοδόρας διαφθορᾶς, ἡ τὰς καρδίας ἀποξηρῶν καὶ
τὰ ἔθνη ἐξαχρεῖουσα, ἂν μετὰ τὸν Ἄρην δὲν νικήσῃ

ἡ Ἀθηνᾶ, μάταιοι οἱ ἀγῶνες, μάταιαι αἱ θυσίαι, καὶ αἱ σφαγαὶ καὶ αἱ καταστροφαὶ, καὶ ἐπιγαρήσονται οἱ κατήγοροι ἡμῶν οἱ εἰπόντες, ὅτι ἀνελάβομεν τὴν εὐθύνην ἡμῶν αὐτῶν μόνον ὅπως ἀποδείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἀνάξιοι νὰ τὴν φέρωμεν.

Ταῦτα ἐνόει ἐν τῇ αὐτομάτῳ καὶ φυσικῇ του συνειδήσει ὁ φιλόπατρις καὶ γενναῖος ἐκεῖνος, καὶ διὰ ταῦτα εἰς τὸν νέον τοῦτον ἀγῶνα τοῦ ἐξευγενισμοῦ κατὰ τῆς βαρβαρότητος, τοῦ φωτισμοῦ κατὰ τῆς ἀμαθείας, ἐχρίσθη πρωταθλητὴς.

Ἐν τῇ αὐτονομίᾳ Ἑλλάδι· εἶδεν ἐν κατάστημα ἐγερόθεν, μέγα τοῦ ἔθνους φρακτόριον, σύμβολον καὶ δεσμὸν τῆς ἀπανταχοῦ Ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἐστὶν ἀπ' ἧς προῦκαίτο ν' ἀπαυγάξῃ τὸ φῶς μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἐσχατιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ὀχυρὸν φρούριον κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον τῆς παιδείας· κατὰ τοῦ σκότους, καὶ αἰσθάνεισθε ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον εἶναι ἡ κίβωτός τῶν φιλότατων τοῦ ἔθνους ἐλπίδων, ἐνεκολλημένη αὐτῷ, καὶ τῷ ἐλαψίλευσε πᾶσαν εὐεργεσίαν, καὶ τρισμυρίας μὲν δραχμὰς ἐδώρῃσατο πρὸς ἀνέγερσιν τῆς μιᾶς αὐτοῦ πτέρυγος, ἀφοῦ καὶ ἄλλων ὁμογενῶν προῦκάλεσεν ὑπὲρ αὐτῆς δωρεάς, μυρίας δὲ δραχμὰς κατέθεσεν ὅπως ἀπὸ τῶν τόκων αὐτῶν πλουτίζηται ἡ βιβλιοθήκη, πεντακισμυρία δὲ ὅπως ἐπίσης ἀπ' αὐτῶν ἐκτρέφονται ἀενάως τέσσαρες ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ὑπότροφοι, καὶ ὀκτακισμυρίων δραχμῶν τόκους προώρισεν εἰς ἐκτύπωσιν διδασκτικῶν συγγραμμάτων, ἐκτός ὅτι ἐπὶ ὁκτώ ἐτη ἐχορήγει ὑποτροφίαν εἰς εἴκοσι σπουδάζοντας νέους καὶ εἰς εἴκοσι νέας.

Καὶ εἰς ἄλλα δὲ κατὰστήματα ἐκτείνων τὰς ἀγαθοεργίας του, ἐν μὲν Πειραιεὶ ἀνήγειρε διὰ τετρακισμυρίων δραχμῶν τὸ ἥδη ὑπάρχον ὡραῖον δημοτικὸν σχολεῖον, ἐν δὲ Κέφῳ ἐπὶ ὀκταετίαν ἐμισθοδότησε διδάσκαλον δι' ἐκπαίδευσιν τῶν κορασίων, εἰς τὴν φιλεκαπιδευτικὴν Ἑταιρίαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνεισέφερεν ἀνὰ τετρακοσίας κατ' ἔτος δραχμὰς, καὶ εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπὶ δεκαετίαν ἀνὰ τριακοσίας, δωρησάμενος καὶ τὴν ἐν Κηρυσίᾳ οἰκίαν του, τιμωμένην δραχμῶν μυρίων καὶ δις χιλίων· ἐτι δὲ μυρίας δραχμὰς κατέβαλεν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἁγίας Εἰρήνης, καὶ πολλὰς ἄλλας καὶ ἀδράς βοηθείας εἰς ἄλλους ἱεροὺς τοῦ Κράτους ναοὺς.

Ἄλλ' ὁ εὐρὺς τοῦ πατριωτισμοῦ, μὴ ἀνγνωρίζων τὰς πολιτικὰς διακρίσεις, ἐδέχετο πάντα τόπον ὑφ' Ἑλλήνων οἰκούμενον, ὡς ἀδιαίρετον τῆς εὐποιίας του στάδιον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ πόλει τῆς γεννήσεώς του, ἀνήγειρε κατὰ τὸ Νεολύκειον μεγαλοπρεπὲς σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικὸν καὶ Ἑλληνικόν, καὶ ἐπριίκεν αὐτὸ διὰ γαιῶν καὶ κτημάτων, ὥστε διὰ τῆς ἀπὸ τούτων προόδου νὰ συντηρήται ἑσάκι, καὶ νὰ μισθοδοτῶνται πάντες οἱ ἀναγκαῖοι διδάσκαλοι, χορηγῶν συγχρόνως, ὁ ἐλεῆμων καὶ φιλόπτωχος οὗτος, εἰς πᾶσας ἀνεξαιρέτως τὰς ἐνδεεῖς οἰκογενεῖας τοῦ χωρίου ἐκείνου, ὅλου τοῦ ἔτους αὐτῶν τοὺς ἀνθρώκας, καὶ ἐνδύματα. Αὐτὸς δ' οὐ μόνον διὰ τῆς ἐπιρροῆς του διεπράξατο παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως τὴν ἀδειαν τῆς ἐπὶ τὸ ἀξίωμα πρεσβύτερον ἀνοικοδομή-

σεως τοῦ ἀρχαίου καὶ περιφήμου ναοῦ τοῦ Ζωοδόχου πηγῆς, ἐν ᾧ ἡ παράδοσις διηγείται θαυματοργόν τινα γενομένην διαμαρτύρησιν ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ πολλὰς κατέβαλε προσπάθειας, καὶ ἄλλους ἔπεισε νὰ καταβάλωσιν ἄλλας πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ λαμπροῦ καὶ ἐν ὀρθομαρμαρῶσει σήμερον ἐμπρέποντος ἐκείνου ναοῦ.

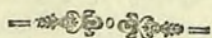
Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπεριόριστος ἐλευθεριότης του καὶ ἡ περὶ τοῦ τῷ εἶχον περιᾶψε μεγίστην ὑπόληψιν παρὰ τοῖς συμπατριώταις του, διὰ τοῦτο ὅλων τῶν τοῦ ἔθνους δημοσίων πραγμάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει προκαλεῖτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νὰ μετέχη, καὶ οὕτως ἐλαβεν ἀφορμὴν νὰ σώσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ Ἀγίου Τάφου, καὶ πολλὰς οἰκογενεῖας, ὧν ἡ ὑπαρξὶς ἀπ' αὐτῆς ἐξηρτάτο, ἀπὸ ἐπικειμένην καταστροφῆν. Διότι ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως κληθεὶς εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῆς περιουσίας ταύτης, ὡς ταμίας καὶ μέλος, καὶ εὐρὺν αὐτὴν ἐν σχεδὸν ἐντελεῖ πτωχεύσει, κατάρθωσεν καὶ τὰς δαπάνας νὰ περιστείλῃ, καὶ τὰ εἰσοδήματα νὰ δεκαπλασιάσῃ, καὶ ἐντὸς δέκα ἐτῶν ν' ἀπαλλάξῃ τὸ ἱερὸν κατάστημα ἀπὸ τῶν ἀπειλοῦντα κινδύνων. Κατάρθωσεν δὲ ταῦτα διὰ τῆς μεγάλης του βεβαίως φρονήσεως καὶ ἐπιδεξιότητος, ἀλλὰ συγχρόνως, τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ; καὶ διὰ θυσιῶν οὐ μικρῶν.

Τοιοῦτος ἦν ὁ ἀπεριόριστος, ὁ οὐδεμιᾶς θυσίας φειδόμενος πατριωτισμὸς τοῦ προκειμένου νεκροῦ. Τοιαύτην ἔτρεφεν ἀγάπην ἡ καρδία τοῦ ἐκ ταπεινῶν ὁρμηθέντος υἱοῦ τούτου τοῦ Βυζαντίου πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἕλληνας. Καὶ μὴ τις ὑπονοήσῃ ὅτι ὁ ζήλός του εἶχε τὴν μακτιγορροσύνην ὑποβολέα, ἢ ὅτι ἐξήπτετο ὡς ὠκύμορος φλόξ ἐνθουσιασμοῦ στιγμιαίου· οὐχί! ἦτον λελογισμένος, εἰλικρινὴς καὶ ἀκλόνητος. Δυσπιστῶν, οὐχὶ πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τύχην ἥτις φέρει τῶν ἀνθρώπων τὰ πράγματα, καὶ μάλιστα τὰ τῶν ἐμπόρων, ἅμα εἶδεν ἑαυτὸν κάτοχον μεγάλης περιουσίας, ἀπεφάσισε μέγα μέρος αὐτῆς, ὅσον προσδιώριζε πρὸς περιθάλψιν τῆς πατρίδος, νὰ θέσῃ ἐν ἀσφαλεῖ, ἐκτός τῶν περιπετειῶν εἰς ἃς ἐδύνατο νὰ ὑποκύβῃ αὐτός, καὶ ἐσχημάτισε πρὸς τοῦτο ἐν Λονδίνῳ τὸ λεγόμενον φιλανθρωπικὸν κατάστημα, εἰς ὃ κατέθηκε κατ' ἀρχὰς μὲν δέκα, ἔπειτα δὲ δεκαπέντε χιλιάδας λιρῶν. Καὶ πολλὰς μὲν ἡ ἀμφιβόρρος πλαστιγὴ τοῦ ἐμπορίου ἐκλινεν ἐκτός ἐντὸς τῶν χειρῶν του, καὶ πολλὰς τῷ συνέπεσε νὰ ἰδῇ πάλιν σχεδὸν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἄλλοτε γνωστὸν του τῆς πενίας πυθμένα, ἀλλ' ἡ ἱερὰ ἐκείνη ποσότης ἐμεινεν ἀνέπαφος πάντοτε, ἢ μετωχετεύετο μόνον εἰς τοὺς αὐλακὰς δι' ὧν ἤρθευε τοὺς λειμῶνας τῆς ἐθνικῆς ἐκπαίδευσως.

Πολλὰς λυμβάνομεν τὴν πικρὰν πείραν ὅτι αἱ καλὰ πράξεις δὲν ἀνταμείβονται πάντοτε ἐπὶ γῆς, περιμένουσαι τοῦ μάρτυρος τὸν εὐκλεέστερον στέφανον. Ἄλλ' οὐχὶ οὕτως ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ὁ Κωνσταντῖνος Ἰωαννίδης ἐλάβεν ὡς εἴτις καὶ ἄλλος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸ ἐπαθλὸν τῶν ἀγαθῶν ἔργων του. Ἦν δὲ τοῦτο πρῶτον ἡ ἐνδόμυχος ἐκείνη χαρὰ, ἢ πρὸς οὐδεμίαν παραβαλλομένη τρυφή τοῦ ἀγαθοεργούντος, ἢ ἀποπνευμένη ὡς εὐγενὲς ἄρωμα ἀπ' αὐτῆς

τῆς ἀγαθοεργίας του· ἔπειτα δὲ αἱ γενικαὶ εὐλογίαι, ὁ γενικὸς σεβασμὸς καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη, ὅν ὢν πανταχοῦ συνωδεύετο καὶ ἠκολουθεῖτο, καὶ ἦν ἐθεώρησεν ἑαυτοῦ ἔργον τὸ Πανεπιστήμιον νὰ ἐκφράσῃ πανδημῶς προσέτι ἡ συναίσθησις ὅτι καταλείπει ὀπίσω του ἀξίους υἱούς, ἱκανοὺς νὰ αἰσθανθῶσι τὴν εὐγένειαν τοῦ ἔργου του, καὶ προθύμους νὰ τὸ ἐξακολουθήσωσι· καὶ τέλος αἱ τιμαὶ καὶ αἱ ἀναγνωρίσεις τῶν πατριωτικῶν ὁρωδῶν του, αἵτινες δημοσίως τῷ ἐδάφηλευθίσαν. Οὕτως ἡ μὲν Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. τῷ ἀπένειμε τὴν ἐπίσημον ἀμοιβὴν τοῦ σταυροῦ τῶν Τάξιων τῶν βασιλικῶν Τάγματος τοῦ Σωτῆρος ἡ δὲ φιλεκαπιδευτικὴ Ἑταιρεία τὸν κατέγραψε μετὰ τῶν εὐεργετῶν τῆς, καὶ ἡ Ἀχαιολογικὴ ἐστήσεν εἰς τὴν τῆς ἀκροπόλεως ἄνωδον, εἰς τόπον ἐπιφανέστατον στήλην λιθίνην, ἐφ' ἧς ἐνεγράφετο τό τε ὄνομα καὶ τὴν ὁρωδὴν αὐτοῦ εἰς μνήμην αἰώνιον.

Ἄλλ' ἡ ὑπερτάτη τῶν ἀμοιβῶν τῷ ἐπιφυλάττεται ἐκεῖ, ὅπου αἱ εὐεργεσίαι ἐγγράφονται, ἐκεῖ ὅπου ἀνέρονται καὶ εἰσκηνοῦνται αἱ εὐχαὶ τῶν εὐεργετουμένων, οἵτινες ὁμοθυμαδὸν, μετὰ πάσης τῆς εὐγνωμοσύνης πατρίδος, ἀνακράζουσιν ἐκ καρδίας· Αἰωνία σου ἡ μνήμη, εὐεργετικὴ καὶ φιλόπατρι Κωνσταντῖνε! Ὁ Κύριος κατατάξῃ σε ἐν σκηναῖς ὁσίων!

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ,

Α'. Ἀνασκαφαὶ εἰς τὰ προπύλαια.

—ο—

Μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως εἶδομεν τὴν γνώμην ἣν ἐν τῷ ΝΟ'. φυλλαδίῳ τῆς Πανδώρας, μέρος μὲν ἐξεφράσαμεν, μέρος δὲ παρεδέχθημεν περὶ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν κατεσκευάσθη ἡ κλίμαξ τῶν προπυλαίων, καὶ καθ' ἣν ἀνηγέρθη ὁ πρὸ αὐτῆς τοίχος, κυρουμένην ἐν τῇ νεωστὶ ἐκδοθείσῃ ἐκθέσει τῆς ἐπιτροπῆς εἰς ἣν ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἐπέτρεψε νὰ ἐξετάσῃ τὰ φιλολογικὰ ἔργα τῶν μαθητῶν τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς (1), ἐπιτροπῆς συγκατεστημένης ὑπ' ἀνδρῶν ὧν ἡ γνώμη ἀποτελεῖ συνήθως νόμον ἐν τοῖς φιλολογικοῖς ζητήμασιν.

Ἡ ὁ τὴν ἀνασκαφὴν ἐμπρὸς τῶν προπυλαίων ἤδη ἐνεργῶν μαθητῆς τῆς Γαλλικῆς σχολῆς, Κ. Βεულὲ, καθυπέβαλεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐκθέσεως, περιγραφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἀποτε-

λοῦσαν ὀλίκληρον σύγγραμμα, εἰς ὃ ἡ ἐπιτροπὴ ἀποδίδει πολλοὺς ἐπαίνους. Ἐν δὲ τῷ δ'. καὶ ε. κεφαλαίῳ τοῦ συγγράμματός του, ὁ Κ. Βεουλὲ πραγματεύεται περὶ τῆς περιοχῆς καὶ τῆς εἰσόδου τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ διὰ μακρῶν περιγραφῶν τὴν ἀνασκαφὴν εἰς ἣν ἀσχολεῖται, καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς, φρονεῖ, ὡς καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἡ μὲν κλίμαξ, πρὸς τὰ λείψανα ἀνευρίσκονται, δύναται νὰ κατεσκευάσθῃ ἐπὶ Αὐγουστοῦ, ὁ δὲ τοίχος ἐπὶ Βαλεριανοῦ τὴν γνώμην του δὲ ταύτην παραδέχεται καὶ ἡ ἐπιτροπὴ. Ἀναμφιδόλως, ὡς φρονεῖ ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ τοῦ Κ. Βεουλὲ, εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἐποχὴ τῆς οἰκοδομῆς τῶν δύο τούτων μνημείων μετὰ μεγάλης ἀκριβοῦς, καὶ ἐπιτρέπεται ἀμφιβολία μέχρι ἐκατὸν ἐτῶν ἐπὶ πλεον ἢ ἐλαττον. Τὸ καθ' ἡμᾶς δὲ νομίζομεν ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς οὐχὶ τόσον ὡς πρὸς τὴν κλίμακα, ἣν σχεδὸν ἀδυστάκτως ἀποδίδομεν εἰς τὸν Αὐγουστον καὶ Ἀγρίππαν, ὅσον ὡς πρὸς τὸν τοίχον, περὶ οὗ φρονοῦμεν, τὸ μόνον ὃ δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ ῥηθῇ, ὅτι ἀνηγέρθη ἐπὶ χρόνων βαρβάρων, ἐφ' ὧν τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, καὶ αὐτὰ τὰ ῥωμαϊκὰ, περιφρονούμενα ἐχρησίμευσαν ὡς ἀπλὴ οἰκοδομικὴ ὕλη. Ὁ τοίχος οὗτος εἶναι τὸ μέτωπον προμαχῶνος, οὗ ἡ πλευρὰ ἦτον πάντοτε καταφρῆνις τοῖς ἐκ τοῦ βορείου μέρους πρὸς τὴν εἰσόδον τῆς ἀκροπόλεως ἀνερχομένοις, καὶ συνίσταται εἰς τοῖχον φαινόμενον ἀρχαιότερον τῆς ὀθωμανικῆς ἐποχῆς, καὶ ἔχοντα τρεῖς διαλήψεις ἐν εἰδει θυρῶν, διηκοδομημένους διὰ τοίχου μεταγενεστέρου. Ὁ προμαχῶν οὗτος, ἡ πλευρὰ ὡς καὶ τὸ μέτωπον, δύναται ἀναμφιδόλως νὰ εἶναι τῆς ἐποχῆς τοῦ Βαλεριανοῦ ἢ τῆς τοῦ Ἰουστιανοῦ, ὡς παρατηρεῖ ὁ Κ. Βεουλὲ, καὶ ὡς δέχεται ἡ ἐπιτροπὴ, ἀλλὰ δύναται ἐπίσης νὰ εἶναι καὶ πάσης ἄλλης ἐποχῆς μεταγενεστέρας. Τὸ μόνον πρόσκομμα εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἦτον ὁ θρηγκὸς τοῦ τοίχου, ὅστις, ἂν καὶ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ αὐτοῦ τμήματα δὲν εἶναι πανταχοῦ κατὰ τὴν δέουσαν τάξιν συνηρμοιογημένα, ἐφαίνετο ὅμως μετὰ τινος εὐρυθμίας κατεσκευασμένος, ὥστε καὶ ἡ ἐπιτροπὴ ἠγωνισαμένη μετὰ τοῦ Κ. Βεουλὲ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διετέθῃ ὡς σήμερον φαίνεται ἔχων, εἰς ἐποχὴν βαρβάρων. Καὶ ἡμεῖς δὲ αὐτοί, ἐν φυλλαδίῳ ΝΖ'. τῆς Πανδώρας, εἰχομεν νομίσαι ὅτι κατεσκευάσθη ἐπὶ ἐποχῆς Χριστιανικῆς μὲν, ἀλλ' ἐφ' ἧς διετηρεῖτο ἀκόμη ἡ μνήμη τῶν ἀρχαίων οἰκοδομικῶν παραδόσεων. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ἐξακολουθήσασα ἡ ἀνασκαφὴ, ἀνεκάλυψεν ὅτι ἄνω τῶν τριγλύφων ὑπάρχει σειρά ἐπιστυλίων, φερόντων διὰ μεγάλων ὠραίων γραμμάτων τῶν χρόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν·

Ὁ δαῖνα . . . Εὐπεταῖων ἀνέθηκε, νικήσας χορηγῶν
Κερροπίδι παίδων.

Ὁ δαῖνα ἐδίδασκεν, ἡδύει ἄσμα Ἑλληνῶν Τιμοθέου,
Νέ(α)χμος ἦρχε.

Ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ ἀνεπληρώσαμεν Εὐπεταῖων, διότι ἡ Εὐπέτη ἦτον δῆμος τῆς Κερροπίδος φυλῆς, καὶ διότι τοῦτο εἶναι τὸ μόνον εἰς αἰὼν ἀπολλήγον δημοτικὸν τῆς φυλῆς ταύτης. Ὁ ἄσμα αὐτῶν Ἑλληνῶν ἦν υἱὸς τοῦ Τιμοθέου, ἀναμφιδόλως τοῦ Περ-

(1) Rapport fait à l'Académie des inscriptions et belles-lettres dans la séance publique du 12 novembre 1852, au nom de la commission chargée d'examiner les travaux envoyés par les membres de l'école française d'Athènes, par M. Guigniaut. Ἡ ἐπιτροπὴ συνέκειτο ἀπὸ τοὺς ΚΚ. Raoul-Rochette, Hase, Guigniaut, Ph. Lebas, καὶ Lenormant.

ριφήμου Θεβαίου αὐλητοῦ, ὃν διέκρινεν ὁ Ἀλέξανδρος (Λουκιαν. π. Ἀρμον. 1). Ὁ δὲ Νέσιχμος ἦν ἐπώνυμος ἀρχὼν τῆς Ὀλυμπιάδος 115. α. Ὡστε ὁ θρηγικός ὄλος οὗτος ἀφῆρθη ἀπὸ γρηγορικοῦ τινος μνημείου παρὰ τὸ θέατρον, καὶ τὸ σωζόμενον μέρος τῶν περιγλύφων, ἐτέθη ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ προμαχῶνος διὰ νὰ τὴν κοσμήσῃ, καθ' ἣν κατεῖχε θέσιν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐρειπίου ὅθεν ἐλήφθη, ἐπὶ δὲ τῶν περιγλύφων ὅπως δοθῇ ἀνώτερον ὕψος εἰς τὸν τοίχον, προστετέθησαν καὶ τὰ ἐπιλοιπα περισσεύοντα ἐπιστήλια, μ. ἔν μέρους τῆς ἐπιγραφῆς, καὶ οὕτως ὥστε, ἐν ᾧ τὸ τέλος τοῦ τρίτου ἐπιστηλίου ἀρχεται μετὰ μιᾶς σταγόνος, ἡ ἀρχὴ τοῦ 4. ἥτις ἐπρεπε νὰ ἔχῃ 5 σταγόνας. ἂν ἦτον ἐκεῖνη ἐξοκλουθησὶς, δὲν ἔχει οὐδεμίαν. Καὶ ὁμολογῶ μὲν ὅτι οὐδὲ ταύτην τὴν φροντίδα δύναμαι ν' ἀποδώσω εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς ἐπὶ τῆς κατακτητικῆς, νὰ διαθέσων εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ προμαχῶνος τῶν τὸ ὑλικὸν καθ' ἣν περιέπου τάξιν εὖρον αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ἐρειπίου εἰς ὃ κατ' ἀρχάς ἀνήκεν. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πιθανώτατον ἐκ μέρους τῶν Γάλλων Λουκῶν, καὶ ἔτι πιθανώτερον εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους.

Ἀλλ' ἂν ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς οἰκοδομῆς τῶν δύο μνημείων, ὧν τὰ λείψανα ἀνευρίσκονται, ἐνομίσαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς εὐτυχεῖς διότι ἡ Πανδώρα συνέπεσε νὰ εἶναι τῆς αὐτῆς γνώμης μετὰ τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς ἐπιστήμης, δὲν δυνάμεθα δυστυχῶς ν' ἀντιποιηθῶμεν τὴν αὐτὴν τιμὴν ὡς πρὸς ἄλλα τινὰ μέρη τοῦ περὶ αὐτῶν ζητήματος, περὶ ὧν διατηροῦμεν τινὰς δισταγμούς.

Ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ τοῦ Κ. Βευλὲ παραδέχονται ὅτι κατὰ τὴν θέσιν τοῦ εὐρεθέντος τοίχου, ἡ ὀλίγον ἐμπρός, ἡ ὀλίγον ὀπίσω, ὑπῆρχεν ἀρχαῖος τοίχος, ἀνήκων εἰς τὸν ἀρχικὸν τῆς ἀκροπόλεως περίβολον. Λυπούμεθα ὅτι δὲν ἔχομεν εἰσέτι ὑπ' ὅψιν τὸ μετ' οὐ πολὺ ἐκδοθησόμενον σύγγραμμα τοῦ νέου ἀρχαιολόγου· διότι μέχρι οὗ ἰδῶμεν τοὺς λόγους ἐφ' ᾧ στηρίζει τὴν γνώμην ταύτην, δισταζόμεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὰ προπύλαια δὲν ἦσαν αἱ Πύλαι τῆς Ἀκροπόλεως, ὅτι ἐκτὸς αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ ἕτερος τοίχος καὶ ἕτερον πύλην, καὶ τινες τῶν λόγων τοῦ δισταγμοῦ τοῦτου ἐξεφράσαμεν ἤδη καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ἐκείνοις φυλλαδίοις.

Ὁμοίως πρέπει νὰ περιμεινῶμεν τὴν ἐκδοσιν τοῦ συγγράμματος τοῦ Κ. Βευλὲ, πρὶν πεισθῶμεν ὅτι ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀναβάθρας τοῦ Αὐγούστου ὑπῆρχεν ἀναβάθρα καὶ ἐπὶ Περικλέους ἡ καὶ ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ Μνησικλέους. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ἰδέα μεγάλης ἀναβάθρας, καταρράχτου οὕτως εἰπεῖν μικροκρίνου, κατερχομένου ἀπὸ τῶν προπυλαίων μέχρι τοῦ βάθους τῆς κοιλάδος, ἐγοήτευεν ἄλλοτε τὴν φαντασίαν ἡμῶν, καὶ ἐπρεσβεύομεν αὐτὴν, ὅταν ἐφάνετο σχεδὸν αἰρέσις. Καὶ ἀπεδείχθη μὲν αὕτη μετὰ ταῦτα ἐπαληθεύσασα, ἀλλὰ μόνον διὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους· ἀφ' οὗ δ' ἡρευνήσαμεν μετὰ πλείονος ἐπιστάσεως τὰ ἐκατέρωθεν ἐπὶ τῶν βάσεων τῶν προπυλαίων καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Νίκης ἔχην, ὅταν τὰ ἔχην ταῦτα ἦσαν ὁρατὰ, ἀφ' οὗ παρατηρήσαμεν τὴν ἐν τῷ πᾶσι ἐντομὴν, πρὸς

ὑποδοχὴν τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος, εἶδαμεν σθεννυμένην τὴν προσφιλὴ ἐκείνην ὀπτασίαν μας, καὶ ἐπέστημεν ἐξ ἐναντίας, μέχρις οὗ τὸ ἐναντίον ἀποδείχθη, ὅτι πρὸ τοῦ Αὐγούστου οὐδέποτε ὑπῆρχεν ἀναβάθρα ἐνταῦθα. Ὡς ἀποδείξιν δὲ τοῦ ἐναντίου δὲν ἐδυνήθημεν νὰ θεωρήσωμεν οὔτε τὰς ἐν χώρᾳ βαθμίδας, αἰτίνες ἐκείναι ἐπὶ χυτοῦ χρώματος, ἦσαν ἄρα οὐχὶ τῆς καλῆς ἐποχῆς, οὔτε τὸ ἐσχάτως εὐρεθὲν τμήμα πολυγωνίου τοίχου, οὐχὶ δὲ κυκλωπίου, διότι σύγκειται ἐκ μικρῶν λίθων, καὶ εἶναι ὅποιος ἐδύνατο καὶ ἐπὶ Αὐγούστου νὰ οἰκοδομηθῇ θεμέλιος μάλιστα τοίχος, οὔτε τὸ γνωστὸν νόμισμα, ὅπερ, καθ' ἡμᾶς, ἀνῆκει τοῖς χρόνοις τοῦ Αὐγούστου, καὶ ἐκόπη πιθανώτατα εἰς ἀπομνημόνευσιν αὐτῆς τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἀναβάθρας.

Ἀλλὰ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ τί ὑπῆρχεν εἰς τὰς θέσεις ταύτας πρὶν τῶν οἰκοδομημάτων ὧν τὰ ἐρείπια ἀνασκάπτονται ἤδη, δὲν ἔχει σχέσιν ἄμεστον μετὰ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων, οὐδὲ δύναται δι' αὐτῶν ν' ἀποδειχθῇ, δι' αὐτὸ τοῦτο, διότι μεταγενεστέρως ἄλλα ἡγέρθησαν αὐτόθι οἰκοδομήματα. Τοῦ ζητήματος τούτου αἱ ἀποδείξεις πρέπει μᾶλλον ἀπὸ τὴν φιλολογίαν νὰ ζητηθῶσι, καὶ δὲν θέλομεν διστάσει νὰ τὰς βασανίσωμεν καὶ νὰ τὰς δεχθῶμεν ὅταν τὰς γνώρισωμεν ὡς πρὸς τὸ κύριον ὅμως πρόβλημα, τὸ μόνον λυόμενον δι' αὐτῶν τῶν ἀνασκαφῶν, τὸ τῆς ἐποχῆς τῶν εὐρεθέντων μνημείων, κατ' οὐδὲν μακρυνόμεθα, τὸ ἐπικυαζόμενον, τῆς γνώμης τῆς τε Ἀκαδημίας καὶ τοῦ Κ. Βευλὲ, θεωροῦντες τὴν μὲν ἀναβάθραν τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου, τὸν δὲ τοίχον, τῶν Βυζαντινῶν. Εὐχόμεθα δὲ νὰ ἐξοκλουθῇ ὁ Κ. Βευλὲ, μετὰ τῆς δραστηριότητος ἧς ἔδωκε δείγματα, τὴν περίεργον ταύτην ἀνασκαφὴν, καὶ εἰμεθα ἐντελῶς τῆς ἰδέας ὅτι πρέπει νὰ μὴ τῷ παρεμβάλλωνται προσκόμματα εἰς τὴν κρήνυσιν τοῦ νεωτέρου τοίχου, ὅστις ἐπιπροσθεὶ εἰς τὸν ἀρχαιότερον ὃν ἀναῖρε.

Β. ΑΓΑΛΜΑ ΕΥΡΕΘΕΝ

Ἀνατολικῶς τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεσέως, πλησίον τοῦ κολοσσοῦ τοῦ ἔχοντος ὄψεις ἀντὶ ποδῶν, καὶ θεωρουμένου ὡς ἀγάλματος τοῦ Ἐριχθονίου, ἰδιοκτητῆς τις σκάπτων ἐν τοῖς ἐρείπιοις τῆς οἰκίας του, εὗρεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν πρὸς δυσμὰς, ἕτερον κολοσσόν, ἐντελῶς πρὸς ἐκείνον ὅμοιον. Ἡ κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ εἰσὶν ἐπίσης ἡρωτικωρυσσμένοι. Ἐρεῖδεται δὲ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον εἰς τετράγωνον στήλην, καὶ ὁμοίως ἀντὶ ποδῶν ἔχει ὄψεις στρεφόμενους πρὸς τὰ ὀπίσω. Κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρει τοῦ λιθίνου αὐτοῦ ἀδελφοῦ, ὅτι περὶ τὴν ὀσφύν ἔχει ζώνην φύλλων ἀκάνθης, ἐν ᾧ ὁ ἄλλος εἶναι γυμνός. Τὸ βάθρον αὐτοῦ εἶναι ἐντεταλίσμενον εἰς μικρὰν καλύβην ὀλίγον πρὸς δυσμὰς. Ἀλλοῦ δὲ τρίτου ἀγάλματος, εὑρισκομένου εἰς τὸ ἴδιον μέρος, ἀπέναντι δὲ τῶν δύο τούτων, καὶ ἀφαιρούμενος πρὸς νότον, ἐν ᾧ αὐτοὶ βλέπουσι πρὸς βορρᾶν, δὲν δυνάμεθα μὲν νὰ προσδιορίσωμεν τὸ σχῆμα, διότι μετὰ τοῦδε, ὡς οἱ ἐν τῷ μεσσιῶν, εἰς βάθος ὑπο

βαλλόμενοι Εάσανον, μένει ένταφιασμένος μέχρι τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ γραιὴν ὅμως τῶν περιόικων ἠκούσαμεν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτον καιρὸς ὅταν ἀνέκυψεν ὄλος εἰς τὸ φῶς, καὶ τότε ἔδειξε καὶ τοὺς πόδας του, στρεφόμενους ἐπίσης εἰς ὅρεις ὡς καὶ τῶν ἄλλων δύο.

Τί δὲ εἶναι ὁ εὐρεθεὶς οὗτος ἀνδριάς καὶ οἱ σύντροφοί του; Τινὲς ἐξέλαβον αὐτοὺς, δηλαδὴ τοὺς μέχρι πρὸ ὀλίγου γνωστούς δύο ἐξ αὐτῶν, ὡς τοὺς ἀνδριάντας τῶν ἐπωνύμων, περὶ ὧν ὁ Πausanias (Α, 5) λέγει ὅτι ἴσταντο ἀνωτέρω τοῦ Βουλευτηρίου. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν ἦτον εἰς ὁ ἔχων ὅρεις ἀντὶ ποδῶν, ἐδύναντο νὰ ἐκκληφῇ ὡς εἰς τῶν ἐπωνύμων, ὡς ὁ Ἐρεχθεὺς, ὧν, κατὰ τινὰς παραδόσεις, ὁ αὐτὸς τῷ Ἐρεχθονίῳ, τὸ δὲ ἀνωτέρω νὰ ἐξηγηθῇ ὅπως δῆποτε. Καὶ ὁ δεύτερος ὀφίοπους ἀνδριάς ἐδύναντο ἀκόμη νὰ εἴρῃ τὴν θέσιν του μεταξὺ τῶν ἐπωνύμων, ἐκλαμβανόμενος ὡς ὁ διφυῆς Κέκροψ. Ἀλλὰ καὶ τρίτος! Ἡ συλλογὴ τῶν τεράτων ὑπερβαίνει πᾶν θεμιτὸν ὅριον, ἐν ᾧ εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ σύλλογος τῶν ἐπωνύμων δὲν ἦτον θρηνητροφεῖον. Διὰ ταῦτα πιθανώτερον μοὶ φαίνεται ὅτι αἱ τετράγωνοι αὗται στήλαι, αἱ ἔχουσαι ἐπειρασμένους κολοσσούς ὀφίοποδας, καὶ διατεθειμέναι εἰς δύο σειράς ἀντιπροσώπους, χωρούτας ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῶν στοῶν καὶ τοῦ Θεαίου, εἰσὶν οἱ Ἑρμαῖ. Ὁ Pausanias (Α. 17) λέγει ὅτι ἐν τῷ Γυμνασίῳ τοῦ Πτολεμαίου τῷ πρὸς τῷ Θεαίῳ καὶ τῇ ἀγορᾷ, ἦσαν λίθινοι Ἑρμαῖ, θέας ἄλαιοι. Οὗτοι δὲν ἦσαν μὲν ἴσως ἡ ἀλλαχὺ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μνημονευομένη στοᾷ ἔχουσα γυμνάσιον Ἑρμοῦ (Α, 2), ἀλλ' ἦσαν οἱ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἀναφερόμενοι ὡς κείμενοι ἐν τῇ ἀγορᾷ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν ἔχουσι τὰ σωζόμενα ταῦτα ἀγάλματα τὸ σύνθετος σχῆμα ὃ εἶχον οἱ Ἑρμαῖ ἐν Ἀθήναις, ὃ εἶχον ἀναμφισβήτητως οἱ ἀκρωτηριασθέντες ἐκεῖνοι ὑπὸ τῶν Ἑρμοκοπηδῶν. Ἀλλ' οἱ ἀκρωτηριασθέντες δὲν ἦσαν οὗτοι· τοῦλάχιστον ἐκεῖνοι ἐξ αὐτῶν, ὧν ἡ θέσις μνημονεύεται ῥητῶς, ἔκειντο ὀπίσω τῆς ἀκροπόλεως μεταξὺ τοῦ Θεάτρου καὶ τοῦ Διονυσίου, ὅπου ὁ συκοφάντης Διοκλείδης διςτυρήθη ὅτι εἶδε τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἀνδ κίδου, μετὰ τριακοσίων ἄλλων, περιόκτοντας τὰ ἀγάλματα (Ἀνδοκ. π. Μυστηρ. 11). Προσέτι δὲ περὶ τῆς προκειμένης σοᾶς ὁμιλῶν ὁ Μενεκλῆς, ἐν Ἀρποκρατίῳ (φ. Ἑρμαῖ), καὶ θέτων αὐτὴν ἐκεῖθεν τῆς Ποικίλης καὶ τῆς Βασιλείου στοᾶς, λέγει, οἱ Ἑρμαῖ καλούμενοι, ὅπερ ἐμφαίνει ὅτι ἐλέγοντο οὕτω, εἰ καὶ μὴ ἔχοντες ἀκριβῶς τὸ σχῆμα. Εἶναι ὁμοίως ἀληθὲς ὅτι οἱ Ἑρμαῖ οἱ ἐν τῇ στοᾷ συνήθως ἔφερον ἐπιγράμματα, ὡς τοῦτο ἐξάγεται ἐξ ὧν λέγει ὁ Αἰσχίνης (κ. Κτησιφ.) περὶ τῶν ἀνεγερθέντων εἰς τιμὴν τῶν ἐπὶ Στρυμόνι νικησάντων, καὶ ὅτι τὰ ὑπάρχοντα ἀγάλματα φαίνονται ἀνεπίγραφα. Ἀλλὰ δὲν ἦτον ἴσως ἀφρευκτον νὰ εἶναι ὅλοι ἐπιγεγραμμένοι, καὶ ἴσως ἔπαυσε τὸ ἔθος τοῦτο εἰς τοὺς ἐπὶ Μακεδόνων χρόνους, εἰς οὓς δύνανται ἀκόμη ν' ἀνήκωσιν, ὡς ἐκ τῆς ῥητίδος αὐτῶν, οἱ ὑφιστάμενοι. Ἀλλως τε δὲ ἐξ αὐτῶν τοῦ ἐνὸς μόνον τὸ βᾶθρον εἶναι ἐντελῶς ἀνεσκαμμένον, τοῦ ἄλλου μέχρι τοῦ ἡμίσεως ὕψους του, καὶ τοῦ ἑτέρου εἶναι κατακεχωσμένον. Τέλος

δὲ ἐν ἀνέκδοτον, διηγούμενον ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου (Α. 168) μᾶς φαίνεται ἐπικυροῦν καὶ αὐτὸ ὅτι τὰ ἀγάλματα ταῦτα ἦσαν ἀληθῶς οἱ Ἑρμαῖ. Δημήτριος, λέγει, ὁ ἀπόγονος Δημητρίου τοῦ φαληρέως, ἐγκαταστάς ἱππαρχος ὑπ' Ἀντιγόνου, ἔστησε διὰ τὴν ἐταιρίαν αὐτοῦ Ἀρισταγόραν ἐν Παναθηναίοις πρὸς τοῖς Ἑρμαῖς (διότι ἡ Παναθηναϊκὴ τοῦ πᾶν διήρχετο πλησίον τῶν Ἑρμῶν) ἱερὸν μετεωρότερον τῶν Ἑρμῶν, ὅπερ δηλοῖ ὅτι οἱ Ἑρμαῖ ἐκεῖνοι ἦσαν ὑπὲρ τὸ σύνθετος ὕψηλοι· ἂν εἶχον τὸ σύνθετος τῶν Ἑρμῶν ὕψος, οὐ μόνον ἡ πρᾶξις τοῦ Δημητρίου δὲν ἤθελε μνημονεῦσθαι, ἀλλ' οὐδὲ ἦτον κἄν δυνατὸν νὰ ἐγερθῇ ἱερὸν αὐτῶν ταπεινότερον. Ἐκ τούτων πάντων, καὶ ἰδίως ἐκ τῆς περιστάσεως ὅτι οἱ ὀφίοποδες οὗτοι ἄτλαντες ἢ τελαμῶνες εἰσὶν ὑπὲρ τοὺς δύο τὸν ἀριθμὸν, φρονούμεν ὡς ἀποδεδειγμένον ὅτι αὐτοὶ ἀπετέλουν τὴν στοᾶν τῶν Ἑρμῶν, ὅπερ εἶναι σπουδαῖον διὰ τὴν τοπογραφίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Ο ΧΡΟΝΟΣ.

«Le temps coule et nous passons»
Lamartine. Le lac.

—ο—

Ἀπ' εὐωδίας ἔμπλεως, ἐν μέσῳ τοῦ ῥοδῶνος,
Καὶ ἀτενίζων τ' οὐρανοῦ τὰς φωτεινὰς ἐκτάσεις,
Παραδιδόμεν εὐθυμος εἰς θυμηδεῖς ἐκστάσεις,
Ὅποτεν μ' ἐμφανίζεται ὁ περοφόρος Κρόνος,

Καὶ λέγει· «ὦ! ἀθάνατος θαρρεῖς πῶς εἶσαι μόνος,
Θνητέ! καὶ μὲ τὰς φρένας σου τὸ πᾶν πῶς συνταράσσεις!...
Ἀλλὰ τὴν ἀπλησίαν μου καὶ σὺ δὲν θὰ χοροδάσῃς!...
Μὴ δυνειώτῃς, νήπιε! παρέρχεται ὁ χρόνος!...

Ἠγέρθην, καὶ ὁ λόγος τοῦ ἐνῶ ὁ φοικαλέος
Ἐπὶ μακρὸν ὀλόκληρον εἰσέτι μὲ ἐκίνηται,
Ὑπὸ τὸ φῶς ποῦ ἔχυνεν ἡ θερμὴ σελήνη,

Διείδον νὰ παρέρχηται ὁ βίος μας ταχέως,
Μαζῇ του δὲ πᾶν ὄνειρον ἐλπίδος μας νὰ σβύνη,
Καὶ μόνον μεταμέλειαν κατόπιν του ν' ἀφίνη!...

Α. Σ. Β.

